

115-4
9.

Theological Seminary.

PRINCETON, N. J.

Part of the
ADDISON ALEXANDER LIBRARY,
which was presented by
MESSRS. R. L. AND A. STUART.

Case, Division.. PK 6451

Shelf, Section... B16E5

Book, No;.....

H. Chambers

Handwritten signature or name, possibly "J. M. W. Turner", written in dark ink on aged, stained paper.

THE
BAKHTYAR NAMEH,
OR
STORY
OF
PRINCE BAKHTYAR
AND
THE TEN VIZIERS;
A SERIES OF
PERSIAN TALES.

FROM A MANUSCRIPT
IN THE COLLECTION OF
SIR WILLIAM OUSELEY.

LONDON,

PRINTED, AT THE ORIENTAL PRESS, BY WILSON & CO.
Wild Court, Lincoln's Inn Fields.

FOR J. DEBRETT, OPPOSITE BURLINGTON-HOUSE,
PICCADILLY.

1801.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

ADVERTISEMENT.

Whatever opinion may be formed of these Tales by the European Reader, it appears that they are popular favourites among the Asiatics, from the number of copies which have been transcribed: Besides three in my own possession, I have seen five or six in the collections of various friends. From all those manuscripts (as this work is chiefly designed for the use of those who begin to study the Persian language) I selected that which seemed written in the most pure and simple style; for several copies, in passing through the hands of ignorant or conceited transcribers, have suffered a considerable depravation of the original text; and one, in particular, is so disguised by the alterations, and augmented by the additions of some Indian Moonshee, that it ap-

pears almost a different work. These additions, however, are only turgid amplifications and florid exuberancies, according to the modern corrupt style of Hindoostan, which distinguishes the compositions of that country from the chaste and classical productions of IRAN.

Of the author or age of the BAKHTYAR NAMEH, I have not been able to acquire any information. Most of the copies which I have seen, are modern transcripts; none of them much older than an hundred years.

This Work is so easy, that it has not seemed necessary to augment its bulk by notes: nor, although the translation will be found sufficiently literal, have I retained those idioms which would be not only uncouth, but perhaps unintelligible in English. Some repetitions I have taken the liberty of omitting; and, as most of the stories begin and end nearly in the same manner, I have, on such occasions, compressed into a few lines the subject of a page.

It is proper to observe, (as I have referred to this advertisement,) that almost all the names of persons which occur in the following pages are characteristick and descriptive compounds or epithets. Thus the name of Bakht-yar is compounded of بخت Bakht, fortune, luck, &c. and یار yar, a friend or companion; and may be translated, “The person whom Fortune favours,” or “Fortune’s friend.” Azad Bakht is also a compound, equivalent to the word fortunate. Sipeh-salar, used as a proper name in the first story, signifies a general, or the leader of an army. Beh-rooz, and Rooz-beh, are compounded of روز Rooz, day, and به beh, good, excellent, &c.

WILLIAM OUSELEY.

London, Jan. 20, 1801.

THE
BAKHTYAR NAMEH:
OR,
STORY OF PRINCE BAKHTYAR
AND THE TEN VIZIERS.

CHAPTER I.

THUS it is recorded by the authors of remarkable histories, and the narrators of delightful tales, that there was once in the country of Seiestan a certain king, possessing a crown and a throne, whose name was *Azadbakht*; and he had a vizier entitled *Sipehsalar*, a person of such bravery and skill that the moon concealed herself among the clouds from fear of his scymitar. This vizier had a daughter endowed with such exquisite beauty that the rose of the garden and the moon of the heavenly spheres were confounded at the superior lustre of her

cheeks. Sipehsalar loved this daughter with excessive fondness, so that he could scarcely exist an hour without her. Having gone on an expedition to inspect the state of the country, it happened that he found himself under a necessity of passing some time from home. He immediately dispatched confidential persons with orders to bring his daughter to him from the capital. These persons, having arrived at the vizier's palace, paid their obeisance to the damsel, who ordered her attendants to prepare for the journey to her father. The horses were instantly caparisoned, and a litter provided with magnificence suitable to a princely traveller. The damsel, seated in this, commenced her journey, and went forth from the city.

It happened that the king, who had gone on a hunting-party, was at that moment returning from the chace. He beheld the litter with its ornaments and splendid decorations; and, whilst he gazed, it was borne quite out of the town. He sent to inquire about it; and the attendants said that it belonged to the daughter of Sipehsalar, who was going to her father. When the king's servants returned and reported

to him this intelligence, he rode up to the litter that he might send his compliments to Sipehsalar. On his approach, the attendants alighted from their horses and kissed the ground of respectful obedience. The king, (having desired that they would bear his salutations to the vizier, and they having promised punctually to do so,) was preparing to turn back, when suddenly, the wind lifting up a corner of the hangings which covered the litter, his eyes were fixed by the fascinating beauty of the damsel; and he who in the chace had sought for game, became now the captive prey of this lovely maid, and fell into the snares of love. At length he ordered the attendants to dispatch a messenger to the north, where Sipehsalar was, and to inform him that the king would accept his daughter as a wife, hoping that he might not be esteemed an unworthy son-in-law.

When the attendants heard this, they kissed the ground of obedience, saying, "Long be the king's life! the sovereign of the earth and of the age, and the ruler of the world! If Sipehsalar could even dream of this honour, he would be supreme in happiness.

“ But, if the king permit, we will proceed with
“ the damsel to her father, and inform him of
“ what has happened, that he may prepare every
“ thing necessary for the occasion, and then send
“ her back to the city.” When the servant of
the damsel had thus spoken, the king, who was
displeased with his discourse, exclaimed, “ How
“ darest thou presume to counsel or advise me?”
He would have punished the servant on the
spot, but he feared lest the tender heart of his
fair mistress should be distressed thereby. He
accordingly remitted the punishment ; and, tak-
ing the reins into his own hands, he conducted
the litter back towards the city, which he en-
tered at the time when the shades of evening
began to fall.

The next day he assembled the magistrates
and chief men ; and, having asked the dam-
sel’s consent to the marriage, he caused the
necessary ceremonies to be performed. The
secretaries were employed in writing letters of
congratulation ; and Sipehsalar was informed of
the insult offered to him during his absence,
which caused the tears to flow from his eyes
whilst he perused the letters of congratulation.

He dissembled, however; and, concealing his vexation, wrote letters to the king, and addressed him in language of the strongest gratitude, declaring himself at a loss for words whereby to express his sense of the honour conferred upon him.

Such was the purport of his letters; but in his mind he cherished hopes of revenge, and day and night were employed in devising stratagems by means of which he might obtain it.

After two or three months spent in this manner, Sipehsalar assembled all the chief officers of the army, and informed them, that, confiding in their secrecy and fidelity, he would communicate to them an affair of considerable importance: they all assured him of their attachment and regard; and declared, that the flourishing state of the empire was the result of his wisdom, prudent management, and bravery. To this Sipehsalar replied, “ You all know what actions “ I have performed, and what troubles I have “ undergone, to raise the empire to its present “ state of glory and prosperity: But what has “ been my recompense? You have seen how the

“ ungrateful monarch carried off my daughter.” Having thus spoken, a shower of tears fell from his eyes ; and the chiefs, who were assembled about him, said, “ We have been acquainted
 “ with this matter for some time, and it has
 “ given us great concern. But now the mo-
 “ ment is arrived when we may depose this
 “ king.”

Then Sipehsalar threw open the doors of his treasury, and distributed considerable sums of money amongst the soldiers ; so that in a little time he assembled a multitude of troops, almost innumerable. He then resolved to attack the king, and with that intention seized, during the night, upon all the avenues of the city, both on the right hand and on the left.

The king, astonished and alarmed at the tumult, consulted with the queen, saying, “ What
 “ can we do in this misfortune ? for it is a night
 “ to which no morning shall succeed, and a war
 “ in which there is not any hope of peace.”—
 The queen replied, “ Our only remedy for this
 “ evil is to fly and seek protection in the
 “ dominions of some other prince, and solicit

“his assistance.” Azadbakht approved of this counsel, and resolved to seek an asylum from the king of *Kirman*, who was renowned for his generosity throughout the world.

In the palace there was a certain door which opened into a subterraneous passage leading towards the desert. The king gave orders that two horses should be instantly saddled; and having put on his armour, and taken from the royal treasury many precious jewels, and fastened them in his girdle, he placed the queen on one of the horses, and, mounting the other himself, they went forth privately through the door above mentioned, and directed their course towards the desert.

Now it happened that the queen had been for nine months in a state of pregnancy; and, after travelling during a whole day and night in the desert, they arrived at the side of a well, whose waters were more bitter than poison, and unpleasant as the revolutions of inconstant fortune. Here the queen was affected by the pains of labour; whilst heat and thirst

reduced both the king and her to despair : their mouths were parched up for want of water, and they had no hopes of saving their lives ; for the sword of the enemy was behind them, and before them the sand of the desert.

In this forlorn situation the queen said, “ As it is
 “ impossible for me to proceed any farther, I in-
 “ treat you to save your own life, and find out
 “ some place where water may be obtained.
 “ Though I must perish here, you may be saved ;
 “ and an hundred thousand lives such as mine are
 “ not in value equal to a single hair of the king’s
 “ head.” Azadbakht replied, “ Soul of the
 “ world ! I can relinquish riches and resign a
 “ throne ; but it is impossible to abandon my be-
 “ loved—her who is dearer to me than existence
 “ itself.”

Thus were they engaged in conversation, when suddenly the queen brought forth a son : in beauty he was lovely as the moon ; and from the lustre of his eyes the dreary desert was illumined. The queen, pressing the infant to her bosom, began to perform the duties of a mother, when the king told her that she must

not fix her affections on the child, as it would be impossible to take him with them : “ We must, “ therefore,” added the king, “ leave the infant “ on the brink of this well, and commit him to “ the providence of the Almighty, whose infinite “ kindness will save him from destruction.”—

They accordingly wrapped up the child in a cloak embroidered with gold, and fastened a bracelet of ten large pearls round his shoulders ; then leaving him on the brink of the well, they both proceeded on their journey to Kirman, whilst their hearts were afflicted with anguish on account of their helpless infant. When they approached the capital of Kirman, the king of that place was informed of their arrival. He sent his servants to welcome them, and received them with the greatest respect and hospitality : he provided a princely banquet, and assembled all the minstrels, and sent his own son and two attendants to wait on Azadbakht.

During the feast, whilst the musicians were employed in singing and playing, and the guests in drinking, whenever the wine came round to Azadbakht, his eyes were filled with tears. The king of Kirman, perceiving this, de-

sired him to banish sorrow, and to entertain a hope that Heaven might yet be propitious to him. Azadbakht replied, “ Oh, king of the world !
“ how can I be cheerful whilst thus an exile
“ from my home, and whilst my kingdom and
“ my treasures are in the possession of my
“ enemies ?”

The king of Kirman then inquired into the particulars of Azadbakht's misfortunes, which he related from beginning to end. The heart of the king of Kirman was moved with compassion ; and, during that whole day, he endeavoured, by every sort of amusement, to divert the mind of his guest from dwelling on the past misfortunes. The next day he ordered a powerful army to be led forth, and placed it under the command of Azadbakht, who marched immediately towards the capital of his own dominions. On the king's approach, Sipehsalar, who had usurped his authority, fled in confusion, and all the troops, the peasants, and other inhabitants, paid homage to Azadbakht, and entreated his forgiveness. He pardoned them ; and again ascending the royal throne, governed his people with justice and generosity ; and, having libe-

rally rewarded the king of Kirman's soldiers, he sent them back with many rare and valuable presents for that monarch.

After these transactions, Azadbakht and his queen passed their time in a state of tranquillity, interrupted only by the remembrance of the child whom they had left in the desert, and whom, they were persuaded, the wild beasts must have devoured the same hour in which they abandoned him: but they little knew the kindness which Providence had shewn him.

It happened that the desert in which they had left the infant was frequented by a gang of robbers, the chief of whom was named *Firokh Suvar*: and, very soon after the king and queen had departed, these robbers came to the well; there they discovered a beautiful infant crying bitterly. Firokh Suvar alighted from his horse and took up the child; and his extraordinary beauty induced them to believe him the son of some prince or illustrious personage. In this opinion they were confirmed by the ten valuable pearls which were fastened on his shoulders. As Firokh Suvar had not any child, he resolved to

adopt this infant as his own, and accordingly bestowed on him the name of *Khodadad* ; and, having taken him to his home, committed him to the care of a nurse. When he was of a proper age, Firokh Suvar instructed him in all necessary accomplishments, and in horsemanship and the use of arms, which rendered him, with his natural bravery, when fifteen years of age, able to fight, alone, five hundred men. Firokh Suvar loved this youth with such affection that he could not exist one moment without him, and took him along with him wheresoever he went. Whenever it happened that the robbers were proceeding to attack a caravan, Khodadad, who felt compassion for the merchants and travellers, and at all times disliked the profession of a robber, requested that Firokh Suvar might dispense with his attendance, and leave him to guard the castle. Firokh Suvar consented that he should not join in attacking the caravan ; but entreated him to accompany the robbers to the scene of action. It happened, however, one day that they attacked a caravan consisting of superior numbers, and of such brave men that they fought against the robbers with success, and took several of them prisoners. In this action Firokh

Suvar received a wound, and was near falling into the hands of his enemies, when Khodadad, mounting his charger, galloped into the midst of the battle, and put many of them to death.

But it was so ordained that he should fall from his horse: in consequence of which, he was taken prisoner, and, with many of the robbers, led in chains to the city.

The chief of the caravan having brought them all before the tribunal of Azadbakht, the king's eyes were no sooner fixed upon the countenance of Khodadad, than paternal affection began to affect his heart: he wept, and said, "Alas! if
" the infant whom I abandoned in the desert
" were now alive, he would probably appear
" such a youth as this!" He continued to gaze involuntarily upon him, and, desiring him to approach, inquired his name, and said, "Art thou
" not ashamed to have abused the favours of
" Heaven, which has endowed thee with so
" much beauty and strength, by plundering travellers, and seizing on the property to which
" thou hadst not any right?"—Khodadad, with tears, replied, "The Lord knows my innocence,

“ and that I have never partaken of the plunder.” Azadbakht then granted him a free pardon, and took him into his service, desiring that his chains might be taken off: he also put on him his own robe, and said, “ I now give you the name of “ Bakhtyar; from this time forth fortune shall be “ your friend *.” The king then dismissed the other robbers; to whom, on condition that they would never again commit any depredations, he granted not only their lives, but a pension, by which he engaged them in his service.

After this, Bakhtyar continued day and night in attendance on the king, whose affection for him hourly increased. To his care were entrusted the royal stables, which he superintended with such skill and good management, that in a few months the horses became fat and sleek; and the king one day remarking their improved condition, understood that it was the result of Bakhtyar’s care and attention, and conceiving that a person who evinced such abilities was capable of managing more important matters,

* In allusion to the name, compounded of *Bakht* “fortune,” and *yar* “a friend or companion.”

he sent for Bakhtyar, at his return to the palace, and ordered that the keys of the treasury should be presented to him, and thus constituted him keeper of the treasures. Bakhtyar, having kissed the ground, was invested with a splendid robe of honour. He discharged the duties of his high station with such fidelity and attention, that he every day increased in favour with the king, and at length was consulted on every measure, and entrusted with every secret of his royal master. If on any day it happened that Bakhtyar absented himself from the palace, on that day the king would not give audience to any person : and the advice of Bakhtyar was followed on every occasion of importance. In short, he was next in power to the king ; and his conduct was discreet and skilful.

But there were ten viziers, who became envious of his exaltation, and conspired against him, resolving to devise some stratagem whereby they might deprive him of the king's esteem, and effect his degradation.

It happened one day that Bakhtyar, having indulged in the pleasures of wine beyond the

bounds of moderation, lost the power of his reason, and continued in a state of sleepy intoxication until night came on and the world became dark : the porters fastened the gates, and the sentinels repaired to their respective stations. Bakhtyar, after some time, came forth from the treasury, but knew not whither he went ; so completely had the wine deprived him of recollection : he wandered on, however, until he found himself in one of the king's private apartments, where he saw tapers burning, a couch with pillows and cushions, a splendid throne or seat, and various embroidered robes and silken coverings. This was the apartment in which the king used to sleep. Here, from excessive intoxication, Bakhtyar flung himself upon the throne ; after a little while the king entered, and discovering the unfortunate young man, inquired, with violent anger, his business in that place. Bakhtyar, roused by the noise, threw himself from the throne, and crept beneath it ; where again he fell asleep.

The king, having called some attendants, ordered them to seize him, and, drawing his sword, hastened to the queen, of whom he

asked how Bakhtyar found admittance to the private apartments of the palace ; and added, that he could not have come there without her knowledge. The queen, shocked at such an imputation, declared herself ignorant of the whole transaction ; but desired that the king, if he still entertained any suspicions, to confine her that night, and inquire into the matter on the next morning, when her innocence would appear, and the guilty might be punished. The king, accordingly, ordered her to be confined, and suspended the execution of vengeance during that night. When morning came, being seated on the royal throne, he gave audience to his ten viziers. The first of these, having paid his respects to the king, inquired into the transactions of the preceding night, and was informed of all that had occurred. The enmity which this vizier had long cherished in his heart against Bakhtyar induced him to conceive that a fair opportunity now offered of destroying that unfortunate young man : and he said within himself, “ Though he may have a thousand lives, he “ shall not be able to save one of them.” He then addressed the king, and said, “ How could “ a person bred up in the desert, and by profes-

“ sion a robber and assassin, be fit for the service
 “ of a king? I well knew that his wickedness
 “ would appear, but durst not say so ; now, how-
 “ ever, that it is manifest, let the king ordain
 “ for him such a punishment as may be a lesson
 “ to all the world.” The king gave orders that
 Bakhtyar should be brought before him :—“ Un-
 “ grateful wretch !” said he, “ I forgave your
 “ offences ; I spared your life ; I raised you to
 “ dignities almost equal to my own ; and you
 “ requite these favours by treason and perfidy :
 “ you have entered into the recesses of my
 “ haram, and have presumed to occupy my
 “ place.” Bakhtyar, on hearing this, began to
 weep ; declared himself ignorant of all those
 transactions, and that if he had been found in
 the royal apartments, he must have wandered
 there unconsciously.

The first vizier solicited the king’s permission,
 that he might go to the haram, and inquire from
 the queen all that she knew concerning this af-
 fair. Having obtained permission, he went to
 the queen, and told her, that there were various
 reports on the subject of that young robber
 Bakhtyar, in which she was implicated ; that

as the king was exceedingly enraged against her, the only means whereby she could appease his anger would be to accuse Bakhtyar, and to say, “ O king ! thou hast brought hither the son
 “ of a robber, thou hast bestowed on him the
 “ name of *Fortune’s favourite*, and hast exalted
 “ him to honours ; but his baseness has at length
 “ appeared, he has presumed to make amorous
 “ proposals to me, and has threatened, should I not
 “ comply with his licentious desires, to use violence with me, to kill the king, and to seize
 “ upon the throne.”

“ This declaration,” said the vizier to the queen, “ will induce the king to order the immediate execution of Bakhtyar, and you will
 “ at the same time re-establish yourself in his
 “ good opinion.” The queen was astonished, and replied, “ How can I, even to save myself,
 “ thus destroy the life of an innocent person by
 “ a false testimony ?”

“ The life of Bakhtyar,” said the vizier, “ has
 “ long been forfeited to the laws, since he exercised the profession of a robber and a murderer : therefore, any scruples on that subject

“ are vain ; and I’ll answer at the day of judgment for your share in this transaction.” The queen at last consented to follow the vizier’s advice ; and he returned to the presence of the king, who desired to know the result of his conference with the queen. The artful vizier replied, “ That which I have heard, I have not the power of relating ; but the queen herself will tell it.” The king having retired, sent for the queen, and she repeated to him all that the vizier had instructed her to say. The king, acknowledging that he was himself to blame, as having bestowed favours on the base born son of a robber, gave orders that heavy irons should be put on the feet of Bakhtyar, and sent him to prison, declaring, that in due time he should suffer such a punishment as would strike terror into all men. In the mean time, Bakhtyar languished in the prison, applying to God for relief ; and the viziers returned to their homes, devising means whereby they might induce the king to hasten the execution of the young man.

CHAPTER II.

*Story of the ill-fated Merchant, and his
Adventures.*

ON the following day the second vizier came before the king, and, having paid his respects, recommended that Bakhtyar should be no longer kept in prison, but led out to execution. The king approved of this advice, and gave orders that Bakhtyar and the executioner should be brought before him. When they were come, he addressed the young man, and told him that he had directed the tree of his existence to be rooted out from the soil of his empire. Bakhtyar replied, “ Long be the king’s life ! Such is my
 “ prayer, as I stand here on the eve of de-
 “ parture from this world ; yet, as it is every
 “ man’s duty to endeavour by honest means
 “ to save himself, I appeal to the Almighty,
 “ who knows my innocence; but, alas ! my situa-
 “ tion is like that of the merchant, whom good
 “ fortune constantly avoided, and evil fortune in-
 “ cessantly pursued, so that all his exertions ended
 “ in disappointment, and all his projects failed of

“ success.” The king desired to hear the story of this ill-fated merchant, and Bakhtyar, after the usual compliments, began to relate it as follows :

“ In the city of Basrah there was a certain man, a merchant, who possessed immense riches ; but it was decreed, that the light of prosperity should be changed into the darkness of misfortune, so that in a short space of time very little of all his wealth remained, and whatsoever commercial projects he tried invariably terminated in loss. It happened, one year, that the price of corn was increased, and the merchant thought, that, by laying out what remained of his money in purchasing some loads of corn, and keeping it till the next year, he might profit considerably : he therefore hired a granary, purchased some corn, and laid it by in expectation that the price would rise ; but corn became more abundant, and consequently more cheap, the following season : when the merchant perceived this, he resolved to keep that which he had in store until the next year, thinking it probable that a barren season might be succeeded by a plentiful one. But it happened that the next year,

so much rain fell, that most of the houses were washed away, and the water found its way into the merchant's granary, where it spoiled all his corn, and caused it to send forth a smell so intolerable, that the people of the city compelled him to throw it away. He was confounded by this misfortune; but after some time, finding that he could not derive any profit from idleness or inactivity, he sold his house, and joined a company of merchants, who were setting out on a voyage by sea. With them he embarked on board a vessel, and after three days and three nights, the world became dark, the tempest arose, the billows rolled, and at length the ship was wrecked; many of the crew perished. The merchant, with a few others, was saved on a plank, and cast on dry land; hungry and naked, he wandered into a desert, when, after advancing some leagues, he discovered a man at a little distance. Delighted to find that the country was inhabited, and hoping to be relieved from hunger and thirst, which had now become almost insupportable, he directed his course towards that man, and soon perceived an extensive and populous village, with trees and running streams;

at the entrance of this village, he stopped: the chief man, or *dihkan* of the place, was a person of considerable wealth, and of great generosity; he had erected, in the outlets of this village, a summer-house, in which he happened to be when the merchant arrived. As soon as he discovered the stranger, he ordered his servants to bring him into the summer-house. The stranger paid his respects, and was entertained by the *dihkan* with politeness and hospitality. Having satisfied his hunger and thirst, he related, at the desire of his host, all the circumstances of his past life, and all the misfortunes he had undergone. The story excited compassion in the breast of the generous *dihkan*, who gave the merchant a suit of his own clothes, and bade him not despair, for that he would keep him with himself until his affairs should be again in a prosperous condition.

“ After this, the *dihkan* gave into the merchant’s charge the account of his property and possessions, and said, that he would allow him, for his own share, the eleventh part of all the corn. The merchant, much delighted, was very diligent in superintending the con-

cerns of his employer; and as the harvest proved very abundant, when the corn was gathered in, he found his portion so considerable, that he said within himself, ‘ the dihkan most probably will not consent to allow me such a share, I shall therefore take it, and conceal it, until the settlement of accounts, when, if he think proper to bestow so much on me, I shall give back this:’ he accordingly took this quantity of the corn, and concealed it in a cavern; but it happened that a thief discovered what he had done, and stole the corn away by night.

“ When the dihkan inspected the accounts of the harvest, and had made his calculations of the produce, he assigned to the merchant the eleventh part of the corn. The merchant returned him thanks, and acknowledged the doubts which he had entertained, and told him how he had set apart a certain portion of the corn, ‘ which,’ said he, ‘ I shall now go and cause to be deposited in the granary.’

“ The dihkan sent two of his people with him to the place where he had concealed the corn, but none could be found. They were astonished,

and bit the finger of amazement. When the dihkan was informed of this circumstance, he became angry, and ordered that the merchant should be driven forth out of the village.

“ In melancholy plight the unlucky merchant turned his face towards the road which led to the sea-shore : there he chanced to meet six of those persons who gain a livelihood by diving for pearls. They knew him, and inquired into his situation : he related to them all that had happened, and his story so much excited their compassion that they agreed to bestow on him, for the sake of God, whatsoever their next descent to the bottom of the sea should produce. They accordingly, with this charitable intention, plunged all six into the sea, and each brought up from the bottom a pearl of such exquisite beauty that its equal could not be found amongst the treasures of any monarch. The merchant received from the divers those six precious pearls, and set forward with a joyful heart,

“ It happened that after some time he fell into company with certain robbers, whom he much feared ; and he resolved to save part, at least,

of his property, by concealing three of the pearls in his mouth, and the other three among his clothes, hoping that, if they should search him, they might be contented with these, and that he might save those concealed within his mouth. He accordingly put three of the pearls among his clothes, and the other three into his mouth; and went on for some time without exciting any suspicion, or attracting the notice of the robbers. But unluckily opening his mouth to address them, the pearls fell on the ground; and when the robbers saw them, they seized the merchant, and so terrified him with their threats and violence that he became senseless. The robbers, perceiving this, took up the three pearls and went away. After some time the merchant recovered his senses, and was overjoyed to find that he had still three of the pearls left. Proceeding on his journey, he arrived by night at a certain city, where he slept; and next morning went to the shop of a jeweller, to whom he offered the pearls for sale. The jeweller, on beholding them, was astonished; for they far exceeded any thing he had ever seen: then casting his eyes on the man

and squalid garments of the merchant, he immediately seized him by the collar, and exclaimed with a loud voice, accusing the unfortunate stranger of having stolen the pearls from his shop ; a violent struggle and dispute ensued, and at length they both proceeded to the tribunal of the king.

“ The jeweller was a man of some repute in the city ; and that which he said, was believed by the inhabitants : he accused the merchant of having contrived a hole through which he stole away a casket of gold and jewels from his shop, and those three pearls were part of the contents of the casket.

“ The merchant declared himself innocent ; but the king ordered him to deliver the pearls to the jeweller, and he was loaded with chains and thrown into prison : there he pined in misery and affliction, until after some time those divers who had given him the pearls arrived in that city, and going to visit the prison, that they might benefit by seeing the punishment of vice and wickedness, they distributed some money among

those who were confined, and at last discovered the merchant in a corner loaded with chains ; they were astonished, and inquired into the occasion of his disgrace : he related the whole affair, and they feeling great indignation on account of the injurious treatment which their friend had suffered, desired him not to despair, as they would soon procure him his liberty.

“ They immediately hastened from the prison to the palace, and the chief of them was a man whom the king much respected ; and when he had related the story of the merchant, and of the pearls which they had given him, the king became convinced of the jeweller’s guilt, and instantly ordered him to be seized and brought before him, and at the same time that the merchant should be released from prison. When the jeweller appeared before the king, his confusion and trembling betrayed his guilt : the king asked him why he had thus injured a stranger ? but he remained silent ; and was then led away to execution. The king caused to be proclaimed throughout the city, ‘ Such is to be the punishment of those who shall injure or do wrong to strangers.’

“ He directed, also, that the property of the jeweller should be transferred to the merchant. Supposing that a man who had seen so much of the world, both of prosperity and adversity, must be well qualified for the service of a king, he ordered a splendid robe to be given to the merchant, and desired that he should be purified from the filth of a prison in a warm bath, and appointed him keeper of the treasury.

“ The merchant employed himself diligently in the duties of his station; but there was a vizier who became envious of his good fortune, and resolved to devise some stratagem whereby to effect his ruin.

“ The king's daughter had a summer-house adjoining the Treasury, and it was her custom to visit this summer-house, during six months of the year, once every month. It happened that a mouse had made a hole quite through the wall of the Treasury; and one day the merchant having occasion to drive a nail into the wall, it entered into the hole which the mouse had made, and went through and caused a brick to fall out on the road which led to the princess's

summer-house. The merchant went immediately and stopped up the hole with clay.

“ The malicious vizier, having discovered this circumstance, hastened to the king, and informed him that he had seen the merchant making a hole through the wall of the summer-house, and that when he had found himself detected, he had, in shame and confusion, stopped it up with clay. The king was astonished at this information: he arose and proceeded to the Treasury, where, finding the merchant’s hands yet dirty from the clay, he believed what the vizier had told him, and, on returning to his palace, ordered his attendants to put out the merchant’s eyes, and to turn him out at the palace-gate. After this the king went to the summer-house, that he might pay a visit to his daughter; but he found that she had not been there for some time, having gone to amuse herself in the gardens. On proceeding to the Treasury, the king discovered the hole, which had evidently been the work of a mouse: from these circumstances he began to suspect the truth of the vizier’s information, and at last being convinced that the merchant was innocent,

he ordered the vizier to be punished. He lamented exceedingly the hard fate of the merchant, and was much grieved at his own precipitancy ; but his condolence and his sorrow were of no avail."

Having related this story, Bakhtyar observed, that the king would have prevented all this distress had he taken some time to inquire into the affair, and entreated a further respite, that he might be enabled to prove his innocence.

The king, being pleased with the recital of this story, complied with Bakhtyar's request, and ordered him to be taken back to prison for that day.

CHAPTER III.

Story of the King of Aleppo.

ON the following morning the third vizier presented himself before the king, and, having paid his respects, expressed many apprehensions that the indulgence shewn to Bakhtyar might prove of dangerous consequences, by encouraging other criminals, and strongly advised his speedy execution. The king having sent for Bakhtyar, the executioner prepared to blindfold him; but he petitioned for mercy, and said, “ The imprisonment of suspected persons is certainly a just measure, as the guilt or innocence of the prisoner will probably be ascertained in the course of time; but if a king will not have patience, but punish without due investigation of the offence, what can result from such precipitancy but affliction and repentance? Thus it happened to a son of the king of Aleppo, whose impatience occasioned the loss of that kingdom, and infinite misery.”

The king's curiosity being excited, he desired

Bakhtyar to relate the story of the impatient prince of Aleppo : and Bakhtyar, having kissed the ground of obedience, thus began :—

“ The king of Aleppo was an upright and generous monarch, who protected strangers, and permitted not any person to oppress or insult another : and he had a son named *Behzad*, a young man of excellent genius, polite accomplishments, and many good qualities ; but so very impatient, that he would not admit a moment's delay in the gratification of any desire, whatsoever might be the consequences of his rash haste. It happened once, that, being seated with several of his companions, he desired one of them to relate his adventures. The young man accordingly began his story in the following words :

‘ About two years ago, being in possession of considerable wealth, I purchased several beasts of burthen, and, having loaded them with various commodities, I undertook a journey ; but on the way was attacked by robbers, who plundered me of all my property, and I proceeded with a disconsolate heart until night came

on, and I found myself in a place without any vestige of inhabitants. I took shelter beneath a great tree, and had remained there for some time, when I perceived a light, and several persons, who passed by with much festivity and mirth. After them came some who held vessels full of burning incense, so very fragrant that the desert was perfumed by its delightful odour. When they had passed on, a magnificent litter appeared, before which walked several damsels holding torches scented with ambergris. In the litter was seated a fair-one of such exquisite beauty, that the radiance of her charms far exceeded the light of the torches, and quite dazzled my fascinated eyes.'

"When the young man had advanced thus far in his narrative, Behzad began to shew symptoms of impatience, having fallen in love with the lady though unseen.

"The young man continued his story, and said: 'The next morning I proceeded on my journey, and arrived at the city of *Roum*, the capital and residence of the *Kaisar*, or Greek emperor; and, having made inquiries, I was informed that

the lovely damsel whom I had seen was the princess *Negarin*, daughter of the kaisar, who had a villa at a little distance from the city, to which she sometimes went for recreation.'

"Here the young man concluded his narrative; and Prince Behzad immediately arose and hastened to the house of the vizier, and said, 'You must go this moment to my father and tell him that, if he is solicitous about my happiness, he will provide me a wife without delay.' The vizier accordingly went to the palace and informed the king of Behzad's wishes. The king desired the vizier to assure the prince that he only waited to find a suitable match for him; but that if he had fixed his affections on any fair object, he would do every thing in his power to obtain her for him. This being reported to Behzad, he sent back the vizier with another message to the king, informing him that the object of his choice was the princess *Negarin*, the lovely daughter of the kaisar of Roum, and requesting that ambassadours might be sent to ask her in marriage for him. The king replied to this message, and said: 'Tell Behzad that it were in vain for me to send ambassadours on

such an errand to the kaisar : he is a powerful emperor of Roum, and I only the petty sovereign of Aleppo : we are of different religions, and of different manners ; and there is not any probability that he would comply with our demand.'

" The vizier returned to Behzad, and delivered him this message from his father. The impatient prince immediately declared, that if the king would not send ambassadours to solicit the kaisar's daughter in marriage for him, he would set out on that errand himself.

" The king, being informed of his son's resolution, sent for the prince, whom he loved with a tender affection, and at last consented that ambassadours should be dispatched to Roum. The kaisar received with due respect the ambassadours from the king of Aleppo ; but when they disclosed the object of their mission, he replied with great indignation, and informed them, that no one should obtain his daughter without paying the sum of an hundred lacks of *dinars*, or pieces of gold ; and that whoever should consent

to pay that sum might become her husband. The ambassadours returned to Aleppo, and related to the king all that the kaisar had said. ‘ Did I not tell you,’ said the king to Behzad, ‘ that the Greek emperor would refuse his consent to so unequal a match ?’—‘ He has not refused his consent,’ replied Behzad ; ‘ but he requires money, which must be immediately sent.’ The king declared that he could not make up so considerable a sum : but, at Behzad’s request, having collected all his wealth, he found he possessed thirty lacks. Behzad then urged him to sell his male and female slaves, and all his household goods. Having done so, he found that they produced twenty lacks. Then Behzad advised the king to make up the requisite sum, by compelling his subjects to contribute their money ; but the king was not willing to distress his people. However, by the persuasion of Behzad, he extorted from them an additional sum of twenty lacks. Having thus collected seventy lacks of dinars, Behzad proposed that they should be immediately transmitted to the kaisar of Roum. Letters were accordingly written, and messengers dispatched with the money, who were instructed to say that the remaining

sum of thirty lacks should speedily be sent after.

“ When these messengers arrived at Roum, they presented the letters and gifts to the kaisar, with the money. He treated the messengers with great respect, accepted the money, and agreed to the proposed conditions: after which they returned to Aleppo, and reported their success. Behzad then urged his father to collect by any means the thirty lacks of dinars still deficient, either by a forced loan from the merchants, or by taxing the peasants of the country: but the king advised him to be patient, and wait until they should recover from the effects of the late exactions; and said, ‘ You have already rendered me poor, and now you wish to complete my ruin, and occasion the loss of my kingdom.’

“ Behzad desired his father to keep his kingdom, and declared his intention of setting out immediately. The king, much afflicted at the thoughts of his son’s departure, entreated him to wait one year, that the people might forget the sums they had already paid: but Behzad would not consent. The king then begged that he

would be patient for six months: this also he refused. 'Wait even three months,' said his father. 'I cannot wait three days,' said the impatient youth. On which the king, disgusted with such obstinacy, desired his son to go wheresoever he pleased. Behzad immediately retired; and, having clothed himself in armour, with two confidential servants, set out upon his journey. It happened that one morning they overtook a caravan, consisting of an hundred camels loaded with valuable commodities, proceeding on the way to Roud. The chief of this caravan was a man of considerable wealth, with a numerous train of attendants, and he was held in great esteem by the kaiser. When Behzad and his two companions espied the caravan, they rushed forward with loud shouts, but were instantly seized, and their hands and feet bound: they were then brought before the Chief, who ordered that they should be flung upon a camel. When they arrived at Roud, the Chief took Behzad to his own house, and kept him confined for three days. On the third day, having looked attentively at the young man, he discovered in his air and manner something that bespoke his princely origin and education: he inquired

into the circumstances of his adventure: but Behzad answered only with tears. The chief then said, ‘ If you tell me the truth of this affair, I will set you free; and if you do not, I shall inform the kaisar of your offence, and he will cause you to be hanged.’

“ Behzad, not knowing what else to do, related his whole history to the chief of the caravan, who, moved with compassion, desired him not to despair, for that he would lend him the thirty lacks of dinars, and would procure him the kaisar’s daughter, on condition of being repaid whenever Behzad should become king.

“ To this Behzad gladly consented; and the chief, having untied his fetters, cloathed him in royal garments, and dressed his servants also in splendid attire; and, having given him thirty lacks of dinars, he led him to the palace: then he left Behzad at the door, whilst he himself went in and informed the kaisar that the Prince of Aleppo was waiting for the honour of presenting to his majesty the thirty lacks of dinars, which he had brought sealed up.

“ The kaisar consented to receive Behzad, who, being introduced, paid due homage, and was treated with great kindness, and placed by the kaisar’s side. After much conversation, the kaisar desired him to declare the object of his wishes, and promised that whatever it might be he would endeavour to procure it for him. Behzad replied, that his only desire in this world was to obtain the princess for his wife. The kaisar begged that he would wait ten days: but to this delay he would not consent. The kaisar then entreated that he would be patient for five days: this also he refused. ‘ At least,’ said the kaisar, ‘ wait three days, that the women may have time to make the necessary preparations.’ But Behzad would not consent. ‘ This one day, however,’ said the kaisar, ‘ you must be patient, and to-morrow you shall espouse my daughter.’ — ‘ Since it must be so,’ replied Behzad, ‘ I’ll wait this day, but no longer.’ The kaisar gave orders that the princess should be brought to the garden of the palace, and all the nobles assembled, and banquets provided for the entertainment of Behzad. When night came, Behzad, having indulged in wine, became impatient to behold the princess, and, going to the summer-

house, in which she was, he discovered an aperture in the wall, to which he applied his eye. The princess at that moment happened to perceive the aperture, and found that some person was looking at her through it. She immediately ordered her attendants to burn out his eyes with red-hot irons.

“ This order was put in execution without delay. The unhappy Behzad, crying aloud, fell on the ground, deprived of sight. His voice being at length recognized, the servants ran out and beheld him rolling in agony on the ground. They exclaimed, and tore their hair, but all in vain. The news was brought to the kaisar, who said, ‘ What can be done ? This silly youth has brought the evil on himself by his own impatience, and has occasioned the loss of his own eyes.’ He then directed that Behzad should be sent back to Aleppo, as he could not give his daughter to a person deprived of sight.

“ When the unhappy youth returned to Aleppo, his father and mother, and the inhabitants of the city, all wept at his misfortunes ; but their compassion was of no avail. After some time,

the king died ; but the people introduced a stranger and placed him on the throne, saying, that a blind man was not capable of governing. And the remainder of Behzad's life passed away in misery, and in repentance for his rashness and impatience."

" Now," added Bakhtyar, " had that unfortunate young man waited until night, the princess Negarin would have been his, and he would have saved his eyes and his kingdom, and not have had occasion to repent of impatience. If the king will send me back to prison, he will not be sorry for the delay, as my innocence will hereafter appear : and, if he hasten my execution, any future repentance will not avail."

The king ordered Bakhtyar to go back to prison for that day.

CHAPTER IV.

Story of Abou Saber, the Patient Man.

ON the following day, the fourth vizier presented himself before the king, and having paid his respects, advised him not to defer any longer the execution of Bakhtyar. The king immediately gave orders that the young man should be brought from the prison ; the executioner with a drawn sword stood ready to perform his part, when Bakhtyar exclaimed, “ Long be the
 “ king’s life ! Let him not be precipitate in put-
 “ ing me to death ; but as I have, in the story
 “ of Behzad, described the fatal consequences
 “ of rashness, let me be permitted to celebrate
 “ the blessings attendant on forbearance, and re-
 “ count the adventures of Abou Saber, the pa-
 “ tient man.” The king’s curiosity being excited, he desired Bakhtyar to relate the story, which he accordingly began in the following words:

“ There lived in a certain village, a worthy man, whose principal riches consisted in a

good understanding and an inexhaustible stock of patience. On account of those qualifications, he was so much respected by all his neighbours, that his advice was followed on every occasion of importance.

“ It happened once, that a tax-gatherer came to this village, and extorted from the poor peasants their miserable pittance, with such circumstances of cruelty and injustice, that they could not any longer submit to the oppression : a number of the young men having assembled in a body, slew the tax-gatherer and fled.

“ The other inhabitants, who had not been concerned in this transaction, came to Abou Saber, and begged that he would accompany them to the king, and relate to his majesty the circumstances as they had happened ; but Abou Saber told them, that he had drank of the sherbet of patience, and would not intermeddle in such affairs. When the king was informed of the tax-gatherer's death, he ordered his servants to punish the people of that village, and to strip them of all their property.

“ After two years, it happened that a lion took up his abode in the neighbourhood, and destroyed so many children, that no person would venture to cultivate the ground, or attend the harvest, from fear of being devoured. In this distress, the villagers went to Abou Saber, and entreated him to associate with them in some measures for their relief; but he replied, ‘ that patience was his only remedy.’

“ It happened soon after, that the king, being on a hunting party, arrived in the vicinity of this place; and the inhabitants presenting themselves before him, related the story of the tax-gatherer, the consequences of the king’s anger, and their dread of the lion. The king, pitying them, asked why they had not sent some person to inform him of their distresses. They replied, ‘ That Abou Saber, the chief man of the village, whose assistance they solicited, had declined interfering in the matter.’ The king hearing this, was enraged, and gave orders that Abou Saber should be driven forth from the village: these orders were instantly put in execution, and the king sent people to destroy the lion.

“ With a heavy heart Abou Saber commenced his journey, accompanied by his wife and two sons : it happened that they were soon overtaken by some robbers, who, not perceiving any thing more valuable of which they might strip him, resolved to carry off the two boys and sell them ; they accordingly seized the poor children and bore them away. The wife began to cry and weep most bitterly ; but Abou Saber recommended patience. They then proceeded on their journey, and travelled all night and all day, till, faint from hunger and thirst, weary and fatigued, they at length approached a village, in the outlets of which Abou Saber left his wife, whilst he went to procure some food. He was employed on this business in the village, when a robber happened to discover the woman, and seeing that she was a stranger, handsome, and unprotected, he seized her with violence, and declared that he would take her as his wife. After many tears and supplications, (finding the robber determined to carry her away,) she contrived to write upon the ground with blood which she had procured by biting her own finger. When Abou Saber returned from the

village, and sought his wife in the spot where he had left her, the words which she had written sufficiently explained the occasion of her absence.

“ He wept at this new misfortune, and implored the Almighty to bestow patience on his wife, and enable her to bear whatever should befall her.

“ With a disconsolate heart, Abou Saber proceeded on his solitary journey, until he came to the gate of a certain city where a king resided, who was very tyrannical and impious ; and it happened at this time, that he had ordered a summer-house to be erected, and every stranger who approached the city was by his command seized and compelled to work, being guarded day and night, and fed with a scanty portion of coarse black bread.

“ Abou Saber was immediately seized and dragged to the building ; when a heavy load was placed upon his shoulders, and he was obliged to ascend a ladder of seventy steps. In this distress he consoled himself by reflections on the

advantages of patience, the only remedy within his power, for the evils which had occurred.

“ It happened, on this day, that the king was sitting in a corner of the building, superintending the work, when he overheard Abou Saber inquire of another man, what time they might expect to be relieved from this excessive fatigue ? The man informed Abou Saber, that it was three months since he had been thus laboriously employed, and languishing for a sight of his beloved wife and children. “ During this space of time,” added he, “ I have not had any intelligence of “ them ; and I long for permission to visit them, “ were it but for one night.” Abou Saber desired him to be patient ; for that providence would relieve him at last from the oppression under which he suffered.

“ All this conversation the king overheard. After some time, Abou Saber, being faint from excessive fatigue, fell senseless from the steps of the ladder, by which accident his legs and arms were dislocated. The king, however, provoked to anger by what he had heard, ordered that Abou Saber should be brought before him, and,

having upbraided him with inconsistency in recommending patience to another person, when he himself could not practise it, he ordered him to be punished with fifty stripes, and thrown into prison. This sentence was immediately put into execution, and Abou Saber, supporting his head on the knees of patience, implored the protection of the Almighty, with perfect submission to his divine dispensations. After some time had elapsed, it happened that the king was affected one night by a violent *cholic*, of which he died in excessive agony ; and as he did not leave any heir to the crown, the people of the city assembled in order to elect a king.

“ It was resolved that they should go to the prison, and propose three questions to the criminals confined there ; and that whoever gave the best answer, should be chosen king. In consequence of this resolution, they proceeded to the prison, and asked the three questions ; to which none of the prisoners replied, except Abou Saber, whose answers were so ingenious, that he was borne triumphantly away, washed in a warm bath, clothed in royal garments, and

placed upon the throne ; after which all the inhabitants came and paid him homage : and he governed with such mildness and wisdom, that the people night and day offered up their prayers for him ; and the fame of his justice and liberality was spread all over the world.

“ One day it happened that two men attended at his tribunal and demanded an audience. Abou Saber caused them to be brought before him : one of those men was a merchant, and the other the robber who had carried off the sons of Abou Saber. The robber he immediately recognised, but was silent. The merchant then addressed him and said, ‘ Long be the king’s life ! This man sold to me two boys ; and after some time, these boys began to say, ‘ we are freemen, we are the sons of a mussulman ; and that man carried us away by force, and sold us, at which time, from fear of him, we were afraid to say that we were freemen.’ Now, added the merchant, ‘ let the king order this man to return me the money, and take back the boys.’ Abou Saber then asked the robber what he had to say. The man answered, that it was the merchant’s

fault who had not taken good care of the boys ; but that for his own part he had always treated them well, which induced them to make this complaint, in order that he might take them back.

“ Abou Saber then sent for the two boys, who proved to be his own sons. He knew them, but they had not any recollection of him : he desired them to explain this matter ; and they declared the robber had carried them away from their father and mother to his own dwelling, and had desired them not to say, on any account, that they were freemen ; but that when sold as slaves, they could not any longer suppress their complaints. Abou Saber, much affected by their story, ordered them to tell their names, and then sent them to his own apartments ; after which he caused the robber to be imprisoned, and the merchant's money to be deposited in the public treasury.

“ On another day it happened that two persons in like manner solicited an audience of the king. When they were admitted, one proved to

be the wife of Abou Saber, and the other the man who had taken her away by force ; but Abou Saber did not know his wife, because she wore her veil. The robber having paid his respects, informed the king that this woman, who had lived with him for some time, would not consent to perform the duties of a wife. Abou Saber addressed the woman, and asked her why she refused to obey her husband ? She immediately answered, and declared that this man was not her husband ; that she was the wife of a person named Abou Saber ; and that this man had taken her to his house against her inclination.

“ Abou Saber ordered his servants to take the woman to his haram ; and having made a proclamation, and assembled all the inhabitants of the city, and caused the robber who had taken away his sons, and the man who had carried off his wife, to be brought before them, and having explained the nature of their offences, and related the circumstances of his own story, he gave orders for their execution.

“ After this, he passed the remainder of his

life in peaceful enjoyment of the supreme power, which at his death devolved upon his son, and continued for many generations in the family, as the reward of his patience.”

Here Bakhtyar concluded his story, and by desire of the king was sent back to prison.

CHAPTER V.

*Story of the King of Yemen and his Slave
Abrahah.*

WHEN the next morning arrived, the fifth vizier waited upon the king, and represented the danger that might attend any further delay in the execution of Bakhtyar, as the indulgence which had been shewn to him would be an encouragement to others, and induce them to commit offences, by giving them hopes of impunity. In consequence of this, the king ordered every thing to be prepared for the execution of the young man, who, being brought before him, intreated his majesty for a longer respite, and assured him, that he would, on a future day, be as rejoiced at having spared his life, as a certain king of Yemen was at having pardoned the offence of his slave. The king desired Bakhtyar to relate the particular circumstances of this story ; and he accordingly began it in the following manner :

“ In former times the kingdom of Yemen was

governed by a very powerful but tyrannical prince, who, for the slightest offences, inflicted the most severe punishments. He had, however, a certain slave, named Abrahah, of whom he was very fond. This young man was son of the king of Zanguebar, who by chance had fallen into slavery, and never disclosed the secret of his birth.

“ Abrahah used frequently to attend the king of Yemen on his hunting parties. During one of these excursions, it happened that a deer bounded before the king’s horse : he discharged some arrows at it without effect ; when Abrahah, who was close behind him, spurred on his horse, and aimed a broad-bladed arrow at the deer : but it so happened that the arrow passed by the side of the king’s head, and cut off one of his ears. The king, in the first impulse of anger, ordered his attendants to seize Abrahah ; but afterwards declared that he pardoned his offence. They then returned to the city ; and, after some time had elapsed, having gone on board a vessel and sailed into the ocean, a tempest arose, and the ship was wrecked, and the king saved himself by clinging to a plank, and was driven on the coast

of Zanguebar. Having returned thanks to Providence for his preservation, he proceeded till he reached the chief city of that country. As it was night, the doors of the houses and all the shops were shut ; and, not knowing where he might find a better place of repose, he sheltered himself under the shade of a merchant's house. It happened that some thieves, in the course of the night, broke open the house, and, having murdered the merchant and his servants, plundered it of every thing that was valuable. The king of Yemen, overcome by fatigue, had slept the whole time, unconscious of this transaction ; but some of the blood had by accident fallen on his clothes.

“ When morning came, every body was employed in endeavouring to discover the murderers of the merchant ; and the stranger being found so near the house, with blood upon his clothes, was immediately seized, and dragged before the tribunal of the king. The king of Zanguebar asked him why he had chosen his capital as the scene of such an infamous murder ; and desired him to acknowledge who were his accomplices, and how he had disposed of the

merchant's property. The king of Yemen declared that he was innocent, and perfectly ignorant of the whole transaction : that he was of a princely family ; and, having been shipwrecked, was driven on that coast, and had by accident reposed himself under the shade of that house when the murder was committed. The king of Zanguebar then inquired of him by what means his clothes had become stained with blood, and, finding that the stranger could not account for that circumstance, he ordered the officers of justice to lead him away to execution. The unfortunate king of Yemen entreated for mercy, and asserted, that his innocence would on some future day become apparent.

“ The king consented to defer his execution for a while ; and he was sent to prison.

“ On one side of the prison there was an extensive plain, with a running stream, to which, every day, the prisoners were brought, that they might wash themselves ; and it was the custom that once every week the king resorted to that plain, where he gave public audience to persons of all ranks. On one of those days the king of

Zanguebar was on the plain, surrounded by his troops, and the prisoners were sitting by the side of the stream, along which ran a wall of the prison. It happened that Abrahah, who had been the king of Yemen's slave, was standing near this wall, but his former master did not recognize him, as they had been separated for some time, Abrahah having found means to return to Zanguebar, his native country.

“ At this moment a crow chanced to light upon the wall, which the king of Yemen perceived, and taking up a large flat bone, he threw it with his utmost strength, and exclaimed, ‘ if I succeed in hitting that crow, I shall obtain my liberty :’ but he missed his aim ; the bone passed by the crow, and striking the cheek of Abrahah, cut off one of his ears. Abrahah immediately caused an inquiry to be made, and the person who had thrown the bone to be brought before the king, who called him a base-born dog, and ordered the executioner to cut off his head. The king of Yemen sued for mercy, and requested, that at most he might be punished according to the laws of retaliation, which would not award a head for an ear. The king gave orders

that one of his ears should be cut off; and the executioner was preparing to fulfil this sentence, when he perceived that the prisoner had already lost an ear.

“ This circumstance occasioned much surprise, and excited the king’s curiosity ; he told the prisoner that he would pardon him, on condition of his relating the true story of his adventures.

“ The king of Yemen immediately disclosed his real name and rank, described the accident by which he lost his ear, the shipwreck which he suffered, and the circumstances which occasioned his imprisonment.

“ At the conclusion of his narrative, Abrahah having recognized his former master, fell at his feet, embraced him and wept. They mutually forgave each other ; and the king of Yemen being taken to a warm bath, was clothed in royal garments, mounted on a noble charger, and conducted to the palace. After which he was furnished with a variety of splendid robes and suits of armour, horses, slaves and damsels. During two months he was feasted and entertained with

the utmost hospitality and magnificence, attended constantly by Abrahah. In the course of this time, the robbers who had murdered the merchant, were discovered and punished; and after that the king of Yemen returned to his own country."

Bakhtyar having thus demonstrated that appearances might be very strong against an innocent person, the king resolved to defer his execution for another day, and he was accordingly led back to prison.

CHAPTER VI.

The Story of King Dadein and his two Viziers.

ON the following day, the sixth vizier having paid his respects to the king, represented the danger of letting an enemy live when in one's power, and, by many artful speeches, induced his majesty to order the execution of Bakhtyar, who was immediately brought from the prison. When he came before the king, he persisted in declaring his innocence, and advised him not to be precipitate, like king Dadein, in putting to death a person on the malicious accusation of an enemy.

The king, desirous of hearing the story to which Bakhtyar alluded, ordered him to relate it; and he began as follows:

“ There was a certain king named Dadein, who had two viziers, Kardar and Kamgar; and the daughter of Kamgar was the most lovely creature of the age. It happened that the king,

proceeding on a hunting excursion, took along with him the father of this beautiful damsel, and left the charge of government in the hands of Kardar.

“ One day, during the warm season, Kardar passing near the palace of Kamgar, beheld this fair damsel walking in the garden, and became enamoured of her beauty ; but having reason to believe that her father would not consent to bestow her on him, he resolved to devise some stratagem whereby he might obtain the object of his desires.—‘ At the king’s return from the ‘ chace,’ said he, ‘ I’ll represent the charms of ‘ this damsel in such glowing colours, that he ‘ will not fail to demand her in marriage, and ‘ I’ll then contrive to excite his anger against ‘ her, in consequence of which he shall deliver ‘ her to me for punishment ; and thus my designs shall be accomplished.’

“ One day after the king’s return from the hunting party, he desired Kardar to inform him of the principal events which had occurred during his absence. Kardar replied that his majesty’s subjects had been all solicitous for his

prosperity ; but that he had himself seen one of the most astonishing objects of the universe. The king's curiosity being thus excited, he ordered Kardar to describe what he had seen : and Kardar dwelt with such praises on the fascinating charms of Kamgar's daughter, that the king became enamoured of her, and said, ' But how is this damsel to be obtained ? '—Kardar replied, ' There is not any difficulty in this business ; it is not necessary to employ either money or messengers : your majesty needs only to acquaint her father with your wishes.'

“ The king approved of this counsel, and having sent for Kamgar, mentioned the affair to him accordingly. Kamgar, with due submission, declared, ' that if he possessed an hundred daughters, they should all be at his majesty's command ; ' but begged permission to retire and inform the damsel of the honour designed for her. Having obtained leave, he hastened to his daughter, and related to her all that passed between the king and him. The damsel expressed her dislike to the proposed connection ; but the father dreading the king's anger in case of a refusal, knew not how to act. ' Contrive some de-

lay,' said she; 'solicit leave of absence for a few days, and let us fly from this country.' Kamgar approved of this advice; and having waited on the king, obtained leave to absent himself from court for ten days, under pretence of making the preparations necessary for a female on the eve of matrimony; and when night came on, he fled from the city with his daughter.

“ Next day the king was informed of their flight; in consequence of which he sent off two hundred servants to seek them in various directions; and the officious Kardar set out also in pursuit of them. After ten days, they were surprised by the side of a well, taken and bound, and brought before the king, who, in his anger, dashed out the brains of Kamgar: then looking on the daughter of the unfortunate man, her beauty so much affected him, that he sent her to his palace, and appointed servants to attend her, besides a cook, who, at his own request, was added to her establishment. After some time, Kardar became impatient, and enraged at the failure of his project; but he resolved to try the success of another scheme. It happened that the encroachments of a powerful enemy rendered

the king's presence necessary among the troops ; and on setting out to join the army, he committed the management of affairs, and the government of the city, to Kardar, whose mind was wholly filled with stratagems for getting the daughter of Kamgar into his power.

“ One day he was passing near the palace, and discovered her sitting alone on the balcony ; to attract her attention he threw up a piece of brick or tile, and on her looking down to see from whence it came, she beheld Kardar. He addressed her with the usual salutation, which she returned. He then began to declare his admiration of her beauty, and the violence of his love, which deprived him of repose both day and night ; and concluded by urging her to elope with him, saying that he would take as much money as they could possibly want ; or, if she would consent, that he was ready to destroy the king by poison, and seize upon the throne himself.

“ The daughter of Kamgar replied to this proposal, by upbraiding Kardar with his baseness and perfidy. When he asked her how she could

ever fix her affections on the man who had killed her father, she answered, that such had been the will of God, and that she was resolved to submit accordingly. Having spoken thus, she retired; and Kardar, fearing lest she should relate to the king what had passed between them, hastened to meet him as he returned in triumph after conquering his enemies; and whilst walking along by the side of the king's horse, began to inform his majesty of all that happened in his absence. Having mentioned several occurrences, he added, that one circumstance was of such a nature that he could not prevail on himself to relate it. It was such as the king would be very much displeased at hearing. The king's curiosity being thus excited, he ordered Kardar to relate this occurrence; and he, declaring that it was a most ungrateful task, informed him, that it was a maxim of the wise men, 'when you have killed a serpent, you should also kill its young.' He then proceeded to relate, that one day during the warm season, being seated near the door of the haram, he overheard some voices, and that his suspicions being excited, he concealed himself behind the hangings, and listened attentively, when he heard the daughter of Kam-

gar express her affection for the cook, who, in return, declared his attachment; and that they spoke of poisoning the king in revenge for his having killed her father. ‘I had not patience,’ added Kardar, ‘to listen any longer.’

“At this intelligence the king changed colour with rage and indignation, and, on arriving at the palace, ordered the unfortunate cook to be instantly cut in two. He then sent for the daughter of Kamgar, and upbraided her with the intention of destroying him by poison. She immediately perceived that this accusation proceeded from the malevolence of Kardar, and was going to speak in vindication of herself, when the king ordered her to be put to death; but being dissuaded by an attendant from killing a woman, he revoked the sentence of death, and she was tied hands and feet, and placed upon a camel, which was turned into a dreary wilderness, where there was neither water, nor shade, nor any trace of cultivation.

“Here she suffered, from the intense heat and thirst, to such a degree that, expecting every moment to be her last, she resigned herself to

the will of Providence, conscious of her own innocence. Just then the camel lay down, and on that spot where they were a fountain of delicious water sprung forth ; the cords which bound her hands and feet dropped off ; she refreshed herself by a hearty draught of the water, and fervently returned thanks to Heaven for this blessing, and her wonderful preservation. On this the most verdant and fragrant herbage appeared round the borders of the fountain ; it became a blooming and delightful spot, and the camel placed himself so as to afford his lovely companion a shade and shelter from the sunbeams.

,,

“ It happened that one of the king’s camel-keepers was at this time in pursuit of some camels which had wandered into the desert, and without which he dared not return to the city. He had sought them for several days amidst hills and forests without any success. At length, on coming to this spot, he beheld the daughter of Kamgar and the camel, which at first he thought was one of those he sought, and the clear fountain, with the verdant banks, where neither grass nor water had ever been seen before. Asto-

nished at this discovery, he resolved not to interrupt the lady, who was engaged in prayer ; but when she had finished, he addressed her, and was so charmed by her gentleness and piety, that he offered to adopt her as his child ; and expressed his belief, that, through the efficacy of her prayers, he should recover the strayed camels.

“ This good man’s offer she thankfully accepted ; and having partaken of a fowl and some bread which he had with him, at his request she prayed for the recovery of his camels. As soon as she had concluded her prayer, the camels appeared on the skirts of the wilderness, and of their own accord approached the camel-keeper.

“ He then represented to the daughter of Kamgar, the danger of remaining all night in the wilderness, which was the haunt of many wild beasts ; and proposed that she should return with him to the city, and dwell with him in his house, where he would provide for her a retired apartment, in which she might perform her devotions without interruption. To this proposal she agreed, and being mounted on the

camel, she returned to the city, and arrived at the house of her companion at the time of evening prayer. Here she resided for some time, employing herself in exercises of piety and devotion.

“ One day the camel-keeper, being desired by the king to relate his past adventures, mentioned, among other circumstances, the losing of his camels, the finding them through the efficacy of a young female’s prayer, the discovery of a fountain where none had been before, and his adopting the female as his daughter; he concluded by telling the king that she was now at his house, and employed day and night in acts of devotion.

“ The king, on hearing this, expressed an earnest wish that he might be allowed to see this young woman, and prevail on her to intercede with Providence in his behalf. The camel-keeper, having consented, returned to his house accompanied by the king, who waited at the door of the apartment where the daughter of Kamgar was engaged in prayer. When she had concluded, he approached, and with astonishment recognized her. Having tenderly embraced her, he wept, and entreated her forgiveness.

This she readily granted; but begged that he would conceal himself in the apartment whilst she should converse with Kardar, whom she sent for.

When he arrived, and beheld her with a thousand expressions of fondness, he inquired the means whereby she had escaped; and he told her, that on the day when the king had banished her into the wilderness, he had sent people to seek her, and to bring her to him. ‘How much better would it have been,’ added he, ‘had you followed my advice, and agreed to my proposal of poisoning the king, who, I said, would endeavour to destroy you, as he had killed your father! but you rejected my advice, and declared yourself ready to submit to whatsoever Providence should decree. Hereafter,’ continued he, ‘you will pay more attention to my words: but now let us not think of what is past; I am your slave, and you are dearer to me than my own eyes.’ So saying, he attempted to clasp the daughter of Kamgar in his arms, when the king, who was concealed behind the hangings, rushed furiously on him, and put him to death. After this he conducted the damsel

to his palace, and constantly lamented his precipitancy in having killed her father."

Here Bakhtyar concluded the story ; and having requested a farther respite, that he might have an opportunity of proving his innocence, was sent back to prison by order of the king.

CHAPTER VII.

Story of the King of Abyssinia, shewing the artifice of Women.

THE seventh vizier, on the following day, approached the king, and having told him that his lenity towards Bakhtyar was made the subject of public conversation, added many arguments to procure an order for the execution of that unfortunate young man. The king, changing colour with anger, sent immediately for the queen, and asked her advice concerning Bakhtyar. She declared that he deserved death; in consequence of which, the king ordered his attendants to bring him from the prison. When he came into the royal presence, he begged for mercy, saying, ‘ My innocence will appear hereafter; and though your majesty can easily put to death a living man, you cannot restore a dead man to life.’ ‘ How,’ said the king, ‘ can you deny your guilt, since the women of the haram all bear witness against you?’ Bakhtyar replied, ‘ Women, for their own purposes, often devise falsehoods, and are very expert in artifice and

fraud, as appears from the story of the king of Irak's daughter, and her adventures with the king of Abyssinia, which, if your majesty permit, I shall briefly relate.

Having obtained permission, he began the story as follows: " It is related that Abyssinia was once governed by a certain monarch, whose armies were very numerous, and his treasures well filled ; but not having any enemy to engage him in war, he neglected his troops, and withheld their pay, so that they were reduced to great distress, and began to murmur, and at last made their complaints to the vizier. He, pitying their situation, promised that he would take measures for their relief, and desired them to be patient for a little while. He then considered within himself what steps he should take ; and at length, knowing the king's inclination to women, and understanding that the princess of Irak was uncommonly beautiful, he resolved to praise her charms in such extravagant language before the king, as to induce him to demand her from her father, who, from his excessive fondness, would not probably consent to bestow her on him, and thus a war would ensue, in which

case the troops should be employed, and their arrears paid off.

“ Pleased with the ingenuity of this stratagem, the vizier hastened to the king, and after conversing, for some time, on various subjects, contrived to mention the king of Irak, and immediately described the beauty of his daughter in such glowing colours, that the king became enamoured, and consulted the vizier on the means whereby he might hope to obtain possession of that lovely princess. The vizier replied, that the first step was to send ambassadors to the king of Irak, soliciting his daughter in marriage. In consequence of this advice, some able and discreet persons were dispatched as ambassadors to Irak. On their arrival in that country, the king received them courteously ; but when they disclosed the object of their mission, he became angry, and declared that he would not comply with their demand.

“ The ambassadors returned to Abyssinia, and having reported to the king the unsuccessful result of their negotiation, he vowed that he would send an army into Irak, and lay that

country waste, unless his demands were complied with.

“ In consequence of this resolution, he ordered the doors of his treasuries to be thrown open, and caused so much money to be distributed among the soldiers, that they were satisfied. From all quarters the troops assembled, and zealously prepared for war. On the other hand the king of Irak levied his forces, and sent them to oppose the Abyssinians, who invaded his dominions ; but he did not lead them to the field himself, and they were defeated and put to flight. When the account of this disaster reached the king of Irak, he consulted his vizier, and asked what was next to be done. The vizier candidly declared that he did not think it necessary to prolong the war on account of a female, and advised his majesty to send ambassadors with overtures of peace, and an offer of giving the princess to the king of Abyssinia. This advice, although reluctantly, the king of Irak followed : ambassadors were dispatched to the enemy with offers of peace, and a declaration of the king's consent to the marriage of his daughter.

“ These terms being accepted, the princess was sent with confidential attendants to the king of Abyssinia, who retired with her to his own dominions, where he espoused her ; and some time passed away in festivity and pleasure. But it happened that the king of Irak had, some years before, given his daughter in marriage to another man, by whom she had a son ; and this boy was now grown up, and accomplished in all sciences, and such a favourite with the king of Irak, that he would never permit him to be one hour absent from him. The princess, when obliged to leave him, felt all the anxiety of a mother, and resolved to devise some stratagem whereby she might enjoy his society in Abyssinia.

“ One day the king of Abyssinia, on some occasion, behaved harshly to the queen, and spoke disrespectfully of her father. She in return said, ‘ your dominions, it is true, are most fertile and abundant ; but my father possesses such a treasure as no other monarch can boast of ; a youth, sent to him by the kindness of Heaven, skilled in every profound science, and accomplished in every manly exercise ; so that he rather seems to be one of the inhabitants of paradise than of

this earth.' These praises so excited the curiosity of the king, that he vowed he would bring this boy to his court, were he even obliged to go himself for him. The queen replied, ' my father would be like a distracted person were he deprived even for an hour of this boy's society ; but some intelligent person must be sent to Irak in the character of a merchant, and endeavour by every means to steal him away.' The king approved of this advice, and chose a person well skilled in business, who had experienced many reverses of fortune, and seen much of the world. To this man he promised a reward of an hundred male slaves, and an hundred beautiful damsels, if he should succeed in bringing away this boy from the king of Irak's court. The man inquired the name of the boy, which was Firokhzad, and, disguised as a merchant, set out immediately for Irak. Having arrived there, he presented various offerings to the king ; and one day found an opportunity of conversing with the boy. At last he said, ' With such accomplishments as you possess, were you in Abyssinia for one day, you would be rendered master of slaves and damsels, and riches of every kind.' He then described the delights of that country,

which made such an impression on Firokhzad, that he became disgusted with Irak, and attached himself to the merchant, and said, ‘ I have often heard of Abyssinia, and have long wished to enjoy the pleasures which it yields. The king’s daughter is now in that country, and if I could contrive to go there, my happiness would be complete: but I know not how to escape from this place, as the king will not permit me to be one hour absent from him. The merchant gladly undertook to devise some means for the escape of Firokhzad; and at last having put him into a chest, and placed him upon a camel, he contrived one evening to carry him off unnoticed. The next day the king of Irak sent messengers in all directions to seek him. They inquired of all the caravans and travellers, but could not obtain any intelligence concerning him. At last the merchant brought him to Abyssinia, and the king, finding that his accomplishments and talents had not been over-rated, was much delighted with his society; and as he had not any child, he bestowed on him a royal robe and crown, a horse, and sword and shield, and adopted him as his son, and brought him into the haram. When the queen beheld Firokhzad,

she wept for joy, embraced him, and kissed him with all the fondness of a mother. It happened that one of the servants was a witness, unperceived, of this interview. He immediately hastened to the king, and represented the transaction in such a manner as to excite all his jealousy and rage. However, he resolved to inquire into the matter; but Firokhzad did not acknowledge that the queen was his mother; and when he sent for her, she answered his questions only by her tears. From these circumstances, he concluded that they were guilty; and accordingly he ordered one of his attendants to take away the young man to a burying-ground without the city, and there to cut off his head. The attendant led Ferokhzad away, and was preparing to put the king's sentence into execution; but when he looked in the youth's face, his heart was moved with compassion, and he said, 'it must have been the woman's fault, and not his crime;' and he resolved to save him.

“ When he told Firokhzad that he would conceal him in his own house, the boy was delighted, and promised, that if ever it was in his power he would reward him for his kindness. Having

taken him to his house, the man waited on the king, and told him, that he had, in obedience to his orders, put Firokhzad to death. After this the king treated his wife with the utmost coldness ; and she sat melancholy, lamenting the absence of her son. It happened that an old woman beheld the queen as she sat alone, weeping, in her chamber. Pitying her situation, she approached, and humbly inquired the occasion of her grief. The queen made no reply ; but when the old woman promised not only to observe the utmost secrecy, if entrusted with the story of her misfortunes, but to find a remedy for them, she related at length all that had happened, and disclosed the mystery of Firokhzad's birth.

“ The old woman desired the queen to comfort herself, and said, ‘ This night, before the king retires to bed, you must lay yourself down, and close your eyes as if asleep ; he will then place something, which I shall give him, on your bosom, and will command you, by the power of the writing contained in that, to reveal the truth. You must then begin to speak, and, without any apprehension, repeat all that you have now told me.’

“ The old woman having then found that the king was alone in his summer-house, presented herself before him, and said, O king! this solitary life occasions melancholy and sadness. The king replied, that it was not solitude which rendered him melancholy, but vexation, on account of the queen’s infidelity, and the ingratitude of Firokhzad, on whom he had heaped so many favours, and whom he had adopted as his own son. ‘ Yet,’ added he, ‘ I am not convinced of his guilt; and since the day that I caused him to be killed, I have not enjoyed repose, nor am I certain whether the fault was his or the queen’s.’ The old woman replied, ‘ Let not the king be longer in suspense on this subject. I have a certain talisman, one of the talismans of Solomon, written in Grecian characters, and in the Syrian language; if your majesty will watch an opportunity when the queen shall be asleep, and lay it on her breast, and say, O thou that sleepest! by virtue of the talisman, and of the name of God which it contains, I conjure thee to speak to me, and to reveal all the secrets of thy heart.’ ‘ On this,’ said the old woman, ‘ she will immediately begin to speak, and will declare every thing that she knows, both true and false.’

“ The king, delighted at the hopes of discovering the truth by means of this talisman, desired the old woman to fetch it. She accordingly went home, and taking a piece of paper, scrawled on it some unmeaning characters, folded it up, and tied it with a cord, and sealed it with wax ; then hastened to the king, and desired him to preserve it carefully till night should afford an opportunity of trying its efficacy. When it was night, the king watched until he found that the queen was in bed ; then gently approaching, and believing her to be asleep, he laid the talisman on her breast, and repeated the words which the old woman had taught him. The queen, who had also received her lesson, still affecting the appearance of one asleep, immediately began to speak, and related all the circumstances of her story.

“ On hearing this, the king was much affected, and tenderly embraced the queen, who started from her bed as if perfectly unconscious of having revealed the secrets of her breast. He then blamed her for not having candidly acknowledged the circumstance of Firokhzad’s birth, who, he said, should have been considered as his own son.

“ All that night they passed in mutual condolence, and on the next morning the king sent for the person to whom he had delivered Firokhzad, and desired him to point out the spot where his body lay, that he might perform the last duty to that unfortunate youth, and ask forgiveness from his departed spirit. The man replied, ‘ It appears that your majesty is ignorant of Firokhzad’s situation : he is at present in a place of safety ; for although you ordered me to kill him, I ventured to disobey, and have concealed him in my house, from whence, if you permit, I shall immediately bring him.’ At this information the king was so delighted, that he rewarded the man with a splendid robe, and sent with him several attendants to bring Firokhzad to the palace.

“ On arriving in his presence, Firokhzad threw himself at the king’s feet ; but he raised him in his arms, and asked his forgiveness, and thus the affair ended in rejoicing and festivity.”—‘ Now,’ said Bakhtyar, having concluded his story, ‘ it appears that women are expert in stratagems ; and if Firokhzad had been put to death, according to the king’s command, what grief and sorrow would have been the consequence ! To

avoid such, added Bakhtyar, let not your majesty be precipitate in ordering my execution.'

The king resolved to wait another day, and Bakhtyar was sent back to prison.

CHAPTER VIII.

Story of the Jewel Merchant.

ON the next morning, the eighth vizier having paid his compliments to the king, addressed him on the subject of Bakhtyar, and said, Government resembles a tree, the root of which is legal punishment. Now, if the root of a tree become dry, the leaves will wither; why then should the punishment of Bakhtyar be any longer deferred?

In consequence of this discourse, the king ordered the executioner to prepare himself, and Bakhtyar was brought from prison. When the unfortunate young man came before the king, he addressed him, and said, ‘If your majesty will consider the consequences of haste and precipitancy, it will appear that they are invariably sorrow and repentance; as we find confirmed in the story of the jewel merchant.’ The king expressed his desire of hearing the story to which he alluded; and Bakhtyar began it accordingly, in the following manner:

“ There was a certain jewel-merchant, a very wealthy man, and eminently skilled in the knowledge of precious stones : his wife, a very prudent and amiable woman, was in a state of pregnancy, when it happened that the king sent a messenger to her husband, desiring his attendance at court, that he might consult him in the choice of jewels. The husband received the king’s messenger with all due respect, and immediately prepared to set out on his journey to the capital. When taking leave of his wife, he desired her to remember him in her prayers ; and, in case she should bring forth a boy, to call his name Behrooz.

“ After this injunction, he departed from his house, and at length arrived in the capital, where he waited on the king, and having paid his respects, was employed in selecting from a boxful of pearls, those that were most valuable. The king was so much pleased with his skill and ingenuity, that he kept him constantly near his own person, and entrusted to him the making of various royal ornaments, crowns and girdles, studded with jewels. At length the wife of this jewel-merchant was delivered of two boys ; one of

whom, in compliance with her husband's desire, she called Behrooz, the other Roozbeh ; and she sent intelligence of this event to the father, who solicited permission from the king that he might return home for a while and visit his family ; but the king would not grant him this indulgence. The next year he made the same request, and with the same success. Thus, during eight years, he as often solicited leave to visit his wife and sons, but could not obtain it. In the course of this time, the boys had learned to read the Koran, and were instructed in the art of penmanship and other accomplishments ; and they wrote a letter to their father, expressing their sorrow and anxiety on account of his absence. The jewel-merchant, no longer able to resist his desire of seeing his family, represented his situation to the king in such strong colours that he desired him to send for his wife and children, and allowed him an ample sum of money to defray the expences of their journey.

“ A trusty messenger was immediately dispatched to the jewel-merchant's wife, who, on receipt of her husband's letter, set out with her two sons on their way to the capital. One even-

ing, after a journey of a month, they arrived at the sea-side. Here they resolved to wait until morning ; and being refreshed with a slight repast, the boys amused themselves in wandering along the shore.

“ It happened that the jewel-merchant, in expectation of meeting his wife and children, had come thus far on the way ; and having left his clothes and money concealed in different places, he bathed himself in the sea, and on returning to the shore, put on his clothes, but forgot his gold. Having taken some refreshment, he was proceeding on his journey, when he thought of his money, and went back to seek it, but could not find it. At this moment he perceived the two boys, who had wandered thus far, amusing themselves playing along the shore.

“ He immediately suspected that these boys had discovered and taken the gold, and accused them accordingly. They declared their ignorance of the matter, which so enraged the jewel-merchant, that he seized them both, and cast them headlong into the sea.

“ After this he proceeded on his way, whilst the wife was so unhappy at the long absence of her sons, that the world became dark in her eyes, and she raised her voice and called upon the boys. When the jewel-merchant heard the voice of his wife, he hastened to meet her, and inquired after his two sons, expressing his eager desire of seeing them. The wife told him that they had left her some time before, and had wandered along the sea-side. At this intelligence the jewel-merchant began to lament, and tore his clothes, and exclaimed, ‘ Alas, alas, I have drowned my sons !’ He then related what had happened, and proceeded with his wife along the shore in search of the boys ; but they sought in vain. Then they smote their breasts, and wept ; and when the next morning came, they said, ‘ from this time forth, whatsoever happens must be to us a matter of indifference.’ And they set out on their journey towards the city with afflicted bosoms and bleeding hearts, being persuaded that their sons had perished in the water. But they were ignorant of the wonderful kindness of Providence, which rescued the two boys from destruction : for it happened that the king of that country, being on a hunting party, passed along the shore on that

side where Behrooz had fallen. When he perceived the boy, he ordered his attendants to take him up, and finding him of a pleasing countenance, although pale from the terror of the water, and the danger he had escaped, he inquired into the circumstances which had befallen him. The boy informed him, that with his brother he had been walking on the shore, when a stranger seized upon them, and flung them into the water. The king, not having any child, inquired the name of the boy. When he answered that his name was Behrooz *, he exclaimed, ‘I accept it as a favourable omen, and adopt you as my own son.’ After this, Behrooz, mounted on a horse, accompanied the king to his capital, and all the subjects were enjoined to obey him as heir to the crown. After some time the king died, and Behrooz reigned in his place with such wisdom, liberality and uprightness, that his fame resounded through all quarters of the world.

“ It happened in the mean time that the other boy, whose name was Roozbeh, had been rescued from the water by some robbers, who agreed to sell him as a slave, and divide the price amongst

* See the advertisement.

them. The jewel-merchant and his wife had reached the city, and purchased a house, where they resolved to pass the remainder of their lives in prayer and exercises of devotion. But finding it necessary to procure an attendant, the jewel-merchant purchased a young boy at the slave market, whom he did not know, but whom natural affection prompted him to choose.

“ On bringing home his young slave, the wife fainted away, and exclaimed, ‘ This is your son Roozbeh !’ The parents, as well as the child, wept with joy, and returned thanks to Heaven for such an unexpected blessing.

“ After this the jewel-merchant instructed Roozbeh in his own profession, so that in a little time he became perfectly skilled in the value of precious stones ; and having collected a very considerable number, he expressed a wish of turning them to profit, by selling them to a certain king in a distant country, one who was celebrated for his generosity and kindness to strangers.

“ The father consented that he should visit the court of this monarch, on condition that he

would not afflict his parents by too long an absence. Roozbeh accordingly set out, and arrived at the capital of that king, who happened to be his own brother, Behrooz. Him, however, after the lapse of many years, he did not recognize.

“ The king, having graciously received the present which Roozbeh offered, purchased of him all the jewels, and conceived such an affection for him that he kept him constantly in the palace, day and night. At this time a foreign enemy invaded the country ; but the king thought the matter of so little importance, that he contented himself with sending some troops to the field, and remained at home, carousing and drinking with Roozbeh. At length, one night, at a very late hour, all the servants being absent, the king became intoxicated, and fell asleep. Roozbeh, not perceiving any of the guards or attendants, resolved that he would watch the king until morning ; and accordingly, taking a sword, he stationed himself near the king’s pillow. After some time had elapsed, several of the soldiers who had gone to oppose the enemy returned, and, entering the palace, discovered Roozbeh

and the king in this situation. Roozbeh they immediately seized ; and when the king awoke, they told him, that, by their coming, they had saved his majesty from assassination, which the jeweller, with a drawn sword, had been ready to perpetrate. The king, at first, ordered his immediate execution ; and as day was beginning to dawn, and the approach of the enemy required his presence at the head of his troops, he sent for the executioner, who having bound the eyes of Roozbeh, and drawn his sword, exclaimed, ‘ Say, king of the world, shall I strike or not ?’

“ The king, considering that it would be better to inquire more particularly into the affair, and knowing, that, although it is easy to kill, it is impossible to restore a man to life, resolved to defer the punishment until his return, and sent Roozbeh to prison.

“ After this he proceeded to join the army, and having subdued his enemies, returned to the capital ; but, during the space of two years, forgot the unfortunate Roozbeh, who lingered away his life in confinement.

“ In the mean time his father and mother, grieving on account of his absence, and ignorant of what had befallen him, sent a letter of inquiry by a confidential messenger to the money-changers or bankers of that city. Having read this, they wrote back in answer, that Roozbeh had been in prison for two years.

“ On receiving this information, the jeweller-merchant and his wife resolved to set out and throw themselves at the feet of this king, and endeavour to obtain from him the pardon and liberty of their son. With heavy hearts they accordingly proceeded on their journey, and having arrived at the capital, presented themselves before the king, and said, ‘ Be it known unto your exalted majesty, that we are two wretched strangers, oppressed by the infirmities of age, and overwhelmed by misfortune. We were blessed with two sons; one named Behrooz, the other Roozbeh; but it was the will of Heaven that they should fall into the sea, where one of them perished, but the other was restored to us. The fame of your majesty’s generosity and greatness, induced our son to visit this imperial court; and we are informed, that, by your orders, he is

now in prison. The object of our petition is, that your majesty might take compassion on our helpless situation, and restore to us our long lost son.'

“ The king, on hearing this, was astonished, and for a while imagined that it was all a dream. At length, when convinced that the old man and woman were his own parents, and that Roozbeh was his brother, he sent for him to the prison, embraced them and wept, and placed them beside him on the throne ; and for the sake of Roozbeh, set at liberty all those who had been confined with him. After this he divided the empire with his brother, and their time passed away in pleasure and tranquillity.”

This story being concluded, Bakhtyar observed, that the jewel-merchant, by his precipitancy, had nearly occasioned the death of his two sons ; and that Behrooz, by deferring the execution of his brother, had prevented an infinity of distress to himself and his parents. This observation induced the king to grant Bakhtyar another day's reprieve, and he was taken back to prison.

CHAPTER IX.

The Story of Aboutemam.

WHEN the next morning came, the ninth vizier appeared before the king, and said, that his extraordinary forbearance and lenity in respect to Bakhtyar, had given occasion to much scandal; as every criminal, however heinous his offence, began to think that he might escape punishment by amusing the king with idle stories.

The king, on hearing this, sent for Bakhtyar to the prison, and desired the executioner to attend. When the unfortunate young man came before the king, he requested a respite only of two days, in the course of which he hoped his innocence might be proved; ‘although,’ said he, ‘I know that the malice of one’s enemies is a flame from which it is almost impossible to escape: as appears from the story of Aboutemam, who, on the strength of a false accusation, was put to death by the king, and his innocence acknowledged when too late.’

‘ Who,’ demanded the king, ‘ was that Aboutemam, and what were those malicious accusations which prevailed against him ?’

“ Aboutemam,” said Bakhtyar, “ was a very wealthy man, who resided in a city, the king of which was so tyrannical and unjust, that whatever money any one possessed above five direms, he seized on for his own use. Aboutemam was so disgusted and terrified by the oppressions and cruelties of this king, that he never enjoyed one meal in peace or comfort, until he had collected all his property together, and contrived to escape from that place. After some time he settled in the capital of another king, a city adorned with gardens, and well supplied with running streams. This king was a man of upright and virtuous principles, renowned for hospitality and kindness to strangers. In this capital Aboutemam purchased a magnificent mansion, in which he sumptuously entertained the people of the city, presenting each of them, at his departure, with a handsome dress suited to his rank. The inhabitants were delighted with his generosity, and his hospitality was daily celebrated by the strangers who resorted to his house. He also ex-

pended considerable sums in the erection of bridges, caravanseries, and mosques. At last the fame of his liberality and munificence reached the king, who sent to him two servants with a very flattering message, and an invitation to court.

“ This Aboutemam thankfully accepted; and having prepared the necessary presents for the king, he hastened to the palace, where he kissed the ground of obedience, and was graciously received.

“ In a short time he became so great a favourite, that the king would not permit him to be one day absent, and heaped on him so many favours that he was next in power to his royal master; and his advice was followed in all matters of importance.

“ But this king had ten viziers, who conceived a mortal hatred against Aboutemam, and said, one to another, ‘ He has robbed us of all dignity and power, and we must devise some means whereby we may banish him from this country.’ The chief vizier proposed, that, as the king was

a very passionate admirer of beauty, and the princess of Turkestan one of the loveliest creatures of the age, they should so praise her charms before him as to induce him to send Aboutemam to ask her in marriage; and as it was the custom of the king of Turkestan to send all ambassadors who came on that errand, to his daughter, who always caused their heads to be cut off, so the destruction of Aboutemam would be certain.

“ This advice all the other viziers approved of, and having proceeded to the palace, they took an opportunity of talking on various subjects, until the king of Turkestan was mentioned, when the chief vizier began to celebrate the charms of the lovely princess.

“ When the king heard the extravagant praises of her beauty, he became enamoured, and declared his intention of dispatching an ambassador to the court of Turkestan and demanding the princess in marriage. The viziers immediately said, that no person was so properly qualified for such an embassy as Aboutemam.— The king accordingly sent for him, and addressing him as his father and friend, informed him

that he had now occasion for his assistance in the accomplishment of a matter on which his heart was bent. Aboutemam desired to know what his majesty's commands might be, and declared himself ready to obey them. The king having communicated his design, all the necessary preparations were made, and Aboutemam set out on his journey to the court of Turkestan. In the mean time the viziers congratulated one another on the success of their stratagem.—When the king of Turkestan heard of Aboutemam's arrival, he sent proper officers to receive and compliment him, and on the following day gave him a public audience; but when the palace was cleared of the crowd, and Aboutemam had an opportunity of speaking with the king in private, he disclosed the object of his mission, and demanded the princess for his master. The king acknowledged himself highly honoured by the proposal of such an alliance, and said, ‘ I fear that my daughter is not qualified for so exalted a station as you offer; but if you will visit her in the haram, and converse with her, you may form an opinion of her beauty and accomplishments; and if you approve of her, preparations for the marriage shall be made without delay.

“ Aboutemam thanked his majesty for this readiness in complying with his demands ; but said, that he could not think of profaning the beauty of her who was destined for his sovereign by gazing on her, or of allowing his ears to hear the forbidden sounds of her voice—that, besides, his king never entertained a doubt on the subject of her charms and qualifications : that the daughter of such a monarch must be worthy of any king ; but that he was not sent to make any inquiry as to her merits, but to demand her in marriage.—The king of Turkestan, on hearing this reply, embraced Aboutemam, and said, ‘ Within this hour I meditated thy destruction ; for of all the ambassadors who have hitherto come to solicit my daughter, I have tried the wisdom and talents, and have judged by them of the kings who employed them, and finding them deficient, I have caused their heads to be cut off.’ On saying this he took from under his robe a key, with which he opened a lock, and going into another part of the palace, he exhibited to Aboutemam the heads of four hundred ambassadors.

“ After this the king directed the necessary preparations for the departure of his daughter, and

invested Aboutemam with a splendid robe of honour; who, when ten days had elapsed, embarked in a ship with the princess, her damsels, and other attendants. The news of his arrival with the fair princess of Turkestan being announced, the king, his master, was delighted; and the viziers, his mortal enemies, were confounded at the failure of their stratagems. The king, accompanied by all the people, great and small, went two stages to meet Aboutemam and the princess, and having led her into the city, after three days, celebrated their marriage by the most sumptuous feasts and rejoicings, and bestowed a thousand thanks on Aboutemam, who every day became a greater favourite. The ten viziers finding, in consequence of this, their own importance and dignity gradually reduced, consulted one with another, saying, ‘All that we have hitherto done only tends to the exaltation of Aboutemam; we must devise some other means of disgracing him in the king’s esteem, and procuring his banishment from this country.’ After this they concerted together, and at length resolved to bribe two boys, whose office was to rub the king’s feet every night after he lay down on his bed; and they accordingly instructed

these boys to take an opportunity, when the king should close his eyes, of saying that Aboutemam had been ungrateful for the favours bestowed on him; that he had violated the haram, and aspired to the queen's affections, and had boasted that she would not have come from Turkestan had she not been enamoured of himself. This lesson the viziers taught the boys, giving them a thousand dinars, and promising five hundred more.

“ When it was night the boys were employed as usual, in their office of rubbing the king's feet; and when they perceived his eyes to be closed, they began to repeat all that the viziers had taught them to say concerning Aboutemam.

“ The king, hearing this, started up, and dismissing the boys, sent immediately for Aboutemam, and said to him, ‘ A certain matter has occurred, on the subject of which I must consult you; and I expect that you will relieve my mind by answering the questions that I shall ask.’—Aboutemam declared himself ready to obey.—‘ What, then,’ demanded the king, ‘ does that servant deserve who, in return for various fa-

vours, ungratefully attempts to violate the haram of his sovereign ?’

‘ Such a servant,’ answered Aboutemam, ‘ should be punished with death ; his blood should expiate his offence.’ When Aboutemam had said this, the king drew his scymitar, and cut off his head, and ordered his body to be cast into a pit. For some days he gave not audience to any person, and the viziers began to exult in the success of their stratagem ; but the king was melancholy, and loved to sit alone, and was constantly thinking of the unfortunate Aboutemam.

“ It happened, however, that one day the two boys who had been bribed by the viziers were engaged in a dispute one with the other on the division of the money, each claiming for himself the larger share. In the course of their dispute, they mentioned the innocence of Aboutemam, and the bribe which they had received for defaming him in the king’s hearing. All this conversation the king overheard ; and trembling with vexation, rage and sorrow, he compelled the boys to relate all the circumstances of the affair ; in consequence of which, the ten viziers

were immediately seized and put to death, and their houses levelled with the ground; after which the king passed his time in fruitless lamentation for the loss of Aboutemam.

“ Thus,” said Bakhtyar, “ does unrelenting malice persecute unto destruction; but if the king had not been so hasty in killing Aboutemam he would have spared himself all his subsequent sorrow.”

The king, affected by this observation, resolved to indulge Bakhtyar with another day, and accordingly sent him back to prison.

CHAPTER X.

Story of the King of Persia.

EARLY on the next morning the tenth vizier sent a woman to the queen, with a message, urging her to exert her influence over the king, and induce him to give orders for the execution of Bakhtyar. The queen, in consequence of this, addressed the king on the subject before he left the palace, and he replied, that Bakhtyar's fate was now decided, and that his execution should not be any longer deferred. The king then went forth, and the viziers attended in their proper places. The tenth vizier was rising to speak, when the king informed him of his resolution to terminate the affair of Bakhtyar, by putting him to death on that day. He was brought accordingly from the prison; and the king, on seeing him, said, ' You have spoken a great deal of your innocence, yet have not been able to make it appear; therefore no longer entertain any hopes of mercy, for I have given orders for your execution.' On hearing this Bakhtyar began to weep, and said, ' I have hitherto endeavoured to gain time, conscious of my inno-

cence, and hoping that it might be proved, and a guiltless person saved from an ignominious death; but I now find it vain to struggle against the decrees of Heaven. Thus the king of Persia foolishly attempted to counteract his destiny, and triumph over the will of Providence; but in vain.' The king expressed a desire of hearing the story to which Bakhtyar alluded, and the young man began to relate it as follows :

“ There was a certain king of Persia, a very powerful and wealthy monarch, who, not having any child, employed all the influence of prayers and of alms to procure the blessing of a son from Heaven. At length one of his hand-maids became pregnant, and the king was transported with joy ; but one night, in a dream, he was addressed by an old man, who said, ‘ The Lord has complied with your request, and to-morrow you shall have a son; but in his seventh year a lion shall seize and carry off this son to the top of a mountain, from which he shall fall, rolling in blood and clay.’ When the king awoke, he assembled the viziers, and related to them the horrors of his dream. They replied, ‘ Long be the king’s life ! If Heaven has decreed such a cala-

mity, who can oppose or controul it?' The king presumptuously declared that he would struggle against and counteract it; but one of his viziers, eminently skilled in astrology, discovered one day, by the power of his science, that the king would, after twenty years, perish by the hand of his own son. In consequence of this he immediately waited on the king, and informed him that he had to communicate a certain matter, for the truth and certainty of which he would answer with his life. The king desired him to reveal it; and he, falling on the knees of obedience, related all that he had discovered in the stars. 'If it happens not according to what you predict,' said the king, 'I shall certainly put you to death.' In the mean time, however, he caused a subterraneous dwelling to be constructed, to which he sent the boy, with a nurse. There they remained during the space of seven years, when, in compliance with the heavenly decree, a lion suddenly rushed into the cave, and devoured the nurse, and having wounded the child, carried him up to the summit of a neighbouring mountain, from which he let him fall to the bottom, covered with blood and earth. It happened that one of the king's secretaries came by, in pursuit

of game, and perceived the boy in this situation, and the lion standing on the summit of the mountain. He immediately resolved to save the child; and having taken him to his own house, he healed his wounds, and instructed him in various accomplishments.

“ On the day after the nurse had been devoured, and the child carried away, by the lion, the king resolved to visit the cave, and finding it deserted, he concluded that the nurse had escaped to some other place. He instantly dispatched messengers to seek her in every quarter, but in vain.

“ In process of time, the boy grew up, and acted as keeper of *pen and ink* to the secretary. In this situation, having been employed at the palace, it happened that the king saw and was much pleased with him, and felt within his bosom the force of paternal affection. In consequence of this he demanded him of the secretary, and clothed him in splendid garments; and after some time, when an enemy invaded the country, and required the king's presence with his army, he appointed the young man to be his armour-bearer; and, accompanied by him, pro-

ceeded to battle. After a bloody conflict, the troops of the enemy were victorious, and those of the king began to fly; but he, in the impulse of rage and fury, threw himself into the midst of his adversaries, fighting with the most desperate valour. In this state of confusion it was impossible to know one person from another; the young armour-bearer, who fought also with the utmost bravery, no longer distinguishing the king, rushed into a crowd of combatants, and, striking furiously on all sides, cut off the hand of one man whom he supposed to be of the enemy's side; but this person was the king, who, on recognising the armour-bearer, upbraided him with this attempt upon his life, and being unable to remain any longer in the field, he retired, with his troops, to the capital, and the next day concluded a peace with the enemy, on condition of paying a considerable sum of money. He then gave orders that the armour-bearer should be arrested, and although he persevered in declarations of innocence, they availed him not; he was thrown into prison, and loaded with chains.

“ The king, in the mean time, was reposing on the pillow of death; and when he found that all

hopes of recovery were vain, he resolved to punish the vizier, who had told him that his son should be torn by a lion, and that he should fall by the hand of that son. ‘ Now,’ said the king, ‘ my son has been carried away to some other country by his nurse, and I have been wounded by the hand of a different person.’ Having said this, he sent for the vizier, and desired him to prepare for death. ‘ This armour-bearer,’ added he, ‘ and not my own son, has wounded me, contrary to your prediction ; and, as you consented to be punished in case your prediction should not be accomplished, I have resolved to put you to death.’ ‘ Be it so,’ replied the vizier ; ‘ but let us first inquire into the birth of this young armour-bearer.’ The king immediately sent for the young man, and asked him concerning his parents and his country. He answered, that of the country which gave him birth he was ignorant ; but that he had been with his mother in a subterraneous place, and that she had informed him of his father’s being a king, but that he had never seen his father ; that one day a lion carried him away to the summit of a mountain, from which he fell, and was taken up by the secretary, by whom he was instructed

in various accomplishments, and from whose service he passed into that of the king.

“ When the king heard this, he was amazed, and his hair stood on end, and he sent for the viziers and secretary, who confirmed what the young man had said.

“ Having thus ascertained that the armour-bearer was his own son, he resigned to him the crown and throne ; and having invested the vizier with the robe of prime minister, he expired in the course of three days.”

CONCLUSION.

HERE Bakhtyar concluded his narrative; and observed, that he had struggled against his evil destiny, like that king, but in vain. Having said this, the king wished to send him back to prison; but the viziers unanimously declared that they would leave the country if Bakhtyar's punishment was any longer deferred. The king then acknowledged that he could not bear to behold the execution of the young man: in consequence of which the viziers led him away, and assembled all the people by proclamation, that they might see him put to death.

It happened at this time that Ferokh Suvar, who had found Bakhtyar at the side of the well, came, with some of his companions, to the city, and was wrapped in that embroidered cloak which the king and queen had left with the infant. On passing by the place of execution he beheld the guards leading out Bakhtyar to punishment; on seeing this, he rushed amongst

them with his companions, and rescued the young man from their hands, and solicited an audience of the king. On coming into the royal presence, Ferokh Suvar exclaimed, "This young man is my son; I cannot bear to see him executed: if he must perish, let me also be put to death." 'Your wish, in this respect,' said the king, 'may be easily gratified.' 'Alas!' cried Ferokh Suvar, 'if the father of this youth, who was a king, or his mother, who was a queen, were informed of his situation, they would save him from this ignominious death.' The king laughed at the seeming inconsistency of Ferokh Suvar, and said, 'You told me at one time that Bakhtyar was your son; now you describe him as the child of royal parents.'

Ferokh Suvar, in reply, told all the circumstances of his finding Bakhtyar near the well, and shewed the cloak in which he had been wrapped. The king immediately knew it to be the same which he had left with the infant, and asked whether Ferokh Suvar had found any thing besides. He produced the bracelet of pearls—and the king, now convinced that Bakhtyar was

not the son of Ferokh Suvar, but his own, took the cloak and the bracelets to the queen, and asked her if she had ever before seen them. She instantly exclaimed, ‘ They were my child’s !— What tidings do you bring of him?’ ‘ I shall bring himself,’ replied the king; and immediately sent an order to the viziers that they should conduct Bakhtyar to the palace. When he arrived, the king, with his own hands, tore off his chains, placed a royal turban on his head, and covered him with the embroidered cloak, and then led him to the queen, saying, ‘ This is our son, whom we left on the brink of the well.’ When the queen heard this, and beheld Bakhtyar, the milk gushed forth from her nipples. The king embraced the youth, who asked the queen why she had endeavoured to destroy him by a false accusation ?

She immediately confessed that the viziers had induced her: on which the king ordered their immediate execution, and then resigned the throne to Bakhtyar, who was acknowledged sovereign by all the people. Ferokh Suvar was invested with the dignity of chief vizier, and his

companions rewarded with honourable appointments; and Bakhtyar continued for many years to govern with justice, wisdom, and generosity.

THE END.

Wilson & Co. Printers,

ORIENTAL PRESS,

Wild Court, Lincoln's Inn Fields, London.

من گناهی نداشتم این تهمت بر من چرا
 نهادی ملکه گفت مرا وزیران آموختند پس
 پادشاه ملک خود و پادشاهی را به بختیار
 داد و او را بر تخت پادشاهی بنشانند و همه
 خدم و حشم بختیار را مبارک باد کردند و
 نثارها ریختند و شادیها کردند و آن دهرا
 بزاری زار بکشتند و فرخ سوار را خلعت وزارت
 باعزاز و اکرام تمام بختیار پوشانید و با یاران
 او را سیب سالار خود کرد ایند و خود در طاعت
 و عبادت بشت تاملکه و بختیار در آن ولایت
 پادشاهی میکرد و عدل بختیار تازه شد

تهمت تمام شد بختیار نامه

تم تم تم
 تم تم
 تم

بسته بودند باز و بند را بیرون آورد و پادشاه
 را بنمود پادشاه را تحقیق شد که بختیار
 فرزند وی نیست کریان شد بفرخ سوار گفت که
 این مرواریدها و قبارا بدر کن و بمن ده
 فرخ سوار از بدن خود بیرون کرد و بشاه داد
 پادشاه پیش ملکه برد و گفت این قبا و مروارید
 می شناسی ملکه کریان شد و گفت این از
 فرزند من است چه خبر یافتی پادشاه او را
 جواب داد که فرزند ترا بتو نهیم در زمان
 بیرون آمد و بفرمود که وزیران بختیار را
 بیاوردند و پادشاه بدست خود بندها بکشاد
 و او هیچ نهیدانست که چه بوده است چون
 پادشاه دست و پای وی بکشاد قبا و کلاه
 خود ویرا پوشانید و به پیش ملکه برد و گفت
 آن پسر است که بر سر انچه راهها کرده بودیم
 چون ملکه این سخن بشنید در حال شیراز
 هر دو پستان او روان شد و جامه های ملکه تر
 شد پادشاه آن حال میدید و میکریست و
 بختیار را در کنار میگرفت و بر روی وی
 بوسه میداد و میگفت که ترا ما بر سر آن چاه
 رها کرده بودیم بختیار ملکه را میگفت که

وي بيکناه است و هيچ کس با ايشان پس
 نهی آمد تا آن خبر پيش پادشاه رسيد
 بفرمود که ايشانرا بياورند چون ايشان پيش
 آمد پادشاه گفت شہارا از بختيار چه مي
 بايد که ميگويند که اورا رها نکنيم که بکشند
 فرخ سوار گفت که وي فرزند من است و من
 طاقت آن ندارم که ويرا بکشند و مي بينم و
 اگر اورا خواهيد کشتن پادشاه بفرمايد که
 مرا نيز بکشند پادشاه گفت سهل است ترا نيز
 بکشند فرخ سوار گريان شد و گفت دريغا که
 مادر و پدر بختيار کدام پادشاه بودند و اگر
 امروز دانستندي رها نبيکردندي که بختيارا
 بکشند از اين سخن پادشاه خنده کرد و
 گفت مگر تو ديوانه اين زمان ميگفتي که
 فرزند من است و اکنون ميگويد که مادر و پدر
 بختيار کدام پادشاه بوده است فرخ سوار
 گفت من بران ميگويم که روزي من در
 بيابان بر سر فلان چاه يافته ام و باوي اين
 قبا بود که پوشده ام شاه آن قبارا بشناخت
 و گفت ديگر با اين قبا چه بوده است گفت
 ده دانه مرواريد بر شکل بازو بند پرو

سه روز پادشاه وفات یافت انگاه بختيار گفت که ما بنده اين بسيار کوشيده اند و باقضي آسماني برنيامده اند من نيز نتوانم آمدن چون بختيار اين سخن بگفت پادشاه خواست که ويرا بنزدان فرستد وزيران فریاد بر آوردند که ما از اين ولايت تمام بروم اگر پادشاه اورا بنزدان فرستد پادشاه متحیر شد و گفت شما دانيد طاقت ندارم که ويرا پيش من بکشيد وزيران بختياررا از پيش پادشاه بيرون آوردند و منادي کردند تا خاص و عام بسرچار سوي جمع شدند و چشم بنهادند تا چه خواهد کردند اتفاقا فرخ سوار بان ياران که از سر چاه بختياررا برداشته بودند بشهر در آمد فرخ سوار آن قبا زربغت که با بختيار يافته بود نگاه ميداشت و گاه مي پوشيد از قضا آن روز قبا پوشيده بود بسر چهار سوي نظاره ميکرد ساعتی ديد که بختياررا بياوردند فرخ سوار چون ديد که بختياررا بخاري تمام بر سردار آوردند فرخ سوار خودرا با ياران در میان انداختند و بختياررا در میان گرفتند و ميگفتند که ما رها نپيکنيم که بکشند که

چاه بیرون انداخت و ببالا می برد از آن
افتاده ام دبیری دران جا گذر کرده بود مرا
بگرفت و بخانه خود برد و دوا کرد تا من
نیکو شدم و مرا خط و ادب و هنر آموخت انگاه
بخدمت پادشاه آمدم قضای حق سبحانه
تعالی به این جایگاه رسیدم چون پادشاه
این بدشنید موی بر هفت اندام وی برخاست
بفرمود تا وزیران و دبیران را طلب کردند و
از وی سوال کرد که این پسر از کجا اوردی
دبیر گفت که من روزی در فلان بیابان و
فلان کوه یافته ام که او را شیر زده بود و از
کوه فرو انداخته و آن شیر بالای کوه ایستاده
بود من این پسر را بر گرفتم و بیاوردم و دارو
کردم تا نیکو شد دبیر بازوی آن پسر برهنه
کرد و با شاه بنمود پادشاه را حقیقت معلوم
شد که آن فرزندی است او را بر بالای تخت
خود برآورد و گفت بدانند که فرزند من
است انگاه وزیر را بخواند از وی عذر خواست
و جامه وزارت بوی داد و تاج پادشاهی بر
سر پسر نهاد و پادشاهی بوی داد و همه
رعیت و بزرگان مبارک باد کردند بعد از

هلاک نکرد و دایه او را برده بود و من از
 دست دیگر زخم خورده ام و هلاک خواهم
 شد باری سوکند خود راست کنم و آن وزیر را
 بکشم و سلاح دار را نیز بکشم تا اگر بمیرم مرا
 حسرتی در دل نباشد این اندیشه کرد
 بفرمود تا وزیر را بیاورند وزیر آمد پادشاه
 گفت وقت کشتن تو آمده است من آن
 قضای را بکردار دیدم و دایه پسر مرا از بین
 ولایت برد پسر مرا در هفت سالگی شیر هلاک
 نکرد و من از دست وی کشته نشدم وزیر
 گفت روا باشد که دایه آن پسر را بولایت
 دشمن برده باشد پادشاه گفت مرا این پسر
 سلاح دار زخم زده است وزیر گفت که زاده
 وی نیکو معلوم کن انگاه مرا بکشند پادشاه
 گفت سهل است و نیز کشتنی است بفرمود
 تا سلاح دار را از زندان بیاورند و از وی
 سوال کردند که مادر و پدر تو کجا است آن
 سلاح دار گفت من زاده بوم خود نمیدانم
 اما مرا مادری بود و مرا در چاه میداشت
 و میگفت که پدر تو پادشاه است و من پدر را
 ندیده ام روزی شیری در چاه افتاد و مرا از

این پادشاه است آن پسر پنداشت که از
 جنگ دشمن است تیغ بر گرفت بقوت بزد و
 یکدست پادشاه از کتف بیرون انداخت
 پادشاه او را بشناخت و گفت ای سک من بر
 توجه بد کردم که با من چنین کنی دیگر
 چه می باید که بکنی بسیار از لشکر هلاک
 کردی این بگفت و باوی بحرب مشغول شد
 پادشاه چون این زخم خورد او را طاقت نماند
 بهزار حیلۀ خود را در میان لشکر خود
 انداخت روز بیکاه شده بود همه باز کشتند
 و آن روز دست از حرب باز داشتند و آن
 شب پادشاه را در محانه نشانند و بشهر در
 آوردند روز دیگر سپاه دشمن را مال بسیار
 دادند و ایشان برفتند و بغرمود که پسر
 سلاح دار را بگرفتند تا هر چند گفت که من
 بیگناهام و این کار بقصد نکرد دام سودی
 نداشت وی را بند کردند و بزدان فرستادند
 پادشاه در بستر مرک افتاد و آن جراحت
 هیچ مرهم نکرد چون پادشاه دانست که خواهم
 مردن گفت باری وزیر با من محالت کرده
 بود و من سوکند خورده بودم که او را بکشم
 و او رضا داده بود اکنون فرزند مرا شیر

ساخته است و ازین چاه برآمد و از بیم من
 ازین ولایت رفته است قاصدان بهر طرف
 فرستاد و هیچ اثری نیافته القصه چون پسر
 بزرگ شد دبیرشاه اورا دوات داری خود
 داد و پیوسته اورا بسرای پادشاه می آورد
 پادشاه اورا میدید و مهر در دل میدید می
 آمد تا روزی پادشاه دبیر را گفت که این
 پسر که دوات داری تو میکند مرا می باید
 ویرا بمن ده تا پیش من باشد دبیران پسر را
 پیش پادشاه رها کرد و برفت پادشاه قبا و
 کلاه بوی داد بعد از چندگاه پادشاه را
 دشمنی لشکر بیارون پادشاه سلاح داری ان
 پسر را داد و سلاح خاصه بوی پوشانید و
 بجنگ دشمن رفت القصه چون هر دو لشکر
 برابر شدند لشکر دشمن زور کرد و لشکر
 پادشاه بهزیمت رفتند پادشاه از حیث خود را
 در میان لشکر دشمن انداخت و جنگ میکرد
 تا چند آنکه حرب سخت شد و یکدیگر را نمی
 شناختند و آن پسر سلاح دار نیز جنگ میکرد
 و پادشاه را کم کرده بود و نمی شناخت و
 مردی دید که جنگ میکرد و ندانست که

این فرزند را که خدایتعالی به پادشاه داده
 است در بیست سالگی از دست وی زخم به
 پادشاه خواهد رسید پادشاه بغرمود اگر
 چنان نباشد ترا سیاست کنم بعد از آن بغرمود
 تا در زیر زمین خانه بساختند و پسر را با
 دایه در آنجا نگاه میداشتند تا سال وی بهفت
 رسید از قضا ربانی شیرینی در سر چاه آمد و
 آن دایه را بخورد و پسر را زخم چند زد و بر
 بالای کوه آورد و از آن شیر پسر بر کوه
 افتاده در خاک و خون غلطیده در پایین
 کوه آمد و شیر بالا کوه ماند از قضا حق
 تعالی دبیر شاه بشکار رفته بود اتفاقاً بدان
 طرف گذر کرد پسری دید در خاک و خون
 افتاده و شیرینی بالای کوه استاده دبیر دانست
 که این کودک را شیر زده او را بر گرفت و
 بخانه خود برد و او را دوا کرد تا نیکو شد و
 علم و آداب و هنر آموخت و بدان وقت که آن
 شیر پسر را از چاه برانداخت و آن دایه را
 بخورد روز دیگر پادشاه پیامد هیچ کس را
 ندید و گفت آن دایه بسیار گفت که ما از
 این چاه پسر را بر نیاوردم وی مکرری و حیلتی

سالکي آن پسر را شیر زند و از بالاي کوه
 غلطان شود و در خاک و خون بغلطد چون
 پادشاه از خواب بیدار شد و جمله وزیران را
 طلب کرد و آنچه در خواب دیده بود بایشان
 گفت و جمله وزیران دعا کردند زندگانی
 پادشاه دراز باد تا قضای ربانی و تقدیر
 سبحانه چه توان کرد پادشاه بفرمود که من
 این فضا را بگردانم و این پسر را از شیر و از
 بالاي کوه رفتن و از خاک و خون غلطیدن
 باز خواهم داشت اما این پادشاه را وزیری
 بود بغایت نجوم را خوب می دانست یکروز
 در نجوم نگاه کرد دید که از دست این پسر
 پادشاه زخم خواهد خورد و از زخم این پسر
 پادشاه هلاک خواهد شد او در آن زمان
 بخدمت پادشاه درآمد و دعا و ثنا کرد و
 گفت زندگانی پادشاه دراز باد بنده در
 نجوم رمزی دارم و دیده ام اگر رضای صاحب
 باشد بعرض پادشاه برسانم و اگر انچنان
 نباشد پادشاه مرا سیاست کنند پادشاه رضا
 داد که آنچه دیده بازگویی وزیر بزانو ادب
 درآمد و گفت زندگانی پادشاه دراز باد

گفت بسیار گفتی که بیکناه ام و تا امروز
 بیکناهي تو معلوم نشد اکنون روی مدار
 اینست و فرمودم تا ترا سیاست کنند بختیار
 کریان شد و گفت که من تا این غایت
 کوشیدم و جهد کردم مگر بیکناهي من
 معلوم گردد و بیکناه کشته نشوم اما قضای
 خدای تعالی برابر نتوان کرد چنانکه شاه
 عجم بر نادانی بسیار کوشید و گفت که من
 بر قضا غلبه کنم و حکم خدایتعالی بگردانم با
 قضا پس نیامد و او را خجالت رونموده پادشاه
 فرمود شاه عجم که بود و چگونه کرد که
 قضا را بگرداند بگو تا بشنوم بختیار گفت
 پادشاهي بود در ولایت عجم نعبت فراوان
 داشت و کنجهای بی پایان و لشکر بسیار و
 این پادشاه هیچ فرزند نداشت بدعای رای
 و صدقه در نماز و روزه شب و روز از خدای
 تعالی میخواست کنیزکی از وی بار گرفت
 پادشاه شاد گشت و شبرا در خواب را دید
 که پیری بنزدیک وی آمده او را گفت که از
 خدای فرزند خواستی خدای تعالی ترا
 پسری داد فردا خواهد آمد اما در هفت

باب دهم در داستان شاه عجم و کوشیدن او
که قصارا بگرداند و نتوانست

روز دیگر وزیر دهم بوقت صبح زنی را
بنزدیک ملکه فرستاد و پیغام کرده که این
سخن بختیار تست و مارا پیش ازین طاقت
نماید و ترا ناخوش نبی آید که بزبان عالم
اقتاده^۶ پادشاه را نمیکویی که این دزد بچه را
بکشد تا این بدنامی از من و تو برخیزد
القصه پیش از آن که پادشاه از سرای بیرون
آید ملکه گفت ای شاه جهان چرا که این
بختیار را سیاست نمی کنی که مارا پیش از
ین طاقت سخن شنیدن نباند پادشاه گفت
این زمان کاروی تمام کنم پادشاه بیرون آمد
وزیران پیامدند و بجایگاه خود بنشستند
وزیر دهم بر پای خاست که سخن گوید
پادشاه گفت بنشین که مارا پیش از توکاری
گفته اند امروز کاروی تمام کنیم پادشاه
بفرمود تا بختیار را بیاورند چون پیامد پادشاه

انهارا بکشتند بعد از ان پادشاه در دریغ
 ابوتهم بماند انگاه بختیار گفت حسد در هر
 که اثر کرد اورا چنین هلاک کند که ابو
 تهم را کرد اگر پادشاه بکشتن ابوتهم جهد
 نکردی و تعجیل بفرمودی چندین پیشیانی
 نخوردی اگر پادشاه نیز بکشتن بنده جهد
 بفرمایند و تعجیل نکنند که بسبب ندامت
 نباشد پس پادشاه فرمود تا بختیار را بزنند ان
 برند که روز بیکاه شده است

است و خون وي ر بختن جزاي وي باشد
 چون ابوتبام اين بگفت شاه دشنه برکشید و
 سر ابوتبام را ببرید چون هلاک شد پادشاه
 بفرمود تا اورا بر گرفتند و بچاهي انداختند و
 چند روزي کسي را بار نداد و زيران دانستند
 که پادشاه را آن سخن استوار آمد و ابوتبام را
 نهي دیدند و شاديها میکرد و پادشاه ارام
 نهي گرفت و تنها در حرم سرا میکشت و از
 ابوتبام مي اندیشید قصارا روزي بدر حجره
 آن دو غلام کذر کرد شنید که غلامان با
 يکديگر گفتگو مي کردند که من بزرگترام
 من پيشتر میکرد ديکري ميگفت بدروغي
 که گفتم که ابوتبام بي کناه کشته شد من
 پيشتر ميکيرم پادشاه لقمه استاده شد و کوش
 بر در حجره نهاد چون اين بشنید لرزه بر
 اعضاي پادشاه افتاد و بجاي خود باز آمد
 و آن دو غلام را طلب کرد و گفت راست
 بگويند که اين تدبير بشها کدام وزير اموخت
 غلامان از اول تا آخر هر چه وزيران گفته
 بودند بگفتند پادشاه بفرمود اين ده وزير را
 بگرفتند و خانهاي ايشان غارت کردند و

دادند چون شب در آمد پادشاه بخوابگاه
در آمد و غلامان بعبادت خود بیامدند و
پای پادشاه در کنار گرفتند و می مالیدند
چون شاه بخواب شد و چشم فراز کرد غلامان
موجب فریب تهم گفتند و چون پادشاه بشنید
و خویشتن را در خواب کرد تا ایشان چنانچه
آموخته بودند تهم بگفتند و خاموش گشتند
این بشنید برخاست و غلامان را گفت تا
بجای خود رفتند بغرمود ابوتهم را طلب
کردند چون ابوتهم پیش پادشاه آمد پادشاه را
دید تنها نشسته است پادشاه او را گفت که
مرا درین حالت چیزی دست داده است ترا
بسبب آن خوانده ام تا آن مسئله از تو سوال
کنم و آن مشکل از دل برود ابوتهم گفت
بفرمایند تا اکنون اگر بنده را جواب گفتن
ممکن بود بگویم پادشاه کر بخادمی در
حق خدمتکار خود احسان و کرم کند زیادت
از آنکه حق خدمت وی بود او را برگزید بر
همه خدمتکاران و ان کس حق نعمت
خداوند نداند و در حرم وی خیانت کند
واجب چه شود ابوتهم گفت او را کشتن واجب

ساخت که ویرا پیش پادشاه خجل گردانید
 تا مکر ویرا زین ولایت بیرون کند بعد از
 آن اندیشه بسیار کردند که پادشاه را دو
 غلام است هر شب که پادشاه در خواب میروند
 و آن دو غلام پای پادشاه می مانند اکنون
 مصلحت آنست که آن هر دو غلام بزر بفریم
 و ایشانرا بپاموزیم که چون پادشاه بخسبد و
 چشم برهم نهد شبها بایکدیگر بگویند که
 ابوتهم حق نعبت پادشاه نمیداند و در حرم
 پادشاه خیانت میکند بر پادشاه بد می
 اندیشد و میکوید که اگر این بر من عاشق
 نبودی هرگز از ترکستان بدین ولایت نیامدی
 و رغبت پادشاه تا حرم وی دست درازی
 میکند این سخن بگویند و خاموش شوند
 پادشاه از زبان ایشان استوار داند ابوتهم را
 از شهر بیرون کند جمله برین اتفاقا کردند
 و آن دو غلام را هزار دینار قبول کردند و
 گفتند پانصد دینار بکروید و این سخن
 بگوید انگاه پانصد دینار دیگر بدهیم و آن دو
 غلام فریفته شدند و گفتند همچنین کنیم
 وزیران چون اجابت غلامان دیدند و زر

رسول از تن جدا میکردند و همچنین چهار
 صد رسوال کشتهام پادشاه کلید از بند زیر
 جامه بکشاد و قفل باز کرد و در خانه رفت و
 چهار صد سر رسولان به ابوتهم نبود پادشاه
 بفرمود تا کار دختر ساخت کردند ابوتهم را
 خلعتی داد بعد از ده روز با چهاری تمام
 کنیزکان و خادمان نزد پادشاه بشهر فرستاد
 و چون خبر آمد ابوتهم معه دختر شاه ترکستان
 رسید پادشاه خرم گشت و آن وزیران را از
 وهم و غصه بیم ان بود که زهره ایشان آب
 کردد القصه پادشاه دو منزل پیش از ایشان
 بیرون آمد و خرد بزرگ آن شهر بهوافق
 پادشاه بیرون آمدند و برسم ارادت خویش
 دختر را در شهر در آوردند بعد از سه روز
 دختر را نگاه کردند و جسنی پادشاهانه بساخت
 پادشاه را هزار مهر بردختر زیاده شد و هزار مهر
 و شفقت بر ابوتهم زیاده می شد دختر شاه
 ترکستان ابوتهم می ستود و آن ده وزیر را
 هر روز حرمت کمتر میشد و وزیران باخود
 میگفتند ابوتهم را قربت زیاده گشت و آنچه
 ما کردیم فایده وی شد طریقی می باید

پادشاه نباشد باید که در حرم من دراید و
 دختر مرا به بینی و سخن وی بشنوی اگر
 شایسته پادشاه باشد دخترا کار سازی کنم
 و روا دارم ابوتهم آداب بجا آورد و گفت که
 در شریعت جایز نباشد که چشم من بر جبال
 ملکه افتد و کوش من آواز حرم شنود اگر تا
 جاه فرزند تا دختر شاهنشاه شایسته شاهان
 نبودی این الهام در ~~گل~~ پادشاه نیامدی و
 مرا بدین رسالت نفرستادی ابوتهم چون
 این سخن بگفت شاه ترکستان سروي در
 کنار گرفت و گفت تو مرا بسحل پدری مرا بسحل
 کن ابوتهم گفت ای شاه جهان تا من خدمت
 شاه یافته ام جز کرامت و بنده نوازی یافته ام
 چه لطف است که پادشاه که در حق من
 فرماید پادشاه گفت درین ساعت قصد کشتن
 تو کرده بودم سبب آنکه هر رسولی که از
 پادشاهان بجهت خواستن دختر من آمده اند
 خردان پادشاه باخرد آن وزیران امتحان
 کردم و او را گفته ام که باید که ان رسول خرد
 و آداب ندارد و ان پادشاه نیز لایق صحبت
 و الفت ما نباشد میفرمودم در حال سر آن

جبال دختر شاه ترکستان را صفت کرد چنانکه
 دل پادشاه از جای برفت پادشاه گفت مارا
 رسولی باید فرستاد تا چه جواب دهد وزیران
 بگفتند ای شاه جهان پناه هیچ کس به
 شایسته رفتن بهتر از ابوتهم نیست پادشاه
 فرمود تا ابوتهم را بخوانند ابوتهم بیامد
 پادشاه این سخن باوی گفت و فرمود که تو
 مارا بجای پدری طمع میدارم از تو که پس
 شغیقت پدری بجای آری تا مگر بسعی تو
 این کار برآید و تمام شود ابوتهم خدمت کرد
 و گفت بنده بکوشد و شرط بندگی بجای آرد
 القصة ابوتهم از پیش پادشاه بیرون شد و
 اسباب رفتن مهیا کرد و روی به ترکستان
 نهاد ابوتهم روان شد وزیران باهم دیگر
 گفتند که چگونه سخن آوردیم و ابوتهم را
 اواره کردیم القصة چون خبر آمد رسولان به
 پادشاه ترکستان رسید حاجبان را استقبال
 بیرون فرستاد و روز دیگر ویرا بار داد چون
 سرا خالی شد ابوتهم رسالت پادشاه گذرانید
 پادشاه ترکستان گفت که این فضل دوست
 ما کردید اما می اندیشم که این دختر لایق

این پادشاه ده وزیر داشت جمله ویرا دشمن شدند و گفتند که این ابوتهم ابروی ما برود و پادشاه پیش ازین با ما رای و تدبیر نمیکرد این زمان کوش سخن ابوتهم میدارد تدبیری باید کرد که ابوتهم ازین ولایت برود وزیر بزرگتر گفت که پادشاه ما عظیم زرا دوست دارد و شاه ترکستان دختر با جمال دارد و آن پادشاه را عادیست رسولي که بجهت دختر خواستن برود آن رسول پیش دختر فرستد و آن دختر در حال میکشد مصلحت آنست که ما جمله پیش پادشاه درآیم و هر یکی سخنی آغاز کنیم و من سخن پادشاه ترکستان و دختر وی بگویم و جمال آن دختر را صفت کنم چون پادشاه صفت آن دختر بشنود گوید که رسولان باید فرستاد ما جمله برین اتفاقا کنیم که بدین رسالت کسی شایسته نیست مگر ابوتهم پادشاه ابوتهم را برسولي فرستد و چون برود باز آمدن ممکن نیست هر ده وزیر براین اقرار کردند و بسرای پادشاه آمدند و هر یکی حکایتی بگفتند تا سخن ایشان بشاه ترکستان رسید وزیر بزرگ

رباط و مساجدان بنا میکردي آن خبر بسبع
 پادشاه رسید که مردی چنین جوانمرد و
 رحیم دل بدین شهر در آمده است پادشاه
 دو حاجب را نزدیک وی فرستاد که مدت است
 تو در شهر آمده و بر ضعیفان و مسکینان شهر
 نظر میکنی باید که بنزدیک ما بیایی تا ترا
 به بینم چون حاجبان پیش وی آمدند و
 پیغامهای پادشاه بگذراندند ابوتهم زمین
 بوسید و گفت فرمان بردارم و حاجبان
 باز گشتند ابوتهم تحفها راست کرد چنانکه
 لایق پادشاهان بود و بر سرای پادشاه در
 آمد و او را تحفها عرض کرد پادشاه بار داد
 ابوتهم در آمد و خدمت کرد و زمین بوسید
 و بر شاه مدح و ثنا گفت پادشاه او را بر تخت
 پیش خود بنشانند و بسیار لطیف و اکرام
 بروی کرد و گفت باید که هر روز بنزدیک ما
 بیایی که ما را با تو دوستی تمام دست داده
 است ابوتهم خدمت کرد و باز گشت بعد از
 آن هر روز بخدمت می آمد پادشاه او را
 اکرام میکرد تا مقرب شاه گشت شاه ویرا
 اعظم داشتی و در رای و تدبیر با وی بود و

معلوم گشت که وی بیکناه بوده است پادشاه
 گفت ابوتهم که بود و چه حسد بروی اثر کرد
 بیان کن بختیار گفت ابوتهم مردی بود
 تونکر و نعمت بسیار داشت و آن ابوتهم در
 شهری بود که پادشاه آن شهر ظالم بود هر
 کس از پنج درم زیاده بود بجز و ستم از وی
 بگرفت و بر هیچکس رحم نکردی ابوتهم از
 بیم وی نان سیر نخوردی تا چند آنکه کارش
 بجای رسید که آنچه داشت از مال و رخت
 برداشت و پنهان از آن شهر بیرون رفت و
 بعد از آن چندگاهی بشهر دیگر رسید
 ارآسته و باغها فراوان و آبهای روان و پادشاه
 آن شهر عادل و صاحب داد و جوانمرد و
 غریب دوست بود ابوتهم آن شهری تمام
 بگردید بغایت متعجب و دید در آن شهر خانه
 بخرد و سرا و ایوان رفیع بركشید و جمله
 آیه و نیرکان شهر را دعوت کرد و هر یکی را
 وقتی باز گشتن جامه لایق ایشان بداد
 چنانکه جمله مردمان از جوانمردی وی
 خیره بپا شدند و بعد از آن ابوتهم غریبانرا
 دادی میداد و جامه می پوشانید و پل و

باب نهم در داستان ابوتهم

روز دیگر وزیر نهم پیش پادشاه در آمد
و گفت که پادشاه را خیر باد قتها بسیار کشت
و فسادها اشکار شد حلم پادشاه که دزد
بچه را نمی کشد و هر کس بر یکدیگر میکوبند
که باری حکایتی پادشاه گیریم اگر روزی
در مانیم بدان حکایت خود را خلاص دهیم
چنانکه بختیار خود را خلاص دهد این
بدنامی بحکایت پادشاه آرد پادشاه بغرمود
تا بختیار را بیاورند و جلا دهد بیامد بختیار
گفت مرا دو روز امان دهید باشد که
خدایتعالی ازین تاریکی روشنای پدید
آید که بر من این محنت بحد میرود که
حسد اتش است بهر که افتد بی شک ویرا
ناچیز کند چنانکه ابوتهم را اثر کرد اگر چه
بیکناه بود عاقبت بدست پادشاه کشته شد
چون پادشاه او را بکشت بعد از آن او را

فرو جست و در خاک افتاد و بگریست تا اورا
از خاک برداشتند و یکدیگر را در کنار گرفتند
انگاه ایشانرا بر تخت برآورد و بنشانند و در
پیش ایشان بخدمت بنشست انگاه جامدارانرا
فرستاد تا روزیها از زندان بیرون آورند و
بطغیل وی جبهه زندانیانرا ازاد کرد پادشاه
همه ملک خود به برادر داد و هر دو برادران
و مادر و پدر سرور وقت می بودند و بدان
خوش روزگار میگذرانیدند انگاه بختیار
گفت اگر جوهر فروش شتاب نکردي چندین
رنج بوي نرسیدی و اگر به روز آن روز
صبر نکردي امروز ازروي مادر و پدر
شرمسار نبودي اگر پادشاه نیز بکشتن من
تعجیل نکند شاید که بیکناهي من شاهرا
معلوم شود چنانکه شاهرا غیرت آید پادشاه
بفرمود تا بختیاررا بنزدان برند چرا که روز
پیکاه شده بود

رنج و بلا ماند سبب آنکه دو فرزند داشتیم
 یکی نام بهروز و یکی روزبه از قضای اسمانی
 و فلک گردان هر دو فرزند ما در آب غرق
 شدند بعد از آن رنج بسیار کشیدیم پس
 حق تعالی بغض قدیم و لطف عظیم خود
 روزبه را بها باز داد در جراحت مارا
 مرهمی کشت بعد از چند گاه صفت داد و
 عدل و اواز جلال پادشاه بوی رسید در
 آرزو بود که آستانه دولت پادشاه ببوسد
 روی بدرگاه شاه آورد اکنون می شنوم که
 پادشاه ویرا بزدان داشته اند دیوانه وار بدین
 شهر آمده ایم و سزد که از عدل و عاطفت
 پادشاه روی زمین بر بیچارگی ما رحم کند و
 گناه روزبه را بها بخشد چون این عرض
 داشت پیش پادشاه آوردند و فروخواندند
 پادشاه این بشنید و متحیر گشت پنداشت
 مکر بخواب می بیند آن کاغذ خون گرفت و
 بخواند و کریان شد و گفت شک نیست که
 اینها مادر و پدر من باشد و آنکه در زندان
 است برادر من است بفرمود تا ایشانرا
 بیاوردند و نگاه کرد مادر خود را دید از تحت

آمان خواستند پادشاه ایشانرا امان داد و
 روی بولایت خود نهاد چون بشهر رسید
 روزی را فراموش کرد مدت دو سال روزی در
 زندان ماند و مادر و پدر را دل تشویش
 کشت که از وی هیچ خبری نمی آمد نامه
 نوشتند بدان شهر که روزی در بند بود و
 نامه بدست قاصد دادند که ببازار صرافان
 برسان قاصد نامه را بدان شهر رسانید و بازار
 صرافان نامه را بخواندند جواب باز نوشتند که
 دو سال شد تا روزی در زندان است چون
 نامه به مادر و پدر روزی رسید از سر جراحت
 ایشان تازه کشت و گفتند که کار ما این بار
 تمام شد آخر تا بدان ولایت رویم روزی را از
 پادشاه بخواهیم باشد که ما رحم کند و او را
 بها بخشد **القصه مادر و پدر درد و با هزار**
درد غم روی براه نهادند تا بدان شهر رسیدند
 پیش پادشاه رفتند و احوال خود بگفتند
 جوهر فروش مدح و ثناء پادشاه بنوشت بعد از
 آن گفت معلوم رای عالی باد مادر ماند کانیم
 و غریب و پیر ضعیف و کوفته روزگار و
 ناتوان شب و روز کشته ایم و از سالها درد و

بالین پادشاه استاده بانگ هر دمی زدند
 و او را بگرفتند شاه از خواب بیدار شد سوال
 کرد که چه افتاده است گفتند روزبه را دیدم
 که تیغ بر کشیده و قصد کشتن پادشاه کرده
 بود اگر یک لخط دیر می آمدیم خدا داند
 که این بدبخت چه کردی پادشاه خواست
 همان زمان سیاست کند ولیکن صبح برزنگ
 بود نیاز بگذارد و از آن جامدار سوال کرد
 که احوال مضامن و لشکر دشمن چیست
 گفتند لشکر دشمن بسیاراند و انبوه بجنگ
 لشکر دشمن پادشاه خود باید رفتن پادشاه
 گفت روزبه را باید کشتن تا این بر فال کردن
 جلال بیامد و چشم روزبه بربست و تیغ از
 نیام برکشید و گفت ای شاه جهان بزنم یا نه
 پادشاه اندیشه کرد و گفت این حال نیکو
 تفحص کنم تا و بال برما رود که زنده را
 توانم کشتن اما کشته را زنده نتوانم کردن
 مصلحت اینست که ویرا بزدان فرستم تا نگاه
 باز کردم او را بزدان فرستاد و بهر کب در
 آورد و روی در حرب نهاد چون بدشمن
 رسید در زمان دشمنان بهزیبت رفتند و

خود بنشانند و در دلش مهر پدید آمد روزبه
 جوهرها را داشت بیاورد و جمله پیش پادشاه
 عرضه کرد پادشاه همه را بسندید و چنانکه
 خاطر روزبه بود زیاده بخرید و نفع تمام
 روزبه را حاصل آمد پادشاه ویرا گفت شب و
 روز در سرای من می باش تا وقتی که ترا
 من دستوری دهم روزبه پیش پادشاه می
 بود اتفاقا دشمن پدید آمد و آن دشمن در
 چشم پادشاه نمی آمد چون بچنگ وی زود
 لشکر بفرستاد و خود با روزبه شراب میخورد
 شب و روز نشاط میکردند اتفاقا شبی تنها
 پادشاه نشسته بود و شراب میخورد و آن شب
 از ندیمان و جاگران کسی حاضر نبود چون
 شب پاسی بگذشت پادشاه مست شد در
 صفحه ایوان بخفت چون روزبه دید که
 پادشاه در خواب شد با خود گفت که امشب
 جامداران حاضر نیستند من تا روز پیدار
 باشم روزبه تیغ بر گرفت و بر بالین پادشاه
 بایستاد و چون زمانی شد چند کس از آن
 جماعت که بحرب دشمن رفته بودند باز
 آمدند و روزبه را دیدند که تیغ گرفته بر

مشغول گشتند جوهر فروش روز به را بیاموخت
 چنانکه باندک روزی او را بصارت تمام حاصل
 شد و بازرگانی و خرید و فروخت مشغول
 گشت تا چند آنکه سرمایه حاصل کرد و جوهر
 فروش جوهر بسیار بخرید او را جوهر فراوان
 جمع گشت پیدر را گفت که خریدار جواهر
 پادشاهانند و نشان میدهند که در فلان
 شهر پادشاهی است با عدل و انصاف و آدمی
 شناس و جوانمرد و غریب دوست مصلحت
 باشد که بدان طرف رویم و چیزی لایق
 پادشاهان باشد ببریم جوهر فروش گفت نیک
 باشد اما بدان کوشی تا زود باز گردی و
 ما را در فراق دیر نکذاری روز به کار سفر
 بساخت و روی بولایت پادشاه نهاد اتفاقا آن
 پادشاه به روز بود پادشاه آن شهر گذشته
 بود و به روز بجای وی نشسته بود روز به
 نمی دانست که آن پادشاه برادر ویست
 چون بدان شهر رسید تحفا پیش پادشاه
 فرستاد پادشاه او را بار داد او چون پیش
 پادشاه در آمد یکدیگر را نشناختند روز به
 شرط خدمت بجا آورد پادشاه او را در پهلوی

خود گفتند که این کرد جهان کشتن مارا
 هیچ فایده حاصل نخواهد بود مصلحت
 آنست که درین شهر خانه بخریم و باقی عمر
 بدین جایگاه باشیم و روی بطاعت خدایتعالی
 اوریم و از حکم وی سر نگردانیم و این سخن
 کردند و هر دو بدان شهر در آمدند و خانه
 بخریدند بعد از آن چندگاه جوهر فروش گفت
 مارا غلامی باید که خدمت ما کند و مارا
 اسایشی بود ببازار نخاس آمد تا غلامی
 بخرد اتفاقاً آن روز دزدان که روزیه را برده
 بودند که بفروشد قیمت کرد و روزیه را
 نشناخت اما دلش بخریدن وی میل کرد و
 بخانه آورد چون چشم زن بروزیه افتاد نعره
 زد و بیفتاد و بیهوش گشت جوهر فروش در
 تعجب بهاند که زن را چه شد و گفت ای
 زن ترا چه بود است و چرا افتاده و بیهوش
 شدی گفت این غلام که خریدی فرزند تست
 و او را نام روزیه است انگاه پسر پدر خود را
 بشناخت روزیه قصه خود را بگفت و هر سه
 از شادی یکدیگر را در کنار گرفتند و
 میگریستند و نگاه بطاعت خدای تعالی

بزرگ زعفران شد بود پادشاه از وی سوال کرد
 که اینجا چگونه افتادی گفت مادر و برادر بودیم
 مردی ما را در آب انداخت و آب مرا بدینجا
 آورد و از عالم خبر ندارم آن پادشاه فرزند
 نداشت از وی سوال کرد که ترا چه نام است
 گفت بهروز پادشاه گفت نام ترا بغال گرفتم
 و ترا بفرزندی قبول کردم بفرمود تا ویرا
 براسپی نشانند و باخود ببرد و او را همچو
 فرزندان نگاه میداشت و همه رعیت در فرمان
 بهروز بودند القصة پادشاه بعد از چند گاه
 بیمار شد بهروز را ولی عهد خود کرد و
 بهروز پادشاهی میکرد تا آن پادشاه از دنیا
 برفت و همه رعیت بهروز را مبارک باد کردند
 و بعد از آن بنیاد داد و عدل و انصاف
 نهاد و آوازه حکم و عدل وی در جهان
 معروف شد و بدان طرف که روزیه افتاده
 بود جماعتی دزدان در آن طرف کذر کرده
 بودند و او را دیدند افتاده گفتند این پسر را
 ببریم و بغلامی بفروشیم و مبلغ وجه از بهای
 وی حاصل کنیم القصة جوهر فروش با زن
 میرفت تا بشهر رسیدند که راسته پرنعمت با

سخن بشنید آهي کشید و جامه بر خود
 پاره کرد و گفت وا وایلا که هر دو فرزند خود را
 در آب انداختم و فسخه حال با زن خود بگفت
 و هر دو بغریاد در آمدند و بر لب آب رفتند
 تا مگر فرزندان خود اثری یابد هیچ اثری
 جایی ندیدند بر سینه و روی خود میزدند
 و میگریستند چون روز دیگر نزدیک شد
 گفتند بعد ازین از زندگانی مارا هیچ
 سودی نخواهد بود بیا تا سر در جهان بیوفا
 نهیم ~~که~~ به بینم و بنکریم که زمانه با ما چه
 خواهد کرد و این بگفتند و هر دو روی براه
 نهادند با دل کباب و با سینه خراب میرفتند
 و یقین کردند که فرزندان ما در آب هلاک
 شدند و از آن لطیفه بیخبر بودند که از
 غایت کرم حق سبحانه تعالی آن هر دو
 گودک از آب زنده بیرون آمدند و هر یکی
 بطرف افتادند از قضا پادشاه بشکار رفته بود
 بد آن طرف که به روز افتاده بود پسری دید
 بر لب دریا افتاده فرمود که اورا بیارند تا
 بنگیرد که چه کس است به روز را بیاوردند
 پسری با جبال ولیکن از بیم آب رخسارش

قضا جوهر فروش بلب اب دریا آمد تا طهارت
 کند چون طهارت بگردید بدره زر که داشت
 هب آنجا بگذاشت و برفت چون بجایی رسید
 و هیبت و سفر باز کرد تا طعام خورد چون
 لقمه برداشت یادش آمد که بدره زر فراموش
 کرده ام آنجا که طهارت کرده بود و بدره ندید
 چند آنکه نگاه کرد نیافت دو کودک دید که
 باهم بازی میکردند جوهر فروش ایشانرا گفت
 که بدره زر اینجا بود چه کردید ایشان
 گفتند ما چیزی ندیدیم جوهر فروش از کین
 آن هر دو پسرا برگرفت و در اب انداخت و
 در آن نواحي میکشت و بدره نیافت القصه
 چون به روز و روزبه بنزدیک مادر نیامدند
 و جهان در چشم مادر تاریک شد و بیچاره
 بهاند ناچار اواز برداشت و گفت که ای
 فرزندان کجایند که بیکاه پیش مادر نمی
 آیند جوهر فروش اواز زن خود شناخت پیش
 وی رفت و گفت فرزندانرا می خواندی
 ایشان کجا اند که دل من آرزوی ایشان
 بیفزاید زن گفت دیراست که بد آن لب آب
 رفته اند که تهاشای کنند جوهر فروش این

از درد فراق و خون چکر بنزدیک پدر بنوشتند
و از غایت اشتیاق کوهر فروش آرزوی زن
و فرزندان قصه می نوشت و احوال پیش
پادشاه عرض کرد پادشاه گفت ترا دستوری
نخواهم داد و قاصدان بفرست و چندان که
مال باید ترا بدهم تا زن و فرزندان ترا باین
جایگاه آورند که ترا پیش من باید داشت و
جوهر فروش هیچ چاره ندید نامه نوشت پیش
فرزندان که شما به این طرف ایید که مرا
پادشاه دستوری نبیهد و معتمدیرا نامه
داده فرستاد چون نامه بنزدیک زن رسید
کارسازی کرد و فرزندان برگرفت و روی براه
آورد بعد از یک ماه بکناره دریا رسیدند
بوقت نیاز دیگر فرود آمدند و گفتند که فردا
بامداد از آب بگذریم چون ساعتی شد
فرزندان چیزی خوردند و روی بلب دریا
نهادند و گفتند زمانی تماش کنیم القصة
جوهر فروش را خبر آمد که زن و فرزندان
می آیند باراده استقبال پیش از بیرون
آمده طرف آب استاد و رختهای خود در
جایی نهاده روز دیگر پیش فرزندان رود از

رسید چون در آمد شرط خدمت زمین
 بوسی بجای آورد و بر پادشاه دعا گفت و
 آفرین کرد چنانکه شاه را خوش آمد ویرا
 نزدیک خود بنشانند و در حال بفرمود تا
 صندوقها جواهر بیاورندند جواهر فروش
 مرواریدها میگزید و جدا میکرد پادشاه گفت
 ترا شب و روز همین کار است و کبرها و تاجها
 مرصع باید ساخت کوهر فروش در خدمت
 پادشاه می بود و پادشاه را خدمت وی
 خوش آمده بود و یک زمان از خوش دلی
 از خود دور نکردی و حکایتها لطیف پیش
 پادشاه میگفت و ایشانرا انسی تمام حاصل
 میکشت اتفاقا زن کوهر فروش بیک شکم دو
 پسر آورد با جبال تمام چون ماه شب چهارده
 و مادر یکی را روزه نام نهاد و دیگری را
 بهروز و خبر بنزدیک جواهر فروش فرستاد
 جواهر فروش از پادشاه دستوری خواست
 پادشاه او را دستوری نداد بعد از یکسال
 دیگر بار دستوری خواست و نیافت تا مدت
 هشت سال برآمد و فرزندان قران آموختند و
 خط و ادب تعلیم گرفتند و هر دو فرزند نامه

شتاب کند جز رنج و محنت نه بیند چنانکه
 کوهر فروش شتاب کرده بود پادشاه فرمود
 کوهر فروش که بود و چه شتاب کرده است
 تارنج و محنت دید بکویی تا بشنوم بختیار
 گفت نزدیک دانا مسطوراست در افواه خلق
 مذکور که مردی بود کوهر فروش با نعت
 بسیار و در جوهر شناسی استاد بود و این
 کوهر فروش زنی داشت شریفه و صالحه و آن
 زن حامله بود وقتی پادشاه این مرد کوهر
 فروش را طلب کرد بسبب مصلحتی که داشت
 و مروایندی چند پیش وی نهاد تا آنچه لایق
 داشتن است جدا کند و آنچه خرج کردنی
 باشد بیرون کند چون قاصدان از پیش
 پادشاه بنزدیک کوهر فروش آمدند کوهر
 فروش برخاست و تعظیم قاصدان کرد و آنکه
 غرم کرد که بخدمت پادشاه رود زنا گفت
 که من خواهم رفتن تو مرا بدعا یار کن و اگر
 ترا فرزند پسر آید به روز نام نه و اگر دختر
 آید نامی که لایق و موافق باشد بنه و ملک
 و اسباب نگاه میدار چون کوهر فروش آن
 نصیحت بکرد و روی براه آورد تا پیش پادشاه

باب هشتم در داستان کوهر فروش و شتاب کردن و در محنت افتادن

روز دیگر وزیر هشتم پیش پادشاه در آمد
و گفت زندگانی پادشاه دراز باد که ملک
درختی است و بیخ وی سیاست هر درختی
که بیخ وی خشک شود برگ وی زرد شده
خشک کرد و چون بیخ ملک سیاست است
انجایگاه برون سیاست درنگی جایز نیست
اندرین ملک چون درین سیاست تا خبر می
رود ترسم که بیخ درخت خشک شود بعد از
آن تدارک نتوان کرد پادشاه گفت راست
گفتی بفرمود بختیار را بیاورند جلال بیامد
و بسروی باستان بختیار گفت اگر پادشاه در
ین کار تامل کنند دور نباشد که از پادشاهان
شتاب کردن نیک نبود و هر که در کارها

بسیار ازوي بخواست و شاد يها کردند و با
 جبيعت مي بودند انگاه بختيار گفت زنان
 چنين مکرها کنند که آن پير زن کرد اگر
 آن حاجب آنروز بحکم پادشاه تعجيل ميکرد و
 آن پسر را ميکشت امروز که معلوم مي شدي
 همچنين درد بروي مستولي شدي بختيار
 گفت بايد که پادشاه بر قتل من تعجل
 نفرمايند که روزي بيکناهي من بيند پادشاه
 معلوم کرد و دريغ نه حاصل آيد و از کشتني
 من هيچ فايده نيابد پادشاه فرمود تا بختيار را
 بزدان برند که روز بيگاه شده بود

داشتمی باوئی بگفتی با دختر گفت که چرا
این نادانی کردی و روز اول بامن نگفتی
که فرخ زاد فرزند من است تا او را همچو
فرزدان خود داشتمی و مرا این درد نبودی
و نبایستی بودن القصه آن شب تعزیت
بداشتند روز دیگر پادشاه حاجب را بخواند
و گفت بکویی که فرخ زاد را کجا کشتی ما را
بسر خاک شهید به برتا و پیرا زیارت کنم و از
روان وی امرزش خواهم که آن کل از چمن
دولت و از بوستان محبت ما بوده است
حاجب بزانو درآمد و گفت باید که پادشاه
اندیشه نکند که آن پسر زنده است و در
مقام شادی است و آن زمان که پادشاه
فرمود که ویرا سر بر گیر با خود اندیشه کردم و
پنهان میداشتم تا این زمان که از پادشاه
سخن شنیدم مرا دستوری دهند که تا پسر را
بیآورم پادشاه از حاجب چنین سخن شنیدند
از مسروری خاطر حاجب را خلعت داد و
خدمتکاران همراه او فرستاد تا فرخ زاد را
بیآورند پسر پیش پادشاه آمد و در زمین
افتاد پادشاه او را در کنار گرفت و عذر

گفت این نوشته را تعظم کن و بزرگ دان و آن پادشاه بر پا خاست و گفت خواهم که این نوشته را عزیزاریم و خوار نداریم پادشاه انگاه آن کاغذ را نگاه داشت تا شب در آمد وقت نگاه کرد تا دختر خفته است یانه پادشاه آهسته بیامد تا بخانه خواب دختر همچنان که پیر زن گفته بود خود را در خواب کرد و پادشاه پنداشت که دختر در خواب است آهسته آن حرز بر سینه وی نهاد و کیفیت الهی بحرمت این نامه که زبان این خفته را در سخن آور تا آنچه در دل دارد از معنی آن غلام عراقی بگوید هر چه پادشاه میگفت دختر می شنید و چون پادشاه سخن تمام کرد دختر آغاز کرد و هر چه بروی گذشته بود جمله بگفت و خاموش گشت پادشاه چون این بشنید کریان شد و سر دختر در کنار گرفت و سر و رویش ببوسید دختر خود را از خواب در جهانید یعنی که من در خواب بودم پادشاه هر چه از وی شنیده بود جمله با وی گفت پادشاه را مادر خوانده بودی باز ای و تدبیر چنانکه پادشاه اگر مصلحتی

چيزي دارم از چيزهاي سليمان بخط يونان
 و زبان سرياني اگر خواهي كه رازوي اشكار
 شود نگاه كن وقتي كه آن دختر خفته باشد
 آهسته اين حرز را بر سينه وي نهي و بكوي
 بحرمت اين حرز و اين نام خداي عز و جل
 اي خفته با من سخن ابي و آنچه در دل
 داري جمله با من بكوي هبدر ان وقت ان
 خفته زبان بكشايد و هر چه در دل از راست
 و دروغ داشته باشد جمله بكويد چون بيدار
 شود هيچ خبر ندارد كه خفته را ز خود اشكار
 كرده است اگر پادشاه بفرمايد من بروم و آن
 حرز پيش پادشاه بياورم تا چون ملكه در
 خواب شود اين حرز را بر سينه وي نهد تا
 آنچه در دل دارد بكويد پادشاه را سخن
 خوش آمد و گفت شفيقت مادري بجاي آور
 زود برو و آن حرز را پيش من آورده باشد
 كه اين كهان بر من يقين شود پيرزن گفت
 فرمان بردارم از انجا بيرون آمد و بخانه خود
 رفت و پاره كاغذ بر گرفت و چند نقش نا
 معلوم بروي كرد و كاغذ در رسيبان بست
 و بهوم گرفت و بنزد يك پادشاه آورد پادشاه را

این نوشته که هر چه در دل داری راست
 بگوئی نگاه تو زبان بکشایی و بی وحشت
 همین سخن که با من گفتی از اول تا آخر
 بگوئی و هیچ اندیشه مدار پیرزن پرسید که
 پادشاه این زمان کجا است گفتند که در
 کوشکه تنها نشسته‌اند و این معنی اندیشه
 میکردند و از کشتن فرخ زاد دریغ نکردند و
 کناه بر دختر می نهادند ناگاه آن پیرزن
 پیش پادشاه آمد چون ویرا به تنها دید و
 گفت ای پادشاه تنها نشستن نیکو نباشد که
 تنهایی دل تنگ آرد پادشاه گفت مرا از
 تنهایی هیچ دل تنگی نیست دل تنگی من
 از آن است که این دختر از عراق آوردم و
 پروی دل نهادم و بسیار مالی از سبب وی
 ضایع کردم و غلام از عراق آورده او را بفرزندی
 قبول کردم و از وی خیانت و روایت کردی
 و من فرمودم تا ویرا بکشتند و از آن روز دلم
 قرار نمی‌کرد و حقیقت آن مرا معلوم نیست
 که این کناه از دختر بود است یا از غلام در
 بین اندیشه مانده ام آن پیرزن گفت پادشاه
 جهان ازین معنی دل تنگ نکنند که من

و دختر هیچ جواب نکفت پیر زن گفت از من
حجاب مدار و مترس که هر چه با من بگوئی
بی رضای تو با هیچ کس نکویم و من چاره
آن توانم کرد و دل از این اندیشه توانم
بیرون آورد پیر زن سوکند بی کفارت خورد
انگاه دختر بروی اعتماد کرد و گفت ای مادر
غم من آنست که پسرم کشته شده است و
پادشاه با من بخشم است و قطعاً از من سخن
نهیگوید بلکه حکایت آن پسر و از ان ولایت
باوی گفت تا آنجا که پادشاه فرمود که پسر را
بکستند دیگر بار کریان شد و گفت فرزند
جگر کوشه ام کشته شده است و زهره ندارم که
بر آن فرزند شهید خود توجه کنم تا بر روان
وی صدقه دهم آن پیر زن را رحم آمد و
گفت غم مدار و هر سخن که من بگویم همچنان
کن تا اندیشه از دل تو بدر کنم بلکه گفت
چنان کنم که تو فرمایی پیر زن گفت باید که
امشب پیش از آنکه پادشاه بخانه خواب آید
تو برو بخسب و خود را در خواب انداز تا
چون پادشاه بیاید چنان داند که تو در
خوابی چیزی بر سینه تو نهد و بگوید به برکت

گفت این زمان غلام عراقی را از شهر بیرون
کن و در کورستان سرازتن جدا کن حاجب
بازوی فرخ زاد بگرفت و بیرون آورد خواست
که بروی از تن جدا کند و در روی فرخ زاد
نگاه کرد دلش بارنداد که ویرا بکشد گفت
جرم زن بوده است دریغ باشد که چنان
کسی را کشتن پس فرخ زاد را گفت روا داری
که من ترا در خانه خود برم و پنهان کنم
فرخ زاد گفت هر شغی که در حق من
یکنی ضایع نخواهد شد البته من روزی
مہتر قوی و عزیز جمعی خواهم شد این زمان
وقت گفتن نیست حاجب فرخ زاد را برگرفت
و بخانه خود آورد و اسباب وی بساخت و
بسرای پادشاه در آمد و گفت فرخ زاد را
کشتم و فرمان پادشاه بجا آوردم پادشاه از
آن دل نیک می بود و با دختر سخن
نمیگفت و بروی رو تازه نمیگرد ملکہ تنها
نشسته بود و بغراق فرزند بزاری زار بگریست
ناگاه پیر زنی اندر آمد و او را بدان حال
دید و دلش بروی بسوخت و گفت ای جان
جهان ما در چرا دل خود را بغم گرفتار کرده^۶

هنر و ادب صد چندان آراسته بود ملک
 حبشه فرزند نداشت در حال قبا و نلاه و
 اسپ و شمشیر و سپر و جبه خاص بوي داد
 و بغر زندي قبول کرد و در حرم خود آورد و
 مادر ويرا بدید بسیار بگریست و از خرمي
 شکر کرد و روي او بوسید ناکاه خادمي آن
 حال بدید و ایشانرا بخيانت حمل کرد و آن
 خادم پیش پادشاه آمد و این حکایت گفت
 که زن پادشاه را دیدم که با آن غلام عراقي
 عشق بازي میکرد و هر دو یکدیگر را در کنار
 گرفتند و بر روي یکدیگر بوسه میدادند
 پادشاه این سخن در دل بگرفت و گفت که
 بی صبري نبوده است این دختر غلام را
 بسیار مي ستوده و سبب این بود است که
 او اندر حرم من خیانت کردی فرخ زاد خواست
 که تا بگوید ملکه مادر من است عیب دانست
 و نگفت پادشاه ملکه را بخواند و گفت که تو
 چنین کار کرده خاموش گشت و ندانست که
 جواب گوید و آب از چشم روان کرد شاه
 چون دید که جواب نمیگوید یقین دانست
 و گفت که کنه کار است حاجب را بخواند و

کردید و از ملک عراق دل بر گرفت و روی
 بدان ندیم کرد و گفت که دیر است تا من
 خوشی ولایت حبشه شنیده‌ام اما دختر این
 پادشاه اینجا است اگر من اینجا روم بغایت
 نیکو باشد و دولت من در ترقی بود اما می
 اندیشم که مرا بدان ولایت که برد و این
 پادشاه مرا رها نمی‌کند که یک لخط از پیش
 وی غایب شوم آن ندیم گفت اما اگر تو
 خاطر رفتن داری من ترا چنان به برم که
 هیچکس نداند پسر گفت من راضی کردم
 اگر تو مرا بدان ولایت بری و هر رنجی که
 بجای من کشی چندان مکافات کنم بدان
 قرار کردند که فرخ زاد وقت نیاز شام بیرون
 آمد بنزدیک ندیم رفت فرخ زاد را در صندوق
 استوار کرد و بر اشتري نهاد و روی براه
 حبشه کرد روز دیگر ملک عراق فرخ زاد را
 ندید غمگین گشت و بهر طرف قاصدان
 فرستاد چون در کاروان آمدند سوال کردند
 هیچ چیزی نیافتند القصه آن ندیم فرخ زاد را
 بحبشه آورد ملک حبشه چون او را بدید
 بغایت خوش آمد و آنچه دختر بجمال و

رفتن بروم و آن غلام را بیاورم القصه دختر
 گفت اگر پدر من يك ساعت اورا نهی بیند
 غمکین و دیوانه شود اگر پادشاه خواهد که
 آن غلام بیاورد مردی بازرگانرا طلب کند و
 باسم بازرگانى بطرف عراق بفرستند و بهر
 طریق که دانند غلام را بفریبند باید که زود
 بنزدیک ما آورد پادشاه را این سخن خوش
 آمد و ندیسی داشت زیرک و کاردان کرم
 و سرد چشیده جهان 'بسیار دیده بود اورا
 بخواند و این سخن باوی گفت که اگر
 توانی غلام 'بیاوری صد غلام و صد کنیزک
 ماه روی ترا بخشم آن ندیسی نشانهای
 غلام پرسید و نام وی میپرسید نام وی فرخ زاد
 است آن ندیم باسم بازرگان بعراق رفت و
 بشهر در آمد و تحفا پیش پادشاه فرستاد
 پادشاه اورا بار داد روزی فرصت یافت و آن
 غلام را طلب کرده باوی سخن گفت تا سخن
 بجای رسید که بدین ادب و هنر که تویی
 اگر بولایت حبشه روی دریک روز خداوند
 مال و غلام و کنیزک کردی و بزرگ شوی
 چون احوال حبشه بشنید آن پسر دل خوش

داده بود و از آن شوهر بار گرفته و آن دختر
 پسری آورده بود و آن پسر بزرگ شد و
 ادب و هنر آموخت و در خدمت ملک عراق
 می بود ملک عراق او را دوست میداشت
 و آن روز که دختر را بحبشه فرستاد مهر
 دختر بر آن پسر بود و بغایت دوست داشتی
 چنانکه یک ساعت بی آن پسر نتوانستی
 بودن و چون بحبشه رفت در ازرو آن پسر
 بیقرار شد و با خود حیلتی میساخت تا آن
 پسر را بحبشه آورد روزی ملک حبشه با دختر
 عتاب میکرد و می گفت که پدر ترا ملک
 من در چشمش نمی آمد اگر یک روز دیگر
 ترا بنزدیک من نفرستادی دماغ از روزگار
 وی برآوردی دختر گفت ملک والیت تو بهبه
 چیز آراسته است اما پدر من چیزی دارد که
 هیچ پادشاهی ندارد و آن غلام است که
 خدای تعالی او را داده است همه هنرها
 آراسته و از کودکی شجاعت و پهلوانی
 دارد کوی درین زمان از بهشت بیرون
 آمده است و چندان آن پسر را ستوده که
 پادشاه اندیشه کرد و گفت اگر مرا خود بیاید

کشتند و خشنود شدند و از اطراف و اکناف
 عالم لشکر بیامدند و از دل و جان روی
 بحرب نهادند و بعراق رفتند ملک عراق
 لشکر جمع کرد و بجنگ فرستاد و در زمان
 قتل کردند و خبر هزیمت بملک اعراف رسید
 ملک عراق هر چند که لشکر فرستاد هیچ
 سودی نداشت عاجز گشت و با وزیر گفت
 تدبیر چیست وزیر گفت خون ریختن و جنگ
 کردن بجهت دختر است و هیچ کس را از
 حقت چاره نیست مصلحت آنست که رسولان
 فرستم و صلح کنم و دختر را بدهی تا نزدیک
 ملک حبشه برند و عزرها خواستند ملک
 اعراف را آن رای خوش آمد هر چند که
 دختر را دوست داشت چاره ندید وزیران را
 و رسولان را بیرون فرستاد تا سخنهاي خوب
 گفتند و صلح کردند و بعد از آن ملک عراق
 بنا کام دختر را با امینان و معتمدان پیش ملک
 حبشه فرستاد پادشاه حبشه شاد شد و آن
 دختر را عقد کرد و با دختر روی بحبشه
 نهاد و بشادی روزگار میگزرانید اتفاقا خندان
 بود که ملک عراق آن دختر را بشوهری

نیک رای دولت و دوستدار در ملت تدبیر
 این کار چیست که دلم بیقرار آن گشته شد
 و دیده این حجت در انتظار آن جمال
 بماند وزیر گفت تدبیر آنست که رسولان
 بفرستم و این معنی را بملک عراق بگویند
 تا ملک چه جواب فرماید و انگاه تدبیر آن
 سازیم پادشاه را خوش آمد رسولان را روان
 کرد مردمان زیرک و دانا کار دان سخن کو
 چون رسولان بعراق رسیدند پادشاه را خبر
 شد و ملک عراق ایشانرا بار داد چون رسالت
 بکزارند ملک عراق بر اشفت و گفت شاه
 حبشه را بگویند که تو میدانی من دختر
 خود را بهر خواسته ندهم و این عار بر خود
 نیاورم رسولان چون این سخن بشنیدند در
 حال باز گشتند و این سخن را بشاه حبشه
 رسانیدند ملک حبشه از آن سخن دل
 تنگ گشت و سوگند یاد کرد که چندان لشکر
 بعراق فرستم که اگر ملک عراق بر بخط من
 نمی آید ولایت ویرا خراب گردانم القصه
 پادشاه حبشه بفرمود تا در خزانه بکشادند و
 چندان مال بحشم داد که جمله لشکر تونکر

بکنم و طریقی سازم که پادشاه بر شها حاجت
 مند شود و جمله حشم وزیر را دعا کردند و
 بعد از آن وزیر با خود اندیشه کرد که این
 پادشاه زنار با بغایت دوست میدارد و ملک
 عراق دختری دارد صاحب جمال و صفت
 جمال آن دختر پیش پادشاه بگویم چنانکه
 شاه را دل بوی میل کند بی شک رسولان را
 بفرستد و آن دختر را بخواهد گفت پادشاه
 عراق دختر را دوست میدارد و از دوستی
 بکسی نمیکند چون رسولان بروند بخواستگاری
 پدر دختر رسولان را جواب بر وفق مراد
 پادشاه ندهد و پادشاه خشنهاک شود چون
 در مهر دختر دل پادشاه محکم شده باشد
 آنگاه لشکر بر عراق فرستد چون لشکر محتاج
 کرد و خدم و حشم را مال بسیار دهد و بدین
 صفت جماعت حشم آسوده حال کردند چون
 وزیر این تدبیر کرد روز دیگر بسرای پادشاه
 آمد و پیش پادشاه از هر نوع سخن میگفت
 تا قصه ملک عراق رسید و دختر ویرا صفت
 کرد چنانکه پادشاه در عشق دختر بهاند و
 در زمان متحیر گشت و با وزیر گفت ای

که اهل خانه حرم بکشتن تو کواهی میدهند
 بختیار گفت زنان از جهت عرض خویش
 بسیار سنجها کویند و مکرها کنند و خود را
 بدان مکرها بهرادها رسانند و ایشان دیر
 فرهنگ باشند چنانکه دختر ملک عراق
 پادشاه حبشه را بخواست بعد از آن از چشم
 پادشاه افتاد و پادشاه بکشتن وی عزم کرده
 بود بیکرو حیلست شاه را دلخوش گردانید اگر
 پادشاه جهان دستوری دهند در باب مکر
 زنان حکایت بگویم که پادشاه را معلوم شود
 که زنانرا مکرها بسیار باشد و حیلست بیشمار
 دانند پادشاه فرمود که در بیان او را از آن
 حکایت روایت کن بختیار گفت تا جهان
 باشد بهراد شاه جهان باد چنین آورده اند
 در ولایت حبشه پادشاهی بود با چشم و خرم
 بسیار و کنجهای آبادان داشت و او را در
 جا هیچ دشمن نبود بحشم حاجت نداشت
 و لشکرا چیزی نمیداد تا جمله چشم وی
 کرسنه بهاندند لشکر این حکایت از سر عجزو
 بیچارگی باوزیر گفتند وزیر را رحم آمد و
 گفت شها خاموش باشید که تدبیر کار شها

باب هفتم در داستان پادشاه حبشه و مکر زنان

روز دیگر وزیر هفتم پیش پادشاه در آمد و گفت ای پادشاه ما را پیش ازین طاقت سر زدن مردمان نباند که اگر سخن میگویم ایشان میگویند که شما را چه سخن میرسد انکس که از همه بزرگتر است و بی نیازتر با هزاران دولت و حشمت خاموش و بابکی بهترین خدمتکاران در ساخت و در کرمابه و مجهول سخن بختیار میگویند پادشاه را رویش زرد شد و در حال ملکه بخواند و گفت چه میگویید در باب بختیار ملکه گفت کشتن وی واجب است پادشاه فرمود تا بختیار را بیاورند جلاد بیامد و نطع بینداخت گفت زندگانی پادشاه دراز باد خون من بیکنه میریز که روزی که پادشاه را معلوم شود اگر زنده را توانی کشتن اما کشته را زنده نتوان کردن پادشاه گفت چگونه بیکناهی

که پنهان نشسته بود چون دید که کاردار قصد
 دختر کرد پیش ازین صبر نتوانست کرد
 بیرون آمد و دشنه بر حلق کاردار زد کار
 وی تمام شد و بعد از آن پادشاه دختر را
 بسرای خود آورد و از برای کشتن کامکار
 پدر دختر دریغ میخورد و پیشبان می بود
 و در شرم و خجالت میگذرانید انگاه بختیار
 گفت اگر پادشاه دادین کامکار را نکشته بودی
 و آنروز بسخن کاردار دختر را بند نکردي و
 در بیابان فرستادی چندین شرم و خجالت
 نکشیدی اگر پادشاه نیز بکشتن من تعجیل
 فرمایند روز چند مرا بزنندان فرستند باشد که
 بیکناهی معلوم شود چنانکه از دختر کامکار
 معلوم شد پادشاه بفرمود تا بختیار را بزنندان
 بزند که روز بیکاه شده بود

ساریانرا بخواند و گفت خواهم که نزدیک
 کاردار روی و اورا بکوی که زنی در خانه
 من آمده است و ترا طلب میکند و به آرزو
 میخواهد ساریان برفت و کاردار را بیآورد چون
 کاردار پیش دختر آمد اورا بشناخت و گفت
 ای جان جهان من از اینجا چگونه خلاص
 یافتمی آنروز که پادشاه فرمود تا ترا بر آن
 اشتر بستند و در بیابان رها کردند چند کس
 بطلب تو فرستاده ایم تا ترا بیآورند نیافتند و
 آنروز که بر بام سرا استاده بودی ترا گفتم که
 بیرون آبی تا ازین ولایت بیرون برویم سخن
 من نشنودی و گفتم پادشاه را دارودهم تا
 هلاک شود تو گفتی که خیانت بر پادشاه
 نپندیشم من گفتم دل بروی منه که روزی
 ترا عقوبت کند همچنانکه پدر ترا کرد تو
 گفتی که من بقضای الهی رضا دارم امروز
 سخن من ترا یاد کار دار این سخن تهم
 میگفت و دیگر نیز گفت ای هر دو دیده من
 اکنون محنت بسر آمد و من ترا بنده ام این
 یکفت و دختر هیچ نکفت و خواست که دختر را
 در کنار گیرد و بوسه دهد پادشاه از پس پرده

دختر را بخانه خود برد و صومعه ساخت و
 دختر بعبادت مشغول شد اتفاقاً روزی
 ساریان پیش پادشاه ایستاده بود پادشاه از
 وی سرگذشت سوال کرد ساریان قصه دختر
 و پدید آمدن چشمه آب در بیابان و کم
 کردن اشتران و باز یافتن بدعای دختر
 جله را پیش پادشاه بگفت تا آنجا رسید که
 دختر در خانه من است و روز و شب خدا را
 عبادت میکند پادشاه گفت چه شود که مرا
 نزدیک آن دختر ببری تا او را بدعا وصیت کنم
 ساریان گفت روا باشد القصه پادشاه همانروز
 با ساریان بیامد و بر در صومعه دختر بایستاده
 دختر از نماز فارغ شد و سلام باز داد پادشاه
 پنهانی بنگریست و دختر کامکار را دید اندر
 آمد و سلام کرد و سر او را در کنار گرفت و
 گریان شد و او را عذر خواست و گفت می
 باید که از من خوش دل و خوشنود شوی
 دختر گفت از تو خوشدل آنگاه باشم که تو
 در خانه پنهان بنشین تا من کاردار را طلب
 کنم تا سخن وی بشنوی گفت روا باشد
 پادشاه در پس پرده پنهان شد پس دختر

تو خدا تیعالی اشتران بهن باز رساند دختر
 روی بسوی آسمان کرد و گفت ای بار
 خدایا تو میدانی که این اشتران از آن وی
 نیستند و او مزدور است اکنون بیچاره و در
 مانده کشته است بغض و کرم خود اشتران
 بوی باز رسان دختر درین مناجات بود که
 ساریان نگاه کرد از دور اشتران خود دید که
 از کناره بیابان می آمدند و روی بجانب
 ایشان نهاده اند ساریان خواست که برود و
 اشتران را بگیرد دختر را گفت که این که
 اشتران من است درین گفتگو بودند که
 اشتران نزدیک ایشان رسید و پیش ساریان
 بایستاده اند ساریان شاد گشت و خدای عز
 و جل را شکر بسیار کرد و این دختر را گفت
 که دختر درین بیابان جانورانند بیبناک
 نباید که اینجا بمانی ناگاه جانوران ترا رحمت
 دهند چه شود که با من در شهرایی و ترا بخانه
 خود برم و صومعه سازم و اسباب عبادات از بهر
 تو مرتب گردانم دختر گفت روا باشد ساریان
 اشتران قطار کرد و دختر را بر اشتر بنشاند و
 بوقت نیاز خفتن بشهر در آورد و ساریان

این بیابان نشان آب نداده بود دختر را
 دید در نهان استاده اشتر را دید بر دختر سایه
 کرده است ساریان گفت تو وقف کنم تاوی از
 نیاز فارغ شود پس او را بدعا وصیت خواهم
 کرد که ببرکت دعای وی خدای تعالی
 اشتران مرا بمن رساند ساریان ساعتی توقف
 کرد که تا دختر سلام نیاز باز داد ساریان
 ویرا سلام کرد و گفت ای فرزند چه شود اگر
 مرا پدری قبول کنی و من ترا بغزندگی تا از
 برکت تو باشد که حق سبحانه تعالی بر من
 رحمت کند دختر روی بسوی ساریان کرد و
 گفت من ترا پدری قبول کردم ساریان دانست
 که این دختر کرسنه است ساریان یک نیبه
 مرغ داشت با چند نان بیرون آورد و پیش
 دختر بنهاد و دختر اندک از آن نان بخورد
 بعد از آن ساریان هر چند احوال وی سوال
 کرد دختر هیچ جواب نکفت ساریان گفت ای
 فرزند چند روز است که قطاری اشتر کم
 کردم و از بیم پادشاه قرار ندارم و شب و روز
 در کوه بیابان و مرغزارها میباشم و هیچ اثری
 نمی یابم اگر دعا کنی باشد که از برکت دعاء

زبانش کار نکرد و در دل باخدا مناجات
 میکرد و میگفت که بار خدایا تو میدانی که
 من بیکناهم و عورت بیچاره ام اگر بر من
 حکم هلاک کرده در دهان من چندانم و
 تری بدهد او را که زبانم بیگانه تو کوهی
 دهد چون دختر مناجات بکرد در حال اشتر
 بخفت و در پیش وی چشمه آب پدید آمد
 و آن بندهای دختر کشاده کشت و دختر از
 آن آب بخورد و طهارت کرد و بنهار ایستاد
 و در کرد آن چشمه گیاه سبز برآمد و خوش
 و خرم شد و آن شتر بیامد و در پیش دختر
 بایستاد و سایه خود بر دختر افکند تا کرما
 بروی کار نکند اتفاقا ساربان از آن پادشاه
 قطار اشتران کم کرده بود و غمناک گشته و
 از بیم پادشاه در شهر نمی آمد و در کوه
 بیابان در طلب اشتران می گشت و هیچ
 جای نمی یافت ناگاه کذر وی در کناره
 بیابان افتاد و بهر سو مینگریست اشتری دید
 پنداشت که اشتر خود است بشتاب بر آن
 جانب آمد نگاه کرد چشمه آب دید و گیاه
 سبز بدید آمد و تعجب بهاند هرگز کسی در

رویش زرد می شد با سراً آمد و مردمان باز
 کشتند و خانه خالی شد تا آن خیر
 بیاوردند در حال ویرا بدو نیم زدند و بعد از
 آن دختری را بیاوردند پادشاه دختر را گفت
 که تویی بکشتن من قصد کردی و خیر را از
 همه جهان بر کنده‌ای دختر دانست که
 حرامزادگی از کاردار است خواست که تا
 سخن گوید پادشاه بانک بروی زد و گفت
 هنوز سخن می‌گویی هم اکنون مرا تنزدیک
 خیر فرستم فرمود که او را نیز از میان بدو نیم
 زنند حاجب خواست که بزانو در آمد و گفت
 پادشاه داند که زنا کشتن مناسب نباشد
 مصلحت آنست که این دختر را دست و پای
 بر بندند و بر اشتري نهادند و در بیابان که
 نه آب بود و نه آبادانی آن اشتر رها کنند
 آن دختر از کرما هلاک شود پادشاه را آن
 رای خوش آمد بفرمود تا همچنان کردند و
 او را بر اشتر بستند و در بیابان رها کردند آن
 اشتر در بیابان میرفت و کرما بر دختر اثر کرد
 و دختر حق سبحانه تعالی را تسبیح میکرد
 تا وقتی که از کرما حلق وی خشک شد و

ناخوش نشوم کاردار گفت حکما گفته اند که
 چون مار را کشتی بچه مار را هم باید کشت
 که من روزی بوقت کر مگاه بر در حرم نشست
 بودم و آواز سخن گفتن شنیدم که دو تن
 بوجه مراعات با یکدیگر سخن میگفتند اهسته
 بیامدم و در پس پرده استاده گوش نهادم
 دختر کام کار دیدم که باخیر سخن میکرد که
 من خورده بودم تو کلان و من ترا دوست
 میدارم دوش نزدیک تو آمدم و ترا بنزدیک
 خود خواندم تو با من سخن نگفتی و من از
 خوردی دختر نبوده ام و پیوسته با تو بودم
 و از جهت تو پدر را بر آن داشتم که از شهر
 برود تا مرا از تو دوری نباشد و پادشاه ترا
 راه نمی داد چندین کردم تا پادشاه ترا راه
 داد و من در آن کوشیدم که پادشاه را دارد
 و هم از آن زاده تر که پدر مرا کشت او را نیز
 بکشم و من ترا زهر دو دیده خود دوست تر
 میدارم چون سخن بدین جایگاه رسید مرا
 پیش ازین طاقت شنیدن نباند از انجا بیرون
 آمدم و درین غصه می بودم تا امروز پادشاه
 این سخن می شنید و بر خود مکیر زید و

بیند من بروم پیش پادشاه تهمتی بر دختر
 فهم تا اگر بعد از آن دختر از من سخن گوید
 چنان داند که بغرض سخن گوید و باور ندارد
 القصه کاردار درین فکر می بود که ناگاه
 بشارت فتح و نصرت پادشاه آوردند که پادشاه
 با نصرت و فیروزی باز گشت و بزرگان شهر
 چند منزل از شهر بیرون رفتند و استقبال
 نمودند کاردار با خاصکان پادشاه بیرون
 رفت چون برابر پادشاه رسیدند جمله پیاده
 شدند و بر پادشاه دعا و ثنا گفتند شاه همه را
 عذر خواست و نواز شهر کردند کاردار در
 پهلوی اسپ شاه میرفت پادشاه از وی
 سخنهاي پرسید و او جواب میداد کاردار
 گفت چیزی دست داده است که آنرا لایق
 گفتن نیست و اگر بگویم پادشاه را ناخوش آید
 پادشاه گفت زود بگویی کاردار گفت مرا
 زهره آن نباشد که بگویم و نمیخواهم که
 پادشاه از من سخنی شنود که دل نازک
 پادشاه از آن غیرت گیرد اگر من نگویم بر
 پادشاه معلوم شود خاطر پادشاه از من برنجد
 گفت اعتماد تمام بر سخن تست و هیچ از تو

کردنم و اگر تو اختیار کنی پادشاه را در
 دهیم و او را هلاک کنیم پادشاهی را خود
 بگیریم دختر گفت از خدا شرم نداری که در
 حق وی نعت خود خیانت اندیشی و من
 در قیامت نزد خدا چه عذر اورم پس کاردار
 گفت برین پادشاه چه دل می نهی که پدر
 ترا بیکناه کشت و حق وی نشناخت دختر
 گفت تو بوزیری و دولت و نعت رسیدی
 بروی خیانت می اندیشی و حق نعت
 وی نمی شناسی اگر پادشاه حق خدمت
 پدر من نشناخت روا باشد کاردار گفت روزی
 که همچنان پدر ترا بکشت ترا از آن زیاده تر
 بکشد و ترا سخن من یاد آید دختر گفت
 خدای تعالی بر پدر من چنان حکم رانده
 بود و هر چه بر من نیز حکم کرده باشد همان
 بر من خواهد شد تو باری رنج مبر دختر این
 بگفت و بسرای در رفت کاردار دانست که
 دختر سر در نیورد و چون پادشاه بیامد این
 سخن خواهد گفت و جان در سر این کار
 رود از بام فرود آمد و با خود اندیشه کرد و
 گفت پیش از آنکه پادشاه بیاید و دخترا

سخن من با پادشاه بکوي باشد که مرا
 بخدمت تو راه دهد که از نامرادي هلاک
 کشتم اما دختر سخن وي پيش پادشاه
 چندان بگفت که اورا پادشاهرا داد بعد از
 آن دختر در اطاعت و آسايش مي بود
 کاردار بي قرار کشت در پي آن بود که
 درختار بچيز بدنام کند اما از قضا پادشاهرا
 دشمن پديد آمد لشکر جمع کرد و تعجيل
 بحرب دشمن رفت و شهررا بکاردار پيوسته
 در غم دختری بود تا چگونه بدست آورد
 روزي احتياط کرد و دختر در بالا خانه ايوان
 تنها نشسته بود کاردار شان کشت کلوخی بر
 گرفت و بسوي دختر انداخت دختر نگاه کرد
 کارداررا ديد بر بام ايستاده دختر هيچ نگفت
 چون کاردار سلام کرد دختر جواب سلام باز
 داد کاردار دختررا بسيار بسنود گفت مدتي
 شد که در سوداي تو گرفتارم و شب و روز
 بيقرارم سرد که از لطف کرم و بزرگي تو که
 اينچارهرا بجان دست کيري و با من راست
 شوي و اگر خواهی هر دو ازین ولايت بيرون
 بروم و چندان مال دارم که ترا بي نیاز

آن روز کارها بساخت و شب از شهر بیرون
آمد با دختر روز دیگر پادشاه را ازین حال
خبر کردند کامکار و دختر هر دو کربختند
پادشاه بفرمود تا دو یست غلام در عقب
ایشان برفتند کاردار گفت من نیز با ایشان
بروم و هر جا که باشد دختر کامکار را بخدمت
پادشاه اورم پادشاه را خوش آمد کاردار را با
دو یست غلام در عقب ایشان فرستاد کامکار
و دختر بعد از ده روز بسر چاهی آبی یافتند
و ایشانرا بگرفتند و محکم بستند و پیش
پادشاه آوردند چون پیش پادشاه آمد
پادشاه بخندید و کامکار را گفت ای حرامزاده
بکجا میرفتی این بگفت و از چشم عبودی
بر سر کامکار زد چنانکه مغزش از بینی برون
آمد و در حال هلاک شد آنکاه در روی
دختر بنگریست از خوبی جمال وی دلش
نداد که اورا بیازارد پس دختر را در سرای
حرم فرستاد و خدمتکاران او همچنانکه بودند
در خدمت خود راه داد و چیزی که ویرا
بزرگ کرده بود پیوسته آن چیز خبر مینوشت
بنزدیک دختر که اگر حق خدمت بشناس و

شاه فجر کنم اما بنده داده رسیده است این
 معنی با وی بگویم و از وی بحکم شریعت
 رضا بجویم آنکاه او را بخدمت پادشاه فرستم
 گفت نیک باشد زود برو و این معنی با
 دختر بکوی و از پی این کار باش کامکار
 پیامد و با دختر این حکایت کرد دختر گفت
 لایق پادشاه نباشم و دیگر آنکه در خدمت
 پادشاه طاعت حق عالی نتوانم کرد پادشاه
 باندک کناه عقوبت کند کامکار گفت تدبیر
 چیست که اگر سخن گویم که مرادی نباشد
 بر خون ریختن من سعی کند دختر گفت
 مصلحت آنست که پادشاه را اجابت کنی و از
 وی مهلت خواهی و پنهان ازین ولایت برویم
 کامکار گفت مصلحت همین آنست اما کامکار
 پیش پادشاه آمد و گفت که بنده زاده به
 بندگی پادشاه افتخار کرد و مباحثات نمود
 و ده روز امان خواست تا مصلحتی که
 زنان را باشد راست شود پادشاه گفت ده زور
 امان دادم تو درین ده روز پیش من نیا در
 این کار چند کن تا زودتر مستعد شود کامکار
 خدمت کرد و از پیش پادشاه بیرون رفت و

چنانکه بخواستن وي ميل کند چون اورا
پادشاه بخواهد بروي تهمت نهم پادشاه اورا
سياست کند من از پادشاه اورا بخواهم شاه
اورا بهن بخشيد و من بدین مراد برسم بر
همي قرار مي بود تا پادشاه از شکار بازگشت
روزي پادشاه نشسته بود از کاردار پرسيد که
چون من بشکار رفته بودم احوال شهر و رعيت
چگونه بود و توجه دیدي کاردار گفت با
قبال پادشاه همه رعيت آسوده اند تا من چيزي
ديده ام که در غير خود مثل آن ندیدم و از
کسي نشنیدم پادشاه گفت چه دیده زود
بکوي کاردار صفت دختر کامکار کرد در حال
پادشاه بر آن دختر عاشق شد و گفت تدبیر
کار چون است کاردار گفت سهل است این
کار را نه مال بايد نه رسول کامکار را طلب کن
و این سخن را خود باوي بگويد پادشاه گفت
صواب گفتي کامکار را طلب کرد و این
معني را باوي گفت و ديگر گفت من از
ولايت و پادشاهي بلب ناني و جامه قناعت
کنم و همه ولايت و پادشاهي و رعيت تراست
کامکار گفت اگر مرا صد دختر بود به بند کي

بخون خود سعی کرده باشم باید که پادشاه
 بکشتن من تعجیل نکند که نه پای کریز
 دارم و نه دست اویر چنانکه شاه دادین را
 سبب کشتن کامکار بگفتار کرداد بروی
 آمد شاهرا نیز بروی نیامد پادشاه گفت بگو
 که شاه دادین که بود است و کامکار که
 بود است و کاردار که بوده است بختیار گفت
 آورده اند که ملکی بود نام وی دادین و او را
 دو وزیر بود یکی کاردار نام و دیگری کامکار
 کامکار را دختری بود با جمال چنانکه در
 عهد وی کسی بجمال وی نبود وقتی پادشاه
 دادین بشکار رفته بود کامکار را با خود برده
 بود و ولایت را بکاردار سپرده روزی وقتی
 کرمکاه کاردار بسرای کامکار رفته بمصلحتی
 ناکاه دختر کامکار را دید که در بوستان
 میکشت چو صد هزاران نکر کاردار در حال
 بروی عاشق شد و بی قرار گشت از اینجا برون
 آمد و با خود اندیشه کرد که کامکار مردی
 زاهد و پارسا است دختر بمن ندهد تدبیر
 آنست که چون پادشاه از شکار باز آید من
 در پیش پادشاه جمال این دختر را صفت کنم

یاب ششم در داستان شاه دادین با کامکار و کاردار

روز دیگر وزیر ششم پیش پادشاه آمد و شاه را دعا کرد و زمین بوسید بعد از آن گفت که پادشاهان که بوده اند در آن کوشیده اند دشمن را خوار کنند و چون شناختند بزودی دشمن را از روی زمین برداشتند بحکم آنکه دشمن خوار نشاید دانستن که اگر چه بختیار در زندان است داشتن او بسیار چیزها را زیان دارد پادشاه بفرمود تا بختیار را از زندان بیاوردند و جلال بیامد تا ویرا بکشد بختیار گفت هر چند میخواهم تا سخن نکویم اگر کشته شوم باری این گفتگوی از زیان اعدا بر خیزد امپا می اندیشم که اگر بیکناهی خود را باز نمایم

و در آن چند روز دزدان را بگرفتند و بسیاست کردند بعد از دو ماه ملک زنکبار ملک یمن را بهزار اکرام و انعام و لشکر اراسته یمن فرستاد و ملک یمن به نشاط تمام به یمن باز آمد و به پادشاهی خود نشست و انگاه بختیار گفت اگر ملک یمن آن گناه که ابرهه کرده بود عفو نکردی امروز به ملک خود نرسیدی و اگر پادشاه زنکبار همه روز او را به تهمت دزدی کشته بودی بعد از آن چون آن دزدان را بیافتی چندان ندامت و پشیمانی خوردی اگر پادشاه بکشتن من تعجیل نفرمایند و روزی چند صبر کنند شاید که بیکناهی من پادشاه را معلوم شود و پادشاه را ندامت نباشد که آن پادشاه را عفو کردن ثبات ملک و پادشاهی بود چون بختیار این سخن بگفت پادشاه را عظیم خوش آمد بفرمود تا بختیار را بزنندگان بزدند که روز بیکاه شد

خواست و من ویرا دوست می داشتم آن
 کناه بخشیدم و بعد از چند روز ابرهه از
 من برفت دیگر خبر او ندارم روزی در کشتی
 نشسته بودیم بادی سخت برآمد و کشتی
 ما را غرق کرد و من بر تخته پاره بهاندم بعد
 از چند روز بر لب آب رسیدم و ملاحان
 آمدند و مرا از آب بیرون آوردند و بدین
 شهر رسیدم و بزیر آن سایات بختم روز دیگر
 مرا گرفتند و بدین مقام رسیدم تا از بدبختی
 استخوان بینداختم و بدین کناه گرفتار شدم
 پادشاه زنکبار چون این سخن بشنید کریان
 شد ابرهه آمد و دروی بنکریست و اورا
 بشناخت در حال دریای ملک یمن افتاد و در
 خاک غلطیدن گرفت پادشاه زنکبار نیز پیاده
 شد و هر دو یکدیگر را ^{عزرها} خواستند و پسی
 بگریستند و اورا بکرمابه بردند و جامه های
 پادشاهانه دروی پوشانیدند و بر اسب سوار
 کردند و بسرای پادشاه آوردند در حال اورا
 اسپان و سلاح و غلامان و کنیزکان بسیار ویرا
 بخشیدند و دو ماه مهبانی پادشاه یمن
 کردند و ابرهه شب و روز در خدمت او بود

تفحص کردند گفتند که زندانیان انداخت
 اورا پیش پادشاه آوردند پادشاه اورا بگفت
 که ای سگ حرامزاده من نگفتم که ترا نکشم
 ما اگر این دزدی کسی دیگر کرده باشد
 پیدا شود ترا خلاص کنم تو از حرمزادگی
 خود بشکفتی اکنون این خیانت بر تو ظاهر
 گشت پادشاه فرمود که اورا کردن بزنند
 خواستند که اورا بکشند آواز داد اگر قصاص
 میکنند کوش را کردن زدن واجب نیاید
 پادشاه فرمود یک کوش وی ببرند جلاد بیامد
 بحکم پادشاه نگاه کرد یک کوش نداشت
 پادشاه را عجب آمد اورا بخواند و گفت که
 تو پیوسته این کار کردی که کوش تو بریده اند
 اگر خواهی بجانب آزاد کنم راست بگویی
 که این کوش تو چگونه شده است ملک یمن
 گفت زندگانی پادشاه دراز باد بدانکه من
 ملک یمن ام غلام داشتم زنگی نام وی
 ابرهه بود در شکار رفته بود تیری بسوی
 آهو بیانداخت چنانکه امروز من انداختم
 این استخوان را تیر ابرهه بر کوش آمد و
 کوش من بیفتاد آنزمان ابرهه از من خبر

روي بشويند و چيزي بخورند آنکاه باز روند
و رسم ايشان چنان بود که در هفته یک بار
پادشاه بد آن صحرا رفتي و بسيار بایستادي
تا خاص و عام بیامدي اورا بدیدي و هر کسی
که سخن داشتی بگفتي و او بشنود ي روزي
پادشاه بد آن صحرا آمده بود و جمله لشکر
صف زده بودند زندانیان بیرون آمدند و
بد آن کناره آب بنشسته و در زندان دیواری
بود بر لب جوي ابرهه آنروز از پس دیوار
ایستاده بود و ملک یمن ابرهه را نهی شناخت
از اینکه مدتي میان هم مفارقت روي داده
بود قضا اورا نیز بدین جزیره که وطن اصلي
او بود آورده اتفاقا آنروز زاغي بیامد و بر آن
دیوار نشست ملک یمن آن زاغرا بدید
استخواني پهنی آنجا افتاده بود ملک یمن
آن استخوان برداشت و گفت اگر بدین
استخوان زاغرا بزنم خلاص خواهم شد
استخوان را بقوت تمام بینداخت از زاغ در
گذشت و در بناکوش ابرهه آمد و کوش
ابرهه در افتاد ابرهه فریاد بر آورد و گفت
بنکرید تا این استخوان که انداخت چون

زُنکبار بردند پادشاه زنکبار اورا گفت در
 جمله شهرها از من زبون تر کسی نیافتی که
 در شهر من چنین خون ریختی و مال
 مردمان بردی زود بگو که یاران تو کی اند
 و زرها چه کردی ملک یمن گفت که من
 بیکناه و بی خیانت مردی شاهزاده ام و
 بازرگانی میکردم کشتی من غرق شد و مال
 من تلف گشت و بیکاه بدین شهر رسیدم
 جایگاه نیافتم در زیر سایبان درآمدم و امشب
 بخفتم این زمان مرا گرفته اند که دروی
 حیران شده ام و ازین خبر ندارم پادشاه
 گفت جامها بتو خون الوده چه است گفت
 نهیدانم پادشاه بخشم رفت و گفت زودتر
 این بدبخت را سیاست کنند پادشاه یمن
 گفت بکشتن من تعجیل نفرمایند و مرا باز
 دارند که روزی بیکناهی من بر پادشاه
 معلوم شود پادشاه یمن را بند کردند و
 بزدان بردند ملک یمن در زندان میبود و
 در پهلوی زندان صخرای بود پس خرم و
 بزرگ و جوی آب روان از آن صحرا میکزشت
 و هر روز زندانیان را بد آن لب آوردندی تا

بیفتاد و خون روان کشت پادشاه فرمود تا
 اورا بگیرند ابرهه را بگرفتند پادشاه فرمود
 که من کنه او بخشیدم بعد از آن در شهر
 در آمدند و مدت چند در گذشت پادشاه
 در کشتی نشست و در دریا در آمد ناکهان
 طوفان پیدا شد و کشتی غرق شد و پادشاه
 خود را بر یک تخته نشست و در شهر زنکبار
 افتاد و از آب بیرون آمد و شکر خدای عز
 و جل کرد و اندرون شهر آمد درهای دکان
 دید بسته بود ملک یهن جایگاه نیافت که
 فرود آید در زیر سایبان خانه بازرگان رفت
 که بیکاه در شهر آمده بود و برین آمد که
 بیاساید اتفاقا آن شب دزدان بیامدند و آن
 بازرگانرا با دو غلام و یک کنیزک بگشتند
 و مال وی جمله بردند و تمام جامهای ملک
 یهن بخون غرق شد و اورا از کشتی خبر
 نبود چون روز کشت فریاد بر آوردند و
 هرسوی دزدان را طلب کردند ملک یهن از
 زیر سایبان بیرون آمد اورا دیدند جامها پر
 خون در حال اورا بگرفتند و فریاد برآوردند
 که کشته شده بازرگان یافتیم و اورا بخانه ملک

که از بنده زر خرید خود دید و آن را عفو
 کرد و درخشم و شتاب او را عقوبت نکرد و
 ملک باز رسید و بسی شادینها دید پادشاه
 گفت ملک یمن که بوده است و آن غلام
 باوی چه کرد بختیار گفت جهان بکام شاه
 جهان باد پادشاهی بود در ولایت یمن
 با حشم انبوه در غیت مطیع و این ملک یمن
 ظالم بود و خون بناحق ریختی چنانکه
 باندک کناهی سیاست کردی و او را غلامی
 بود زنگی ابرهه نام و آن غلام پسر ملک
 زنگیان بود که در بندگی افتاده بود باکسی
 نمی گفت که من کیستم و ملک یمن او را
 نمیدانست که پسر ملک زنگبار است و
 ابرهه را بغایت دوست داشتی و صلاح او را خود
 ویرا فرموده بود روزی ملک یمن بشکار رفته
 بود و ابرهه باوی بود اهوی از پیش اسپ
 پادشاه برجست پادشاه تیری چند بینداخت
 تا بر آهو زند ابرهه در عقب پادشاه بود
 اسپ را برانگیخت و تیری پهن بیکام در
 بینداخت تا بر آهو زند از قضا آن تیر بر
 بناکوش پادشاه رسید و یک کوش پادشاه

باب پنجم در داستان شاه چین و سرگذشت
او و ابرهه که غلام او بود

روز دیگر وزیر پنجم پیش پادشاه در آمد
و گفت میترسم که مفسدان در ولایت ایمن
کردند که این پادشاه حلیم است هر کناهی
که خواهیم کرد ازین سخت تر نبود که بختیا
کرد که پادشاه او را بر جای خود دید و این
کناه سهل گرفت و هر کناه که ما کنیم آن
نیز سهل گیرد پیش از آنکه مردم دلیر گردند
پادشاه این دزد پچه را سیاست فرمایند که
عین مصلحت است و تفاوت مملکت باشد
پادشاه بفرمود تا بختیار را بیاوردند جلال
بیامد بختیار گفت زندگانی پادشاه عالم
دراز باد که اگر چند روز پادشاه صبر فرماید
و بدین دروغ که بر من نهاده اند عقوبت
نفرمایند و در کشتن من تعجیل نکنند باشد
که پادشاه را از آن عفو کردن شاد بیا روی
نماید چنانکه پادشاه یمن روی نهوده بکناهی

وي برده بود بياوردند آنکاه گفت بدانيد
 که اين دزد فرزندان بزور ستانده بود و اين
 هر دو فرزندان منند و ان يک ديگر دزد بيست
 که زن مرا دزدیده است و به ستم برده اکنون
 اين زن من است که خدا يتعالي اورا با دو
 فرزند مرا بهمن باز رسانيد آنکاه فرمود تا آن
 دزدانرا بر دار کنند بعد از آن ابو صابر در
 پادشاهي زندگاني ميکرد و بعد از مدتي
 ابو صابر از دنيا برفت و فرزندان وي پادشاهي
 ميکردند و آن ملک در خانه ايشان ماند
 بسبب صبر کردن ابو صابر آنکاه بختيار گفت
 اگر پادشاه بکشتن من تعجيل نفرمايند
 عاقبت که ميدانم بيکناهي معلوم شود و اين
 صبر استراحت پادشاه کرد و پس پادشاه فرمود
 تا بختيار را بزنندان بردند که روز بيگاه شدم
 بود

بفرمود تا هر دو پسر نام خود بگفتند و ایشانرا
 بسرای حرم فرستادند و آن دزدان را بزنند
 فرستادند و مال بازرگان در خزانه باز داد
 بعد از چند روز دیگر دو کس بدرگاه وي
 آمدند و بار خواستند ابو صابر برایشان بار
 داد چون در آمدند یکی دزد بود یکی
 زن ابو صابر که دزد برده بود ولیکن ابو صابر
 زنهاي شناخت چرا که بسته بود القصة آن
 مرد گفت زندگاني پادشاه دراز باد که
 چندگاه باشد که اين زن در حکم من است
 و اين زمان مارا طاعت نمیکنند ابو صابر گفت
 اي زن چرا شوهر را طاعت نمیکني گفت
 زندگاني پادشاه دراز باد اين مرد شوهر من
 نيست مرا شوهری بود ابو صابر نام هر دو براه
 ميرفتيم ابو صابر بدهي در آمد تا طعامي
 بياورد اين مرد بيامد و مرا به ستم ببرد و
 با وي بحرام در مانده ام و من نمي توانم
 شوهر حرام را طاعت کردن ابو صابر بفرمود تا
 زنها بسرای حرم آوردند و منادي فرمودند تا
 جمله خاص و عام شهر حاضر گشتند ابو صابر
 همه را بار داد و بفرمود تا آن دزد که پسران

و فرزند مسلمانیم این مرد مارا دزدیده
 است و آن زمان مارا فروخت ما از بیم وي
 نمي توانستيم گفتن اکنون پادشاه بفرماید که
 مال بمن باز دهد و غلامان را خود بگرد ابو
 صابر از آن مرد سوال کرد که تو چه میکوي
 گفت او غلامان را نیکو نمیدارد و سبب این
 ایشان چنین میکويد تا من ایشانرا باز ستانم
 که من ایشانرا نیکو نگاه میداشتم و هرگز کار
 سخت ایشانرا نفرمودم ابو صابر گفت غلامانرا
 بیاورند تا من ایشانرا سوال کنم تا اینها چه
 گویند بازرگان برفت و آن هر دو پسر را بیاورد
 ابو صابر فرزندان را دید و ضبر میکرد و پسران
 او نمي شناختند ابو صابر گفت اي فرزندان
 چرا میکويند که ما آزادیم آن هر دو کریان
 شدند و گفتند مارا پدري و مادر بود وقتی
 براه رفتیم این مرد ک دزد مارا از پدر و مادر
 بزور ستاند و بجانب کاه خویش هر دو مارا
 گفت که در هیچ جا نکويند که ما آزادیم ما
 از بیم وي نمي توانستم گفتن تا این زمان
 که مارا بفروخت پیش ازین مارا طاقت نماند
 اکنون راست گفتیم ابو صابر را کریستن آمده

چنانکه مردمانرا خوش آمد و او را از بند بیرون آوردند و بکرما به بردند و دستی جامه پادشاهانه دروي پوشانیدند و بسرای پادشاهی بردند و در چار بالش پادشاهی بنشانند و جمله بشهر آمدند و به پادشاهی وي مبارکباد کردند بعد از آن هر روز بخدمت وي مي آمدند ابوصابر پادشاهی چنان میکرد که هم مردمان از وي شاکر بودند و شب و روز دعای وي میکردند و جمله مطیع و فرمانبرداري وي میکردند و مفسدان از آن شهر آواره شدند و آواز عدل وي در جهان گسترده شد و خلق روي بدرگاه وي آوردند قصارا روزي دو مرد بدرگاه وي مي آمدند و بارخواستند ابو صابر بغرمود تا ایشانرا در آوردند چون پيش در آمدند يکي بازرگان و ديگر دزد بود که فرزندان وي برده بود ابوصابر دزدرا بشناخت وليکن هيچ نگفت تا به بيند که ایشان چه ميگويد آن بازرگان گفت زندگانی پادشاه دراز باد اين مرد دو غلام بهن فروخته است بعد ز چند گاه اين غلامان ميگويند که آزاديم

صابر را طاقت نهند از غایت بیطاقتی از پایه
 نردبان بیفتاد و دست و پای بشکست پادشاه
 بفرمود تا او را بیاورند و گفت تو مرا افسوس
 میداری و خود را از نردبان افکندی که مرا
 طاقت این کار نیست و آن مرد دیگر را
 میکویی که صبر کن خدا ایتعالی صابرانرا دوست
 میدارد اکنون ترا پنجاه چوب بزنم و بزدان
 فرستم و بند و زنجیر کنم بفرمود تا او را بزدان
 بردند و بند کردند ابو صابر در زندان سر
 بزنانوی صبر نهاد و توکل بر خدا کرد تا
 چند گاه گذشت از قضا شبی آن پادشاه را
 درد قولنج گرفت در آن درد ببرد او را هیچ
 فرزند نبود و آن شهر بی پادشاه ماند
 مردمان آن شهر و بزرگان جمع گشتند
 تا کسی را پادشاه کنند اتفاقا کردند که
 بزدان رویم و از اهل زندانیان سه سوال
 کنیم هر که جواب بصواب گوید پادشاهی
 بوی دهیم پس جمله بزدان آمدند و آن
 سخن از هر که سوال کردند هیچ کس جواب
 نگفت تا رسیدند بنزدیک ابو صابر و از وی
 سوال کردند ابو صابر جوابها بصواب باز داد

مردی ظالم و خدا ناترس بود و بد آن وقت
 کوشکی بنا کرده بود و کدای که در شهری
 رفت او را می بردند و کار سخت میفرمودند
 و شب و روز نگاه میداشتند و نان سیه
 نمیدادند و چون ابو صابر بد آن شهر در آمد
 در حال ویرا بگرفتند و بد آن کوشک بردند
 و بار کردند بر کردن او نهادند و میفرمودند
 و تا نردبان که هشتاد پایه داشت بالا برد ابو
 صابر بر خود اندیشه کرد که جز صبر کردن
 چاره نیست اتفاقا آن روز پادشاه بر کوشه
 نشسته بود و نظاره میکرد در آن میان که
 ابو صابر بار خود می آورد از مردی سوال
 کرد که این مردمان را چه وقت دستورین
 میدهند آنهر گفت که سه ماه باشد تا این
 کار سخت میکنم و آرزو زن و فرزند خود
 کرده ام و از ایشان هیچ خبر نمیدانم این
 کاشکی که مرا یک شب دستوری دهند تا
 من ایشانرا به بینم ابو صابر گفت صبر کن که
 خدای عز و جل صابران را دوست دارد و
 زود باشد که ترا زین ظالم خلاصی دهد
 پادشاه گفتار ایشان بشنود ساعتی شد ابو

و ایشانرا هیچ خوردنی نبانده بود و از
 کرسنکی بیطاقت کشته بودند تا روزی وقت
 پیشین بدهی رسیدند ابو صابر زن را بیرون
 دیه بنشانند و خود اندرون رفت تا چیزی
 از خوردنی پیدا کند و نزد زن آورد چون
 ابو صابر بر در دیه زنی نشانده خود در دیه
 رفته بعد از زمانی دزدی ناگاه از کناره
 شهر بیرون آمد تا نزدیک آن زن با جبال
 دید در کرما نشسته بود دانست که این زن
 غریب است بانک بروی زد و رختهای او
 برداشت و زنی گفت ترا خواهم بزن زن کریان
 شد و انکشت خود کزید و از حیرت خون چکان
 کشت و بر خاک نوشت که مرا دزد برد
 زمانی شد ابو صابر از دیه باز آمد زنی ندید
 و آن نوشته بخواند دانست که چه افتاده
 است زمانی بگریست و گفت ای بار خدایا
 بر آن عورت ضعیفه رحمت کن و او را صبری
 ده که من مردم بعون خدای تعالی صبوری
 کنیم او را دست گیر باش تا او نیز صبوری
 کند اما ابو صابر از آنجا روان شد عاجزو
 پریشان وار میرفت تا بدر شهر رسید که پادشاه

احوال خود نگفتید تا من شما را غارت
 نغرمود می پایش از آنکه این شیر در آنجا
 قرار نگرفته بود شما با من خبر نکردید تا من
 غارت نغرمود می شما را از جهت شیر خلاص
 کردم می ایشان گفتند که درین دیه مرد به
 است که بزرگ ما است و هر کاری که دست
 می دهد با وی میکویم او تدبیر میکند روز
 چند این معنی با وی گفتیم با ما یکی نشد
 و روا نداشت که ما بخدمت پادشاه آییم و
 پادشاه ازین سخن خشناک شد و فرمود
 که آن مرد ازین دیه بیرون کنند آن مردمان
 فرمان بجا آوردند ابو صابر را از دیه بیرون
 کردند پادشاه غلامان را فرستاد تا آن شیر را
 بکشند ابو صابر با دو فرزند روی براه نهاد و
 بی نوشته میرفتند ناگاه دزدان چند با ایشان
 رسیدند و چیزی ندیدند گفتند که این
 کودکان از ایشان بگیریم و هر دورا بفروشیم
 القصه آن دو فرزندان را بردند و زن فریاد
 بسیار میکرد و ابو صابر گفت صبر کن که بصبر
 فراخی پدید آید و چراغی برافروزد ابو صابر
 و زن هر دو کرسنه و تشنه شب و روز میرفتند

که شها مي دانيد که کار من جز صبر کردن
 چاره نخواهد بود برويد و اين سخن با من
 نگويد آن مردمان نوميد باز گشتند و هم در
 آن ديه بودند تا وقتي پادشاه آن ولايت به
 آن طرف بشکار آمده بود مردمان ديه بيرون
 آمدند و فریاد کردند که ما مردمانيم خراج
 گذار دعا کوي پادشاه وقتي عامل پادشاه
 بدین ديه آمد بر ما حکمهاي فاسد کرد و بر
 درويشان رحم نمیکرد تا جمعتي از مفسدان
 آن عامل را بگشتند و بکریختند و آن خبر
 بسبع پادشاه رسيد پادشاه بفرمود تا آن
 ديه را غارت کنند و ما که بيکناه بوديم رها
 کردند بعد از آن در رنج و بلا مي بوديم و
 اندک اندک کشت مي کرديم و اين زمان
 سه سال است که شيري در نواحي اين ديه
 مقام کرده است و بسي فرزندان و ستوران را
 هلاک کرده است ما از بیم آن شير از خانه
 بيرون نمي توانستيم آمدن و کرسنه و برهنه
 مانده ايم اين بگفتند و بزراري زار بگریستند
 پادشاه را براي نشان رحم آمد و گفت چون انوقت
 که عامل کشته شد پيش من نيامديد و

آمدند و گفتند می باید که با ما بیایی تا
پیش پادشاه رویم و این حال باز نهیم باشد
که بر درویشی ما بخشاید و بر ما رحم کند
و ازین خیانت در گذرد ابو صابر گفت که
من شربت صبر نوشیده‌ام و بدین کارها با
شاهبهداستان نخواهم بودن و چون ایشان
از رفتن ابو صابر ناامید گشتند هیچ کس بر
آن رغبت نکردند تا خبر کشتن آن عامل
بسمع پادشاه رسید غلامانرا فرستاد تا آن
مردمانرا بیاوردند و آنچه داشتند جمله از
ایشان بگرفتند و این بیچاره و حیران بهاندند
و آن همه مردمان در محنت می بودند از
قصا بعد دو سال شبیری در نواحی دیه خانه
کرد و چندین فرزندان و ستوران ایشانرا
هلاک کرد و آن مردمان از بیم آن شیراز
خانها بیرون نمی توانستند آمد و از کشت
و زراعت باز مانده بودند و زنان و فرزندان
ایشان سر بسته و برهنه بهاندند و بنزدیک ابو
صابر آمدند و گفتند که می باید که با ما
یار شوی تا از دیهات مردمان جمع کنیم که
مارا پیش ازین طاقت نماند ابو صابر گفت

و از محبت بیرون شد اگر پادشاه بفرماید
 چنانکه بنده بی صبری بهزاد را در بیان
 آورده و صبر ابوصابر را بخدمت پادشاه معلوم
 نمایم که بر ضحیر پادشاه روشن کرد در به صبر
 کردن بسیار دولت بهر دم می رسد پادشاه
 گفت ابوصابر که بوده است و چه صبر کرده
 او را چون دولت و پادشاهی روی نهوده
 بکوتا بر من روشن شود بختیار گفت که عہر
 پادشاه جهان بدولت دراز باد چنین آورده
 اند که مردی بودست در دیهی نام وی ابو
 صابر بود مردی صاحب عیال بود است و
 درویش حال ولیکن صبرا پیشه خود ساخته
 بود و دل را بدان خرسند کرده و مردمان
 آن دیه کوش بسخن وی نهاده بودند و
 آنچه وی مصلحت دادی قوم دیه بران کار
 کردند اتفاقا وقتی عامل ایشان بدیه آمد
 و بطلب خرج و بر در درویشان ظلم کردی
 و خلق از وی رنجہ بودند چنانکه بیطاقت
 شدند جماعتی از جوانان آن دیه جمع
 گشتند و آن عامل را بکشتند و بکریختند
 جماعتی که بیکنه بودند نزدیک ابوصابر

باب چهارم در داستان ابو صابر که صبر کرد
و پادشاه شد

روز دیگری وزیر چهارم پیش پادشاه در آمد
و گفت بقای پادشاه در از باد پادشاهان همه
چیزها را ستوده اند و حکم ستوده تر که سبب
آسایش عام است اما چون حلم بختیار از
حد گذشت سبب بدنامی ملک و ملک بوده
چنانکه غسل شفا است اما چون بسیار
خوردن حرارت زیاده سا کردن است اکنون
پادشاه در کار بختیار چندان حلی نهوده اند
که می ترسم اگر یک روز دیگر برآمد ملک
و ملت بر ما بدنام گردد پادشاه بفرمود تا
بختیار را بیاورند جلال بیامد و تیغ بر کشید
بختیار گفت زندگانی پادشاه زیاده باد
باید که پادشاه تعجیل فرمایند و شتابی
در کشتن من نکنند که شتابی را عاقبت
جز پشیمانی نباشد و از بی صبری مرد از
دولت بنفتد و هر که صبر کرد بدولت رسید

تا بهزاد را بحلب بردند که کار نمی آید و
 مارا داماد کور نمی باید چون بهزاد به حلب
 رسید مادر و پدر و اهل شهر و بسیار
 بگریستند و هیچ سودی نداشت و چون شاه
 حلب بعد از چند گاه از دنیا برفت مردمان
 آن شهر بیگانه آوردند و به پادشاهی
 نشانند و گفتند که مارا پادشاه کور نمی
 باید بهزاد باقی عمر از بی صبری در محنت
 ورنج بماند انگاه بختیار گفت اگر بهزاد تا
 شب صبر کردی نکارین را بنزد وی آوردندی
 و بیصبری نکردی و بر آن سوراخ نگاه نکردی
 چشم خود بر باد ندادی و ملک از دست
 وی نرفتی و چندین رنج و مشقت بوی
 نرسیدی اکنون پادشاه مرا بنزدان فرستد و از
 باز داشتن من هیچ ندامت نخورد باشد
 که اکنون خدای تعالی بیگناهی مرا بر
 پادشاه معلوم گرداند بعد از آن چون بختیار
 کشته شود پشمانی خوردن سودی ندارد
 پادشاه بغرمود تا بختیار را بنزدان برند که
 روز بیگاه شده بود

جمع گشتند تا بهزاد را میزبانی کنند پس دختر را بباغ بردند و وزمه خانه بنشانند و آرایش کردند تا شب را پیش بهزاد آورد و بهزاد در مجلس شراب نشسته بود و تعجیل میکرد که زودتر دختر را به بیند برخاست و از بی صبری از انخانه بیرون آمد تا بنزد آن خانه رسید که یک طرف او سوراخ بود چشم از آن سوراخ برای دیدن دختر نهاد که تا بیند ناگاه چشم دختر بد آن سوراخ افتاد کسی را دید که مینکرست بپنداشت که بیکانه است خادمان را بغرمود تا دو شاخه اهنین کرم کرده بر چشمهای بنهادند بهزاد نعره نزد و از پا در افتاد و دیدهای وی بجوشید مردمان نعره بشنودند و بیرون دویدند بهزاد را دیدند که چشمهای بیرون افتاده و کور شده در خاک میغلطید و یک بار فریاد بر آوردند و مردمان موکندن گرفتند و آن دعوت تهاجم بدل شد بهاتم خیز بنزدیک قیصر بردند قیصر گفت چه توان کرد این کودک بی صبر بود و از بی صبری چشمهای خود بپا داده گناه وی بوده است بغرمود

کرد و گفت بنده زاده از بندگان شاه حاجتی
 دارد و بر در استاده است و آن شاه زاده
 حلب است و آن سی لک که مانده بود مهر
 کرده پیش قیصر آورده است قیصر قبول کرد
 بهزاد را طلب کرد بهزاد در آمد و شرط خدمت
 بجا آورد قیصر را بغایت خوش آمد و او را در
 کنار گرفت و از زحمت راه او را پرسید و در
 پهلوی خوش بنشانند و از هر نوع سخن از
 وی پرسید بهزاد جواب داد قیصر گفت ای
 فرزند چه مراد داری بگو ما در تهمی آن
 بکوشم و بزودی بدان مراد رسانم بهزاد گفت
 مراد من در همه جهان آنست که دختر خود
 بزنی بدهی قیصر فرمود که ده روز صبر کن
 گفت نتوانم گفت پنج روز صبر کن گفت
 نتوانم گفت سه روز صبر کن تا زنان کار خود
 راست کنند گفت نتوانم قیصر گفت باری
 امروز صبر کن تا فردا دختر ترا بدهم بهزاد
 گفت چون قیصر چنین بیفرماید مرا پیش از
 این صبر کردن نفرماید قیصر عاجز گشت و
 گفت روا باشد بفرمود تا دختر را به بوستان
 برند و امیرزادگان و مهترزادگان پیش وی

بخانه خود برد و در جایی پنهان کرد تا
 سه روز برآمد انگاه پیش بهزاد آمد چون
 بازرگان بهزاد را دید متحیر بهاند که فر
 پادشاهی در پیشانی وی پیدا بود گفت ای
 جوان این چه کار بد است که درین زمان
 بتو درس گرفته بهزاد کریان شد و هیچ نگفت
 بازرگان گفت اگر راست میگوید بجانب آزاد
 کنم و اگر نکویی قیصر روم بگویم تا بردارت
 کند بهزاد چاره دیگر ندید و احوال خود
 چنانکه بود پیش بازرگان بگفت بازرگان
 بروی رحم آمد و گفت غم مخور که من سی
 لک دینار بدهم و ترا پیش قیصر بگذارم و
 در آن کوشم که دختر قیصر از بهر تو بستانم
 و بشرط آنکه چون بهلک و پادشاهی برسی
 مال من باز دهی بهزاد باوی عهد کرد
 بازرگان بند از وی برداشت و روز دیگر
 دستی جامه پادشاهانه در وی پوشانید و آن
 غلامانرا نیز جامه های خوب بداد و زر و سیم
 سی لک دینار مهر کرد بهزاد بر گرفت و
 بسرای قیصر آمد چون باریافت بهزاد را بیرون
 نشاند و خود اندرون رفت قیصر را خدمت

که داده اند فراموش کنند و بیاسانید گفت
 نکنم گفت شش ماه صبر کن گفت نمیتوانم
 باری سه ماه صبر کن بهزاد گفت سه روز صبر
 نکنم پادشاه را خشم گرفت گفت من چاره
 نتوانم کرد هر جا که میخواهی برو بهزاد از
 پیش پدر رفت و دستي سلاح بر خود راست
 کرد و دو غلام که بر ایشان اعتماد بود سلاح
 پوشانید و هر سه روی براه نهادند تا جایی بر
 کاروان افتند و این مال حاصل کنند اتفاقاً
 روزی وقت نماز پیشین بسر راهی رسیدند
 کاروانی عظیم دیدند که فرود آمده بود
 مقدار صد شتر زیر بار قیبتی و بجانب روم
 میرفتند و مهتر این کاروان مردی بود که
 نعت بیقیاس داشت و غلامان شجاع و نزدیک
 قیصر روم حرمتی داشت و هیچ دزدی کردی
 او نمیگشت چون بهزاد آن کاروان بدید
 هر سه نعره زدند و خویشتن را در میان کاروان
 دست گیر کردند و بندها کران بردست و پا
 نهادند و پیش مهتر آوردند پس مهتر
 کاروان بفرمود تا ایشانرا بر اشتران افکنند و
 با خود بروم آورند و آن بازارکان بهزادرا

زحمت حاصل کردند هفتاد لک دینار تمام
 شد بهزاد گفت که این مال را به قیصر روم
 بغرشت پادشاه نامها نوشت و رسولان بروم
 فرستاد و گفت که باقی در عقب فرستاده
 خواهد شد چون رسولان بروم رسیدند پیش
 قیصر نامها نهادند و تحفها و پیمان عرضه
 کردند قیصر ایشانرا اکرام کرد و اعزاز فرمود
 دهد بها قبول کرد و ایشانرا بخوشدلی تمام
 باز کردانید چون رسولان باز آمدند و
 ماجرای آن تلخیص کردند القصه آن قبول
 کردند بهزاد شاد گشت پدر را گفت باید که
 زودتر سی لک دینار را پیدا کنی تا بروم و
 داماد شوم پدر گفت صبر کن که تا حاصل
 شود بهزاد گفت بر ولایت بغرقه کن یا از
 بازارکان وام بستان تا این برابر گردد پادشاه
 گفت پیش ازین از من هیچ کناهی صادر
 نشده است و این زمان مرا درویش
 کردی و میخواستی که این خراب شود و ملک
 از دست من برود بهزاد گفت تو ملک خود
 نگاه دار من میروم پادشاهرا دل نمیداد که
 وی برود گفت یک سال صبر کن تا مردمان

که دختر مرا دست بهمان صد لک است هر که
صد لک دینار دهد دختر بوی دهم این
بگفت و بر خاست رسولان باز گشتند و این
سخن بسبع پادشاه رسانیدند پادشاه بهزاد را
گفت که من نگفتم که قیصر قبول نمیکنند و
تو سخن مرا باور نداشتی بهزاد گفت قیصر
قبول کرده است اما صد لک دینار میخواهد
زرباید فرستاد وی دختر فرستد پادشاه گفت
من این قدر مال ندارم که بدهم گفت جبهله
خزینة جمع کن پادشاه آنچه داشت جمع
کرد سی لک دینار شد بهزاد گفت غلامان و
کنیزکان و ملک و اسباب بفروش پادشاه همه
بفروخت بیست لک جمع شد بهزاد گفت بر
ولایت تفرقه کن و ثنبه از ایشان بستان
پادشاه گفت من هرگز خویشان را ندانم و
نکنم که این شهر خورده است و مردمان طاقت
نیارند و جبهله میگیرند و اواره شدند بهزاد
گفت بعضی ازین مال بولایت تفرقه کن
بعد از آن غم آن دیگر نخوریم پادشاه عاجز
گشت بفرمود تا بیست لک دینار در ولایت
بخش کردند بهزاد گفت تا آن مال را بزور

بهر من بخواهی وزیر بیامد با پادشاه بگفت
 پادشاه غمکین شد و گفت بهزاد را بگو که مرا
 رسول فرستادن دریغ نمی آید اما وی
 پادشاه روم است من پادشاه حلب ام او با ما
 رغبت نکند دیگر آنکه و بر کیش دیگر و ما بر
 کیش دیگران خود راست نیاید وزیر بیامد
 و با بهزاد همچنان بگفت بهزاد چون دید که
 پادشاه رغبت نمیکنند در خواستن دختر
 وزیر را گفت اگر پادشاه این دختر را از بهر من
 نخواهند اینولایت رها کنم و بروم وزیر گفت
 که میروم و پیش پادشاه همچنان بگویم بعد
 از آن وزیر رفت و پیش پادشاه بهوجب گفته
 بهزاد بباور بگفت و شاه پسر را دوست میداشت
 و هیچ چاره ندید رسولان در پیش پادشاه
 روم فرستاد و چون رسولان بروم رسیدند
 خبر به قیصر رسید شاه قیصر ایشانرا فرود آورد
 و خدمت لایق ایشان بکرد روز دیگر بار داد
 چون رسولان پیش قیصر درآمدند و پیغام
 شاه حلب رسانیدند قیصر گفت مگر ملک
 قیصر در چشم شما نمی آید و اندک و
 مختصر می نباید که شما این سخن میگویید

شهر کوشکی در آمدند و گفتند دختر قیصر
 روم بود و نام او نکارین بر کناره شهر کوشکی
 دارد و چند کاهی به تهاشا رود بدان
 کوشکی چون آن ندیم سخن تها گفت بعد
 از آن بهزاد بر خاست و بخانه وزیر آمد و
 گفت باید که این ساعت بروی و پدر مرا
 بکوی که بهزاد میگوید که تو چشم از من
 برداشته و هیچ غم من نمیخوری و در جهان
 هیچ مخلوق نیست که مرا جفتی نباشد اگر
 ترا غم من بودی مرا نیز جفتی بدادی وزیر
 گفت فرمان بردارم بر خاست و بسرای پادشاه
 رفت و بارخواست و آنچه که بهزاد گفته بود
 پیش پادشاه گفت شاه گفت که بهزاد عاشق
 شده است گفت ویرا بکوی که مرا این غم
 پیش است اما توفق میگردم تا هر چند کس
 برای تو پیدا کنم اگر ترا بر کسی رغبت
 باشد بگو تا بدان قیام نمایم فرستادگی کنم
 و آن مراد تو در کنار تو نهم وزیر بیامد و با
 بهزاد آنچه پدر گفته بگفت بهزاد گفت برو
 پدر را بگو که قیصر روم دختری دارد نکارین
 نام باید که رسولان بفرستی و آن دختر از

و جملهٔ بارها بردند من بیچاره بهاندم
و رو براه نهادم و میرفتم تا شب بهیچ ابادانی
نرسیدم چون شب درآمد بنزدیک راه درختی
بزرگ دیدم در پس آن درخت پنهان شدم
ساعتی شد روشنایی دیدم که جوق جوق
می آمدند و نشاط کنان و می گذشتند
و از پی ایشان دیگر می آمدند و طبقها در
دست گرفته بودند و بویهای خوش می
سوختند چنانکه همه بیابان بوی خوش گرفت
چون ایشان برفتند عماري بیدار شد و دامنه‌های
عماري برانداخته بودند و کنیزکان شمعها
عنبرین در پیش عماري می بردند و دختری
دیدم که در عماري نشسته بود چون صد هزار
نکار چنانکه نور رخسارش شمعها را غلبه می
کرد و چشم من خیر میشد از جمال آن
دختر چون آن ندیم صفت دختر کرد بهزاد
از نادیده بر آن دختر عاشق شد و بی آرام
گشت القصه آن ندیم گفت آن شب من
هیچ جا نکر فتم روز دیگر بشهر روم که دار
الملك قیصر است رسیدم از یکی پرسیدم که
این دختر از آن که بود که امشب در بن

نباید کرد که عقابت بی صبری بجز محنت
 ورنج نبود چنانکه پسر پادشاه حلب را پیش
 آمد که از بی صبری ملک از وی برفت و
 بیچاره ناچیز شد و دشمنان بر او رسیدند
 پادشاه گفت پسر شاه حلب که بوده است و
 چه بیصبری کرده بود بگو بختیار زمین
 خدمت بوسید و گفت که شاه حلب پادشاهی
 بود عادل و غریب دوست و هرگز به کسی
 ستم نکردی و ظلم روا نداشتی و از کسی
 چیزی نه ستانیدی و آن پادشاه پسری داشت
 بهزاد نام با آداب و فرهنگ و با شجاعت تمام
 و او بی صبری عظیم بود چنانچه هر چه
 بخواستی در حال و ساعتی بایستی که تمام
 شود اگر چه او را در آن حال بلای زبانی
 بودی البته صبر نکردی وقتی ان بهزاد
 باجماعی از ندیمان نشسته بود از یکی
 سرگذشت در خواست کرد آن ندیم گفت
 که من پیش از دو سال مال بسیار داشتم
 چند خوراری بار خریدم و قصد سفر کردم
 اشتران چند خریدم و در زیر بار آوردم چون
 نزدیک ولایت رسیدم دزدان بهان رسیدند

باب سیم در داستان شاه حلب و کیفیت او

روز دیگر وزیر سیم پیش پادشاه در آمد و
پادشاه را دعا و ثنا کرد و گفت که من میترسم
مبادا این حکایت بختیار در اطراف جهان
شایع کرد و بسع پادشاهان رسد نکوهش
کنند و به بدنامی منسوب گردند پیش از
آنکه خبر بختیار در افواه خلق افتد بحکم
سیاست کشتن وی واجب است پادشاه فرمود
تا بختیار را از زندان بیاورند جلاد بیامد و
خواست که چشم بختیار ببرند و بختیار امان
خواست و پادشاه را دعا کرد و گفت که در
زندان نهادن حکمت است تا هر کسی که
کناهی کند پادشاهان او را بزدان فرستند
تا اگر بیکناهی بوده باشد هر آینه بعد از
مدتی بیکناهی او معلوم شود عقابت از
سیاست رستگار صبری باید و اگر کناه کار بر آید
مستوجب عقوبت کرد و پس پادشاه بی صبری

بیرون کردند بعد از آن پادشاه بر خاست
تا به نزد یک دختر آمد و او را به بیند چون
بد آن خانه رسید کسی را ندید و خاک بروی
فرشهای دختر نشسته بود دید پادشاه پرسید
که دختر کجا است گفتند مدتی شد که
دختر در فلان باغ رفته است پادشاه بخزینه
رفت و نشان سوراخ موش دید دانست که
وزیر قصد هلاک ایشان کرده است و بازرگان
بیکنه بوده است پادشاه از آن پشیمان شد
و آن وزیر را سیاست فرمود و بر بازرگان بسیار
میگریست ولیکن از پشیمانی سودی نداشت
آنکه بختیار گفت اگر پادشاه تأمل کردی و
آنحال را نیکوتر پرسیدی چنین پشیمانی
بخوردی اکنون پادشاه بکشتن من تعجیل
نفرمایی باشد که بیکناهی من پادشاه را
معلوم شود چون بختیار این حکایت تمام کرد
پادشاه را خوش آمد و فرمود که بختیار را
بزدان برند که روز بیکاه شد

روزي بازرگان در خزينه نشسته بود در
 پهلوي خزينه تا بخانه بود که دختر پادشاه
 در آنجا بود و رسم ايشان چنان بود که
 شش ماه یک بار بيامدي دختر را بديدي
 قصارا موشي ميان نه خانه سوراخ کرده بود
 یک ماه بود که دختر پادشاه بتمشاهي باغ
 رفته بود درين روز که بازرگان ميخ بديوار
 ميزد سبب مصلحتي اتفاقا انجا موش سوراخ
 کرده بود فرو رفت و خشتي در افتاد و سوي
 نه خانه ره شد بازرگان حال بدست کل تر
 کرد و آن سوراخ را استوار ميکرد وزير ديد
 که خازن دست در کل کرده است و سوراخ
 استوار ميکند وزير پيش پادشاه رفت و گفت
 که اين بازرگانرا ديدم که از طرف نه خانه
 دختر سوراخ کرده بود و سخن ميکرد چون
 مرا بديد از خجالت آن سوراخ را استوار کردن
 گرفت پادشاه را عجب آمد بر خاست و بخزينه
 آمد بازرگانرا ديد دست در کل است دانست
 که وزير راست ميگويد پادشاه بخانه باز آمد
 و غلامانرا فرمود تا بيامدند و هر دو چشم
 بازرگانرا بر آوردند و بازرگانرا از در سري

و آن پنج غواص دیگر کواهی دادند بعد از
آن پادشاه بفرمود تا بازرگانرا از زندان
بیرون آورند و بندهای وی بر گرفتند و
جواهر فروش را حاضر کردند چون جواهر فروش
بسرای پادشاه در آمد بدانست و لرزه بر
هفت اندام وی افتاد چون پادشاه سوال
کرد که چرا در حق این غریب بیچاره ستم
کردی جواهر فروش خاموش شد پادشاه دانست
که جواهر فروش ظلم کرده است در حال
فرمود که ویرا سیاست کنند منادی در
شهر بردند که هر که با غریبان ستم کند سزای
وی این باشد و حکم کرد تا خانمان درخت
درخت جواهر فروش را ببازرگان دادند و گفت
این مرد نیک و بد جهان بسیار دیده است و
شایسته خدمت پادشاه باشد پس پادشاه
فرمود تا بازرگانرا بکرما به بردند و دستی
جامه قیبتی بوی پوشانیدند و خزینه داری
بوی دادند بازرگان بخزینه داری مشغول
بود پادشاه را وزیري بود او بازرگان حسد و
کینه میبرد و بروی چیزی تهمت می بست
تا به بد بوی سخن گوید اتفاقا چنان بود که

و بعد از مدتی غواضان که بازرگان را مروارید داده بودند بشهر درآمدند و با همدیگر گفتند که بیایند تا به زندان رویم و از ایشان عبرت گیریم هر شش غواص بدر زندان آمدند بزندانیان درمی چند داده اند تا در زندان بکشادند و ایشان در آمدند و بهر سونگه کردند تا در گوشه بازرگان را دیدند در بند زنجیر کشیده متحیر بهاندند و نزدیک وی آمدند و احوال از وی پرسیدند بازرگان قصه جواهر فروش بایشان بگفت ایشانرا از آن حال آتشی بسر آمد بازرگان را گفتند غم مخورید که ما این زمان ترا از بند خلاص خواهیم کرد و از اینجا بیرون آمدند بسرای پادشاه رفتند بار خواستند و آن بزرگ تر غواضان پادشاه را نیک گستاخ بود پادشاه ایشانرا باد دار و چون در آمد مهتر ایشان بزانو در آمد پادشاهرا دعا کرد بعد از آن احوال بازرگان بگفت که این مرد بازرگان مرواریدها که داشت ما بوی داده بودیم و این جمله حق است و آن جواهر فروش بروی ظلم کرده است

مرواریدها را بدید چشم وی خیره گشت
 چرا که هرگز مروارید چنان دیده بود در
 جامه و لباس بازرگان نگاه کرد مردی دید از
 و جامه‌های چرکین پوشیده گفت در حال
 کربیان بازرگان گرفت و فریاد برآورد که مال
 من بازده و نعمت من چه کردی بمن باز
 ده فریاد و فغان میان ایشان برخاست القصه
 هر دو بدر پادشاه رفتند و جوهری در آن
 شهر چنان بود که همه مردمان شهر بوی
 عتبان کردند و او را راست گو بیندانستندی
 پادشاه سوال کرد بازرگان گفت من ازین
 خبر ندارم که شما میکویند جواهر فروش فریاد
 برآورد و گفت وقتی که خانه مرا سوراخ
 کرده و صندوق با زر و جواهر بسیار حقه با
 مرواریدهای قیمتی دزدیدند اکنون از
 انجمله مرواریدهای که در آن حقه بود سه
 دانه مروارید بدست این مرد یافتم پادشاه
 بغرمود که مال بازده در زمان بازرگان را
 بندهای کران دردست و پای وی نهادند و
 به زندان فرستادند بازرگان فلک زده در
 زندان بهاند و با انواع رنج و بلا گرفتار شد

مروارید در دهان پنهان کنم و سه دانه دیگر
 در جامه خود بگذارم تا اگر مرا بجویند سه
 دانه مروارید که در دهان دارم نیابند پس
 سه دانه مروارید در دهن گرفته و هرگز ایشان
 کمان نبردند که وی چیز دارد از سبب آنکه
 نان ایشان میخورد القصه چون قدری راه
 بیرفتند بازرگان خواست که سخن گوید
 ناکهان مروارید از دهان وی بیرون افتاد
 دزدان چون آنرا بدیدند و از زمین بر
 گرفتند و بازرگانرا بشکنجه گرفتند که آنچه
 در دهان داشتی پیدا شد و هرچه در جامه
 داری بیرون آر بازرگان از سختی شکنجه
 بی هوش گشت دزدان او را رها کردند و
 برفتند چون ساعتی شد بازرگان بهوش باز
 آمد سه دانه مروارید را با خود دید شان
 شد و اندک قوت گرفت برخاست و روان
 گشت شبانکه بشهری رسید و آن شب آنجا
 بخفت و گفت فردا این مرواریدها را بفروسیم و
 خود راه استعدادات روز دیگر مرواریدها را
 به بازار پیش جوهری برد امین برد پس
 مرواریدها را بروی عرض کرد چون جوهری

اکنون بروم و آن غله‌ها بیاورم و در انبار جمع
 کردایم دهقان دو کس را فرمود تا برابر
 بازارگان بروند و غله‌را بیارند چون بدان
 جایگاه رسیدند یک دانه غله ندیدند متحیر
 گشتند و انکشت بدن‌دان گرفتند و آن خبر
 بنزدیک دهقان رسید دهقانرا ناخوش آمد
 بفرمود تا بازارگانرا از دیه بیرون کردند
 و آنچه داده بود بازستاندند بازارگان متحیر
 و بیچاره‌وار روی براه نهاد تا بکناره دریا
 رسید شش تن از غواصان او را بشناختند و
 احوال وی پرسیدند بازارگان قصه خود بگفت
 غواصانرا بروی رحم آمد با یکدیگر گفتند
 بیایید تا ما جمله جهت وی بدین دریا
 فرورویم و آنچه مارا بدست آید از برای خدا
 بتو دهیم هر شش غواص اتفاق کردند و بدریا
 فروشدند و هر یکی یکدانه فروارید بیرون
 آوردند چنانکه در خزانه هیچ پادشاه نبود
 و بوی دادند بازارگان مرواریدها را بر گرفت و
 بادل شاد رو براه نهاد و از آن دریا بگذشت
 اتفاقا چند کس از دزدان همراه شدند
 بازارگان بترسید و با خود گفت که سه دانه

تا ما اسباب تو راست کنم بازرگان دهقانرا
 دعا کردند و بعد از آن دهقان مهر و اسباب
 و نسخها پیش بازرگان نهاد و گفت باید که
 جمله غلها مرا و ملک مرا و اسباب مرا مشرف
 باشی و انبارهای خود دانی ده و یازده
 بازرگانرا اطلاق کرد بازرگان خوش دل شد
 و ملک و اسباب را کوش میداشت و در عمارت
 میکوشید چون کشتها در آن دیه تمام شد و
 خرمنها گرفته کشت بازرگان نگاه کرد حق
 خود بسیار دید با خود گفت که این دهقان
 چندین غله بمن ندهد آنچه حق وی بود
 به پنهانی دهقان بر کیرم و گفت که اگر
 دهقان خواهد داد من این غلها باز پس
 دهم و آن غله که گرفته بود در غاری بردند
 و پنهان کردند اتفاقا دزدی بر آن دفع
 یافت شبی بیامد و آن غلها را به برد دهقان
 نسخها دخل بخواست بازرگان نسخها بیاورد
 چون حسابها کرده شد آنچه ده یازده بود
 بازرگان زیادتیا را بداد دهقانرا دعا کرد
 و آفرین گفت که هرگز کمان نبردم که تو ده
 یازده بمن دهی من حق خود برداشتم

آن جانب روان شدند گفت مکر اینجا خوردني
 يابيم که از کرسنگي طاق نهند پس روي
 بدان سو نهادند و چون بدانجا رسیدند
 ديهي دیدند آبادان و درختان و آبها
 روان بر در آن ديه نشستند خداوند آن
 ديه دهقاني بود کریم جوانمرد و ملک و
 اسباب و نعمت بسیار داشت و درپیش آن
 ديه کوشکي عظیم و منظر ي بلند ساخته
 بود در آن ساعت که بازرگان بديه رسیدند
 دهقان بران منظر نشسته بود چشم بر بازرگان
 افتاد دانست که غریب است بفرمود تا اورا
 بر بلا کوشک آورند چون بازرگان پیش دهقان
 درآمد و خدمت کرد دهقان نیز خاست و اورا
 اتکلیف کرد دانست که غریب اند و کرسنه
 بفرمود تا حالی طعام بیاورند و پیش بازرگان
 بنهادند در زمان خوردن و بعد از آن
 دهقاني از حال وي سوال کرد بازرگان
 احوال رنج و محنت و بلا و آنچه ویرا پیش
 آمده بود جمله در پیش دهقان گفت
 دهقانرا بروي رحم آمد جبه و دستار خود
 بوي داد و گفت غم مخور و پیش ما میباش

غله را امسال نگاه دارم باشد که پس از فراخي
تنکي پيدا شود و سال ديگر اتفاقاً در آن
سال چندان باران بباريد که اکثر عمارتها
خراب شد و خانها فرو افتاد آن آب در انبار
خانه بازرگان افتاد و آن غله را تمام ترکشت
و تباه شد بوي کننده از انبار بازرگان برآمد
مردمان را از انبار بوي رسيد طاقط مغز
نداشتند بازرگان را موکل دادند تا انبار
خالي کند و آن غله ها را بيرون انداخت
مرد بازرگان متحيز بهاند مدتي برگذشت و
گفت از بين خاموشي چيزي حاصل نهي
شود در حال خانه داشت آن را بفروخت و با
جمعي بازرگان روي بدريا آورد و در کشتي
نشست بعد از سه شبان روز جهان تاريخ
کشت و باد مخالف برآمد و موجها بر خاست
و کشتي بشکست و مردمان هلاک شدند پنج
بازرگان بر تخته پاره بهانند و باد آن
تخته را بر کنار انداخت بازرگان بخشكي در
آمدند و کرسنه و برهنه در بيابان روان گشتند
چو فرسنگي چند برقتند از دور مرد ي پديد
آمد و گفت هر آينه اينجا مردمان باشند و در

بخت بد بروی پانهاده و بعد از آن هر چند
 که جهد کرد هیچ مراد نرسید پادشاه گفت
 بازرگان که بوده است بختیار زبان بکشاد
 و بفصاحت و بلاغت تمام پادشاه را دعا کرد و
 بعد از دعا و ثنا چنین گفت که در شهر بصره
 مردی بود از بازرگانان و نعمت بی قیاس
 داشت از قضاء گردش فلک بد مهر و دور
 زمان سپهر روزگار نورانی اورا ظلماتی کرد
 در مدتی اندک چهار دانگ از مال او نقصان
 شد و هر بازرگانی که میکرد خبر زبان حاحل
 او شد اتفاقاً در آن سال غله کران شده و
 قیبت گرفت بازرگان خود اندیشه کرد که
 مرا ازین سفر کردن بزر و بحر جان و مال در
 خطر است و مصلحت اینست که بدین مال که
 باقی مانده است خرواری چند غله بخرم که
 غله قیبت گرفته است و شک نیست که سال
 آینده غله کران شود مبلغ حاصل گردد و
 بازرگان انباری گرفت و غله چند بخرید در
 انبار خانه کرد و چشم داشت که تا سال نو
 درآید اتفاقاً آن سال غله بسیارتر از ران تر کشت
 بازرگان نگاه کرد و غله از ران دید گفت این

باب دوم در داستان بازرگان فلک زده و سرکذاشت او

روز دیگر وزیر دویم پیش پادشاه رفت و پادشاه را خدمت کرد و گفت که این دزد پچه را در زندان داشتن مصلحت نیست باید که تیغ پادشاه بکشتن وی قادر گردد پادشاه فرمود تا بختیار را بیاورند و جلاد بیامد بختیار پیش پادشاه در آمد پادشاه گفت فرموده ام تا بیخ درخت عبر ترا از زمین مملکت ما بر کنند تا مفسدانرا پند شود بختیار گفت زندگانی پادشاه دراز باد درین مقام که من ایستاده ام وقت دواع جانست و زمان فراق جهان اما صاحب شریعت علیه الحیت و السلام چنین فرموده اند هر که بی گناهی خود را باز بنماید و بخود خود سعی کرده باشد حق سبحانه تعالی میداند که این تهمتها بی گناهم ولیکن حال من چون حال آن بازرگانست که اقبال از وی برگشته بود و

قبول کردم پس وزیر روی زرد کرده بیرون
آمد شاه گفت چه شنیدی وزیر گفت آنچه
من شنیدم مرا طاقت گفتن نیست القصه
اما پادشاه ملکه را بخواند و خود از ملکه
سوال کنند پادشاه خلوت ساخت و ملکه را
بخواند پیامد و هر چه وزیر گفته بود با
پادشاه بگفت ملکه را عذر خواست و گفت که
همه گناه از من بود که این دزد ناپاک را
نزد خود آوردم تا امروز از وی خیانتی ظاهر
شد پس پادشاه بفرمود تا بختیار را بندهای
کران بر پای نهانند و بزدان بردند و گفت
چون وقت در رسد ویرا بزاری زار چنان کشم
که جمله جهانیانرا پند شد و عبرت گیرند
بختیار در زندان بخدا می نالید وزیران
باز گشتند و گفتند تدبیر دیگر باید کرد تا
وی را پادشاه زودتر هلاک کند

ازین خبر ندارم وزیر گفت هرچند مردم
 کواهی دهند این سخن باور ندارم اما چون
 دل پادشاه از تو آزرده است طریقی باید
 کرد که از تو دلخوش گردد و مصلحت آنست
 که هر چه من ترا گویم آن کنی که تو مرا
 بمحل فرزندی اکنون پادشاه ترا طلب میکند
 بکوی که این دزد پچه را آوردی و او را بختیار
 نام کردی و با خود کستاخ ساختی باوی
 بد فعلی خود بشکفت و مرا بکرات و مرات
 پیغام فرستاد باید که بمن سر بنهی و با من
 یک شوی و اگر چنین نکنی ببایم و ترا بزور
 فرو گیرم و پادشاه را بکشم و ملک را بکیرم تا
 به بینم که مرا تواند باز داشتن چون تو
 همچنین بکویی پادشاه او را سیاست کند و
 این تهمت از تو برخیزد ملکه گفت من از بهر
 خود خون کسی چگونه بگردن گیرم و دروغ
 بروی نهم وزیر گفت خون او ریختن مباح
 است بحکم آنکه سالها دزدی کرده است و
 خون مردم بناحق ریخته است هر سوالی که
 در قیامت از وی بر تو کنند من جواب گویم
 ملکه عاجز گشت و چاره ندید گفت بقول تو

شده باشد و خدمت‌ها زدی کرده باشد و خون
 ناحق ریخته است چه شایست خدمت پادشاه
 باشد و ما نیز میدانستیم که بد فعلی خود
 بنماید اما نمی بارستیم گفت اکنون که
 پادشاه را معلوم شد باید که او را بزاری زار
 بکشند چنانکه همه عالم را عبرت شود پادشاه
 بفرمود تا بختیار را بیاورند همان ساعت
 بیاوردند گفت ای بدبخت من ترا بجان
 امان دادم و مقرب خود ساختم و تو بر من
 خیانت اندیشیدی و قصد حرم من کردی و
 بجای من خواب کردی بختیار آب از دیده
 روان ساخت و گفت مرا از اینها هیچ خبر نیست
 اما چنین باشد که در مستی اراده خانه خود
 کرده از غایت مستی بدین جانب افتاده
 باشم تا از آن بدبختی بدین مقام رسیدم
 و پیش ازین خبر ندارم وزیر گفت اگر شاه
 دستوری دهند تا بحرم روم و از ملکه این
 معنی را بپرسم شاه گفت روا باشد وزیر در
 حرم در آمد و پیش ملکه بنشست و گفت ای
 ملکه این سخن است که در حق تو مینشوم
 که باین دزد بچه یک شده ملکه گفت من هیچ

غلامان را بخواند تا بختیار را بند کردند و در رکاب خانه انداختند پس پادشاه تیغ کشیده نزدیک ملکه آمد و گفت راست بگو که بختیار برینوقت چرا آمده بود که وی بی دلیلی اینجا نیامد ملکه متحیر شد و گفت ای پادشاه جهان کرا طاقت این خطاب باشد و اگر از راه این سوال که پادشاه می فرماید مرا پیشتر و کمتر کنایه نیست اما پادشاه مرا امشب بند کند تا فردا معلوم شود که کنایه کیست و آنگاه سیاست کند پادشاه ملکه را بند کرد و آن شب قرار گرفت تا روزگشت بر سر تخت آمد وزیران را بار داد وزیران در آمدند پادشاه با کسی سخن نمیگردد و از غیرتی که بروی ظاهر گشته بود وزیر نخستین که پیش پادشاه گستاخ تر بود بزانو در آمد و از آن غیرت سوال کرد که سبب چیست پادشاه او را بنشانند و از احوال شبانه و آنچه بروی گذشته بود تهم بگفت وزیر عداوت قدیمی که در دل داشت با خود گفت که اگر بختیار هزار جان دارد یکی بسلامت نبرد آنگاه وزیر پادشاه را گفت که کسی در بیابان بزرگ

و چه فن انکیزیم تا بختیار را از چشم پادشاه
بیفکنیم قضا را روزی بختیار در خزینه نشسته
بود و قدری شراب پیش نهاده بود و اندک
اندک میخورد و در بسته بود تا نیاز دیگر
همچنان شراب میخورد و مست و لا یعقل
گشت و از خود بیخبر شد وقتی کرد و در
خواب شد تا نیاز خفتن و جهان تاریک شد
و دربانان درها بستند و پاسبانان هر یک
به مقام خود رفتند بختیار بعد از ساعتی
بیرون آمد و ندانست که کجا می رود چون
پاره راه رفت آن راه محل سرا بود بختیار
از بی هوشی شراب بسرای اندرون رفت و
دید که شعبها نهان و فرشها افکنده و تختی
مرصع بر پا زده و جامهای حریر و دیبا بر آن
افکنده و انجای خوابگاه پادشاه بود بختیار
از مستی شراب بر آن تخت ساعتی بخفت
بعد از زمان پادشاه بیامد که تا بخسبید
نگاه کرد بختیار را دید که بانگ بروی زد که
ای بد بخت اینجا چه میکنی بختیار از خواب
بر خاست و از غایت مستی خود را از تخت
پینداخت و در زیر تخت در خواب شد پادشاه

تازه و فربه شدند روزي پادشاه آمد تا
 اسپانرا به بيند اسپانرا ديد که جمله فربه
 کشته اند و دانست که از نکهباني بختيار
 است با خود گفت کسی که با چندین مقل
 و هنر باشد لایق خزینه دار است چون بسرا
 باز آمد بختيار را طلب کرد بفرمود تا کلیدها
 خزاین و مهرها زربیاوردند و در پیش بختيار
 نهادند پادشاه گفت بعد ازین خازن تو خواهی
 بودن بختيار زمین بوسید پادشاه بفرمود
 تا دستي خلعت نیکو بیاورند پیش بختيار
 نهادند بختيار بافتخار رسیده بخزینه داری
 مشغول شد و بطریق امانت و دیانت نگاه
 میداشت روز بروز پیش شاه نزدیکتر می
 شد کاروي بجای رسید که پادشاه هر رازی
 و تدبیری که بودي باوي گفتي و هر آن روز
 که بختيار نیامدي پادشاه کسی را بار
 ندادي و هر چه بختيار گفتي پادشاه بر آن
 رفتی القصة بختيار مقرب پادشاه شد و صاحب
 رای شد این پادشاه را ده وزیر بودند بروي
 حسد بردند و کینه خوردند و هر یکی با
 یکدیگر اندیشه میکردند که چه حیلست سازیم

چندانکه آزاد بخت جهد کرد تا چشم ازوي بردارد نتوانست اورا پيش خود خواند و گفت ترا چه نام است گفت خداداد پادشاه گفت شرم نداري که با چنین روي و جبال که ترا خدا داده است دزدي میکني و مال حرام میخوري خداداد کريان شد و گفت که خدا میداند که مرا درین کار رضا نبوده است و یک لب آبي نمیخورم آزاد بخت گفت ترا بجان بخشیدم در خدمت من باش خداداد پادشاه را دعا کرد پادشاه فرمود تا دستهاي وي بکشادند و در حال کلاه و قبا خاصه خود بوي داد و گفت ترا بختیار نام کردم بعد از این بخت یار تو خواد بود پادشاه بفرمود آن دزدان دیگر را تا عهد کنند که دیگر بار دزدي نکنند و ایشانرا بجان آزاد کردند بفرمود تا از سرکار علوفه دهند آنها در خدمت پادشاه می بودند القصة بختیار شب و روز در خدمت پادشاه می بود و روز بروز مهر بر و زیاده می شد بختیار پیوسته طویله اسپانرا نگاه می داشت و محافظت نیکو میکرد تا چند ماهي بگذشت اسپان

قلعه نگاه دارم که کسی قصد قلعه نکند
 فرخ سوار گفت ای جان پدر بی تو جهان
 روشن نتوانم دید اگر تو کاروان نژنی روا
 باشد ولیکن با پدر بیا و بر کوشه بنشین
 و نظاره میکن تا مرا بدیدار تو قوتی باشد
 القصه خداداد بر همین قرار آمد و کاروان
 نمی زد تا روزی آن دزدان بر کاروانی
 زدند که مردان بسیار بودند شجاعتی
 بیشمار با دزدان در آویختند و بعضی را
 بکرفتند فرخ سوار می کوشید و زخمها خورده
 بود و نزدیک بود که بسر انگیزد در حال
 خداداد بر اسب سوار شده بیدان در آمد
 و بسیار خلق را هلاک کرد از قضای زیانی
 پای اسب خداداد بسوراخی فرو شد و از
 اسب در افتاد خداداد را بکرفتند و جمله را
 بند کردند و بشهر در آوردند و مهتر کاروان
 دزدان را بدر بار آزاد بخت برد چون چشم
 آزاد بخت بروی خداداد افتاد مهر پدری
 در دلش پدید آمد و درو میگریست و
 میگفت اگر فرزند من که بر سر انچه گذاشتیم
 زنده بودی اکنون بدین درجه رسیدی

آن جماعت دزدان را بر سرچاه گذر افتاد
 پسری دیدند بصد هزارنکار میگریست در حال
 فرخ سوار پیاده شد و آن فرزند را برداشت و
 گفت بدین جبال که این فرزند است باید
 که شاهزاده باشد یا بزرگزاده که بضرورت
 این جا مانده باشد و ده دانه مروارید دیدند
 ایشانرا تحقیق شد که پادشاه زاده است
 فرخ سوار را فرزند نبود اورا بفرزندی قبول
 کرد خداداد نام نهاد و بوطن خود برد و اورا
 بدایه سپرد چندانکه بزرگتری شد اورا
 علم و ادب بیاموخت بعد از آن به چابک
 سواری و مردانگی شجاعتی و مبارزی
 میکوشید تا پانزده ساله گشت و بدرجه رسید
 که اگر خود را تنها بر پانصد مرد جنگی زده
 با همه برابر آمدی فرخ سوار اورا چنان دوست
 داشتی که یک ساعت بی او بودن نتوانستی
 و هر جا که رفتی اورا با خود بردی وقتی
 کاروان زدن رفتی خداداد را آن کار ناخوش
 آمدی دلش بر اهل کاروان می سوختی
 تا چندانکه فرخ سوار را میگفت که شبا براه
 زدن میروید مرا همین جا بگذارید تا من

و روز دیگر شاه کرمان بفرمود تا لشکر تها
 بیاراستند و تسلیم شاه آزاد بخت کردند
 لشکر روی بشهر خود نهاد چون آزاد بخت
 بدر شهر خود رسید سپهسالار از هزیمت
 بگریخت جمله لشکر و رعیت شاه آزاد بخت را
 خدمت کردند و زنهار خواستند آزاد بخت
 همه را امان داد و بر تخت پادشاهی بنشست
 و داد و عدل آغاز کرد و آزاد بخت بلشکر
 که آورده بود مال بسیار داد و باز کردانید
 و نزد پادشاه کرمان از غریب و عجایب
 و تحفها بسیار فرستاد و بعد از آن در ملک
 و پادشاهی با خاتون خود روزگار میکردانید
 و ایشانرا هیچ اندیشه نهند مگر غم آن فرزند
 که بر سر چاه رها کرده بودند یقین ایشان
 آن بود که همان ساعت اورا جانور هلاک
 کرده باشد و هیچ نمی دانستند که حق
 تعالی بطف احسان قدیم خود مشغفی
 بر او فرستاده بود آنچنان که در آن بیابان
 قومی دزدان بودند و راه میزدند و مردی
 بود مهتر دزدان و نام وی فرخ سوار اتفاقا
 در آن ساعت که ایشان فرزند رها کرده بودند

کردند و هر دو با درد فرزند اسپه‌پارا برانندند
تا به نزدیک شهر کرمان رسیدند پادشاه
کرمانرا خبر شد بفرمود تا جبله خدم پیش
ایشان باستقبال رفتند و شاه آزادبخت را
باعزاز و کرام تمام بشهر در آوردند پادشاه
کرمان بفرمود تا جبله مطربان جمع کنند
و مجلس پادشاهانه بیاراستند پادشاه کرمان
پسر را با دو حاجب بفرستاد پادشاه آزادبخت
بمجلس حاضر شد مطربان بسماع مشغول شدند
و بزم شراب کردند چون شراب با آزادبخت
رسید آب در چشم بکردانید شاه کرمان گفت
دل خوش دار هیچ اندیشه مکن که حق سبحانه
تعالی کار تو بهر آید تو خواهد رسانید آزادبخت
گفت ای شاه جهان چگونه دل خوش دارم
که از خاندان خود اواره شده‌ام و ملک
و خزینه در دست دشمنان مانده شاه کرمان
پرسید که حال چیست بگو آزادبخت زبان
بدعا کشود و با ادب تمام و فصاحت و بلاغت
ما لا کلام هر چه بروی گذشته بود پیش شاه
کرمان بیان کرد دل شاه کرمان از آن حال
غمکین شد آنروز بهمه حال که بود نشاط کردند

کشتند از پس تیغ دشمن و از پیش ریک
 بیابان دست از جان شستند پس خاتون
 شاهرا گفت که من از رنجوري نهی توانم
 رفتن تو باري جان خود بسلامت بیرون
 بر بجای که آب باشد تا اگر من هلاک شوم
 باري تو هلاک نشوي که اگر مثل من
 در عالم صد هزار کم شوند چنان نبود که
 موي از فرق پادشاه کم شده شاه گفت که
 جان جهان و مال و ملک از دست توان داد
 اما معشوق را که عزیزتر از جان باشد از دست
 نتوان داد ایشان درین گفتگو بودند که
 ناکاه خاتون شاه پسري آورد چون ماهتاب
 که از نور رخسارش دشت صحرا روشن گشت
 مادر فرزند را در کنار گرفت و شیر میداد شاه
 گفت بدانکه دل بر فرزند نتوان نهاد مصلحت
 آنست که او را بر لب اینچاه رها کنیم و
 بحق سبحانه تعالی سپاریم که فضل بی
 نهایت او ویرا ضایع نکند شاهرا قبایي زر
 بغته بود برآورد و فرزند را در آن قبا
 پیچید و ده دانه مروارید بازوبندي ساخت
 بر کتف پسر بست و او را بر لب آنچاه رها

نشانند و مقداری جواهر و یاقوت از خزینه
بر گرفتند و بر کبر بستند و هر دو سوار شده
از آن در پنهان بیرون رفتند و روی در
بیابان نهادند

رباعی

زمانه بین که مرا در چنین بلا انداخت
ز بی وفایی در معرض جفا انداخت
چه قصد کرد بهال روز کار دشمن کام
که دوستان را از یکدیگر جدا انداخت

قصارا خاتون شاه حامله بود و مدت حمل
بسر آمده بود و نه ماه تمام شده بعد از
آنکه شبانه روز راه رفتند بسرچاهی رسیدند
که آب او تلخ تر از زهر بود و نواحی او
بناخوشی چون نوایب دهر بود خاتون
شاه را بر سر چنین چاهی درد حمل پیدا شد
کرما بر هر دو اثر کرد و از تشنگی دهان
ایشان خشک شده بود و از جان خود ناامید

مشب را امید صبحی است و نه این جنگ را
 امید صبحی خاتون شاه را گفت مصلحت
 آنست که جای ازین شهر بیرون رویم و در
 حمایت پادشاه دیگر آیم و ازوی یاری خواهیم
 شاه گفت مصلحت این است اما ما را بسوی
 پادشاه باید رفتن که پادشاه کرمان از کریمان
 جهان است

رباعی

شاه کرمان عظیم دلدار است
 در حق ما کند بلطف نظر
 لشکر و سیم و زر دهد ما را
 بجز این نیست چاره دیگر

القصة سرای پادشاه را دری بود در زیر
 زمین بسوی صحرا بریده بودند پادشاه
 بفرمود تا دو اسب خاصه زین کرده تیار
 بیاورند پس پادشاه دستی سلاح پوشید و بر
 اسب نشست و خاتون را نیز بر اسب دیگر

تو داریم و این حشمت عظیم از عقل مشکل
 کشای تو یافته ایم سپهسالار گفت همه دانسته
 باشید که ما بدین غایت چه مردیها نبوده‌ام
 و چه رنجها کشیده‌ام تا در دولت ساکن از
 سلک استقامت من قایم گشته است و فتنه
 این ولادین بطایف آن سعادت معدوم شده
 چون با چندین حقوق خدمت حق مرا نگاه
 نداشت و حرمت حرم واجب بود بجانیاورد
 دیدید دختر مرا از راه چگونه برد و دامن
 مردی را بلوث ناجوانمردی بیالود سپهسالار
 این بگفت و از جبت مردی آب از دیده
 می بارید جمله ارکان دولت گفتند که
 مدتیست ما این قصه شنیدیم و بسیار تاسف
 میخوردیم اکنون وقت آن آمد که این
 ملک را براندازیم انگاه سپهسالار در کنج
 بکشاد و مال بسیار بلشکر داد تا در مدت
 اندک روزی لشکر بیعد جمع گشت آنگاه
 قصد شاه کردند چپ و راست شهر فرو گرفتند
 پادشاه متفکر و متحیر شده رو بدختر کرد و
 گفت این فتنه که پدید آمد از زاده عقل
 مست تو است تدبیر اینکار چیست که نه این

چون ماجرای احوال بسبع ما نرسانید بنابر
دل پدر از غایت مهر دختری مالمال خون
مایه جگر گرفت سپهسالار جای از برای
مصلحت بجانب حضرت پادشاه شکر نامه
نوشت مشتمل بانوع شادی و مشحون باصاف
باحت که این چه سعادت است که مساعده
نبوده است شکر این تشریف را بکدام زبان
توانم گفت اکنون این تاج عزت بر سر بنده
نهادند چون بخدمت می رسم زمین بوس
سعادت کنم بظاهر این کلمات می نوشت
وقصد عضه می نهفت و شب و روز در مکر
و حیلت می بود چون دوسه ماه برین سخن
بگذشت سپهسالار بزرگان لشکر را بخواند که
مرا با شما کاریست و رازیست گفتنی و شما را
این راز نهفتنی است و این سر بشا معلوم
است که در حقه ضحیر چیست که مهر آن جز در
پیش کریهان نتوان کشادن نباید که راز من
اشکار کنید و بر جان من زهار خورید جمله
امرا دولت سپهسالار را خدمت کردند و گفتند
که همیشه بر ما مقدم بود و بسروری توافتحار
نبوده ایم و این دولت از نسیم گل رای

دستوري بخشند تا دختر را نزدیک سپهسالار
 بریم و اینبعضی بسبع او رسانیم تا او را از
 شهر باز ازین شرف منتها باشد و لایق
 خود جهازی مهیا سازد انگاه دختر را نزدیک
 شهر باز فرستد خادم چون این سخن تمام
 گفت پادشاه را ناخوش آمد و بانک بروی زد
 که که ترا چه زهر باشد که مرا پند دهی
 و پیش من سخن کویی خواست که خادم را
 سیاست کند اما مکر کرد که مباد دل نازک
 معشوق بدین کار برنجد پادشاه خادم را
 بکذاشت و عنان مرکب عیاری را خود بگرفت و
 راه شهر پیش گرفت بوقتی که طنابهای شعاع
 افتاب سپهر بر فرق مغرب می افکند بشهر در
 آمد و روز دیگر حکم کرد که جمیع ایبه
 و قصات و بزرگان شهر حاضر شدند و از دختر
 رضا خواست و عقدی بر وفق فتوی شرع
 بر بست عقد منعقد شد جمله دبیران خواست
 نامه‌ها تهنیت نوشتند و سپهسالار را بطوع آن
 طعنه خبر دادند سپهسالار نامه‌ها تهنیت
 میخواند و قطرات اشک از دیده می بارید
 اگرچه پادشاه بر جاره شرع و زهر کار کرد اما

چون این غزل تمام شد خادمان را گفت
 جواب آنست که کسی را با شهادت پیش سپهسالار
 فرستید و او را بگویند که پادشاه دختر ترا
 بزنی قبول کرد و تومی دانی که شایسته
 دامادی ام خادمان چون این سخن بشنودند
 زمین خدمت بوسیدند و گفتند زندگانی
 پادشاه زمین و زمان و فرمان فرمانی جهان
 دراز باد و اقبال رای دولت پادشاه هرچه
 بیند عین مصلحت است و این غزل خواند

رباعی

ای مهتر شهر پادشاهی
 رای تو همه صواب باشد
 از حکم تو سر چگونه تابد
 آئرا که چنین خطاب باشد

مایه عمر و زندگانی پدر دختر باشد اگر
 این سعادت در خواب دیدی در عالم
 نکنجیدی خاصه در پنداری ماهر کاری را
 شیوه و طریقه است مصلحت آنست که پادشاه

پادشاه فرمود که سپهسالار را سلام بفرساند
 عباري داران بجان قبول کردند پادشاه
 خواست که باز کردن ناکاه گوشه عباري
 باد برانداخت چشم پادشاه بر جمال دختر
 افتاد دل بر اثر دختر مایل شد پادشاه که
 صیدي مي طلبید دختر صاحب جمال صید
 او شد ملکی از آدمي زیست در دام عشق
 دختر افتاد چار و نا چار مرکب راند و از
 خادمان عباري باز گرفت این قصه در میان
 نهاد این غزل میخواند

نظم

افتاد دلم بدست یاري
 شوخي شنکی عجب نکاري
 زین ماه رخ طریف حالا ک
 به بود دلم زدست یاري
 تا قد چو سرو تو بدیدم
 خون شد دل مستمند زاري

و این سپهسالار در ولایت رفته بود تا بنگیرد
 که احوال ولایت چگونه است اتفاقا چند روز
 بضرورت کزرانید و عشق جمال دختر تاختن
 آورد و مرغ دلش در قلب جانش طپیدن
 گرفت در حال معتمدان بسرای سپهسالار
 رسیدند و خدمت کردند پس دختر بفرمود
 تا خادمان اسباب رفتن راست کنند و روی
 بجانب پدر آورد در حال اسپان مستعد
 کردند و عماري لایق پادشاهانه مهیا
 نمودند دختر سوار شده از شهر بیرون آمد
 قصارا پادشاه در آنوقت بشکار رفته بود چون
 از شکار بازگشت و نزدیک شهر رسید عماري
 دید آراسته و پیراسته تا بدید به تمام از شهر
 بیرون میبردند پادشاه پرسید این عماري از ان
 کیست خادمان گفتند از ان دختر سپهسالار
 است پیش پدر میروند و غلامان بازگشتند و
 به پادشاه گفتند ملک چون خبر بشنید
 مرکب بجانب عماري راند تا سلامی به
 سپهسالار گفته فرستد چون ملک به نزدیک
 عماري رسید خادمان و معتمدان از اسپان
 بپا شدند و زمین خدمت بوسیدند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بختیار نامه

باب اول در آغاز داستان بختیار نامه

چنین آورده اند اصحاب توارینخ نامدار
و خداوندان اخبار و راویان حکایات شریف
و قصه‌های لطیف که در شهر سیستان ملکی
بود خداوند تاج و تخت و نام او آزاد بخت
و این پادشاه را وزیري بود نام آن سپهسالار
و مبارزو کاردان بود چنانکه از بیم تیغ او ماه
در میغ شدی و این وزیر را دختری بود
بغایت صاحب جمال نکاری کز دور خسارش
خجل بود گل اندر باغ و مه بر چرخ کردون
و این سپهسالار دختر را بغایت دوست داشتی
چنانکه یک ساعت بی او نتوانستی بودن

یوسف آتشی اسکندر

ماه ۱۲ سنه ۱۸۴۲

این کتاب بختیار نامه
بدار الملک لندن بچاپه خانه ولسن
در سنه المسیح ۱۸۱۱ هزار و هشتصد
بحکم سر ولیم اوزلی
چاپه نهوده شد

PK6451.B16E5

The Bakhtyar Nameh, or, Story of Prince

Princeton Theological Seminary-Speer Library

1 1012 00003 7038